

A NAGY PER

(ZSIDÓKÉRDÉS)

Í R T Á K :

Kiss Arnold dr.
Vámbéry Ruzstem dr.
nagykálnai Levatic László
vitéz Bajcsy-Zsilinszky Endre
Kühner-Leddihn Erik
Sebestyén Jenő dr.
Máthé Elek dr.
Milotay István
Berkes József
Bernáth István gr.
Ravasz László dr.

I. KIADÁS

Soli Deo Gloria kiadás
Minden jog fenntartva

A „nagy per” új tárgyalás elé érkezett. A világ szeme rajta pihen, ember milliók érdeklődésének középpontjában áll: jajok és nemzetek, társadalmak és kultúrák egyaránt kénytelenek foglalkozni vele.

A zsidókérdés él és megoldást parancsolóan éget. A letagadás hamujával nem lehet tovább elfojtani a felcsapni akaró tüzet. Van zsidóság és van zsidókérdés: letagadása vagy agyonhallgatása csak még kuszábbá teszi ezt az amúgy is ezer szárba ágazó kérdést.

Az úgynevezett kényes és kínos kérdések közé tartozik. Mindenki beszél róla, mindenkit izgat, mindenkinek megvan a maga egyéni véleménye róla, de csak igen kevesen mernek őszintén, tárgyilagosan, minden érdektől mentesen, igazság és megoldás keresően tárgyalni felőle. Pedig ez mindkét félnek egyaránt érdeke volna: az évezredek per nem fog még néhány ezer évet ítélet nélkül kibírni.

A Magyar Református Diákok „Soli Deo Gloria” Szövetsége sohasem riadt vissza a nehéz és kényes kérdésekkel való szembenézéstől, ha azt úgy a Református Anyaszentegyház, mint az egyetemes magyar érdek megkívánta. Nem még akkor sem, ha számolnia kellett a meg nem értéssel a mindennapok egyoldalú kritikájával és vádaskodásával. Ennek a könyvnek összeállításával is szolgálni akart: elindítani azt a bátor, tényekkel szembeálló őszinte hangot, amely első feltétele minden kényes kérdés tisztázásának.

Minden rendelkezésére álló eszközzel igyekezett tárgyilagos lenni, minden e kérdésben számottevő felfogást saját reprezentánsa által megszólaltatni. A döntés szempontja nem az volt: mit szól hozzá a kritika, de egyedül az: mi az igazság. Ezért nem antiszemita és nem filozemita, nem szenvedély szülte, de az élet parancsolta.

A „nagy per” új tárgyaláshoz érkezett. Ez a könyv ügyvéd és ügyész, véd- és vádbeszéd egy személyben. Alázatos eszköz, hogy a döntő ítélet megszülethessek, mielőtt mindkét fél belepusztulna ebbe az évezredes perlekedésbe.

Budapest, 1933. május hava.

Soli Deo Gloria.

ELSŐ RÉSZ

**Zsidókérdés a mindennapok
mérlegén**

Zsidóság és zsidókérdés

Írta: Dr. Kiss Arnold
vezető főrabbi

Az ősi zsidó feleletet a „zsidó-kérdésre” vonatkozóan Izrael népe Jeremiás próféta írásából olvasta ki a maga számára, minden eljövendő időkre:

„Mielőtt még megalkottalak az anyaméhben, megismertelek téged, s mielőtt még napvilágra is jöttél, népek prófétájává tettelek téged.” (Jer. I. 5.)

Ősi hitének igazságait, eszményeit, messiási ábrándjait hirdetni, attól soha el nem tántorodni: vérébe jegyzett feladata.

Más kérdés: állta-e ezt a hivatást? Fölmerült-e vájjon a saját lelke mélyén a kétely: nem céltalan, nem idejétmúlt, nem vértanúságos balgaság-e a hűség kötelezettsége? Feleletet ad rá a zsidóság sok ezer éves története. Percig se kételkedett minden gyötrelmei dacára sem a kiválasztottsága hitében. Nem abban a kiválasztottságnak szemére lobbantott hitében, mintha más lenne, jobb lenne másoknál, hanem abban, hogy szenvedésre és megalázottságra lett kiválasztott és tanítói küldetésre kijelölt és tanúságot tett mellette a szentírása, a zsoltáros-könyve, a prófétai írásai, meg a százszor is félreismert későbbi oktató följegyzései, hogy mivel mindez az emberiség legszentebb ideáljainak szószólójává szegődött: ágyékából szakadtak minden egyistent hívő hitvallomások dicsőséges tanításai és tanító apostolai.

Kérdéssé válhatott a zsidó számára: miért a rája szakadó gyűlölet? miért a bűnhődésnek hirdetett kín, hogy széjjelszóratott a földön és dajkamesék vádjaival feketítették be az alakját? Ha a szenvedés lehetne a mértéke a bűnhődésre való rászolgálásnak: minden méltatlanul meg-

csonkított, a nyers erőtől földretaposott nép, — különösen a mi napjaink Trianon igaztalanságainak láttán — tanúságot tehetne arról, hogy megtaposottság nem lehet ítéletmondás mérlege valamely nép értékeinek, lelki erényeinek eldöntésére, fogvatkozásainak elfogadható bizonyoságtételére.

A zsidó: kérdéssé tehetné a maga számára, hogy miért ne olvadjon föl a környező többségnek vérébe, lelkébe, miért dacoljon a megmaradásának kitartásával szenvedtetésekkel, félreismerésekkel, hívásokkal és értetlenségekkel szemben?

A vallásában látja az egyik rész a választ. Először hirdette az egyistenség tiszta tanát, a prófétai eszmények salaktalan eszményét. Hagyományos valláshűség kötelezi hát a megmaradásra. Ment rá a felelet — de vitába lehet szállni ellene. Úgy csatáznak a zsidó vallásfölfogás különállásával szemben, hogy a multakban való jogosultságát elismerik, de a jelenben sokan kétségbe akarják vonni, hogy van még igazi zsidó istenbensőség, amely tanúságot tenne az istenben való igazi életről. Úgy mondják: van vallása a zsidónak: hűségből, van vallása: büszkeségből, van vallása: renyheségből, a vis inertiae vallása ez, de közvetlen, eleméntáris zsidó religiozitás, szentséges, csontokban, lelkekben égő istenérzés immár kisorvadt a zsidó szívekből.

Válaszunk reá: a zsidóságban mai napig is van annyi religio, mint amennyi bármilyen más religióban s ugyan, annyi megsorvadt istenhít, mint amennyi más hitbeli meggyőzésben. Sőt azt is mondhatnók: súlyosabb próbatétel tövisek között égni és csipkebokornak megmaradni, mint kevesebb megpróbáltatások között hívségesnek megmaradni.

Vannak olyanok, akiknek az a válaszuk a „zsidó-kérdésre”, hogy nemzet a zsidó. Hát miben nyilvánul meg ez a zsidó nemzetiség? Egyéniségét, lelki alkatát nemzedékek hosszú során át gyúrta, formálta, véste a zsidóságon kívülálló világ, sötétség és megértőbb közeledés hatásai egyaránt nyomot hagytak egyediségének kialakulásán, de ez nem teszi külön alakulattá, mert hiszen akkor lényé és fönmaradása a népek szeszélyének játszólabdája lenne.

Az élményeknek állandó elemei haza, nyelv és szokás. Ezekon épül föl az egyes embernek valamely közösséghez való hozzátartozandósága. Ahol a bölcsőm ringott: az a hazám. Amely népnek a nyelvét beszélem: az a hazám. Akikkel együtt éltem át a nemzet örömét és szenvedését: ott a hazám. A nagy világon e kívül nincs számomra hely — ha kényszerülve vagyok elhagyni, idegen maradok bárhol másutt, közösségem az a közösség, amelynek szép-volta a lelkembe ivódott, halálig visszasírnék utána.

Mégis van az igazi, az ős-zsidó lelkében egy elem: halhatatlan lénye megmaradásának vágyódása. Ha nem lenne meg benne ez a romolhatatlan substantia, azzal azt vallaná, hogy nem tartja értéknek azt, ami minden szenvedéseiben is dicsősége, önérzetének jogosultsága, létének magyarázója. Ha nem tartaná értéknek a prófétáknak, az isteni génus eljegyzettjeinek, Jézusnak, az apostoloknak, a hitvallóknak, a szellem sugárhintőinek a maga ágyékából való származását, a léte akkor még csak kérdés se lenne többé, csupán céltalanság. Így a tovatűnt nemzedékek eszményeinek továbbhordozójaképen: önmaga előtt többé nem lehet kérdés a zsidó-kérdés. Származása emberek közösségévé tömöríti, olyan egykoronvaló emberek közösségévé, akik hivatásra eljegyzett életet éltek és élniök kell, halottak, elevenek és még csak eljövendők közösségévé, együtt az általa először megismert igazságok kicsiny, de örökragyogású dandárcsapatává, az ő messiási hitének hírvivőjévé, amikor próféta álmai értelmében egységbe forrad majd az emberiség. Népeinek múltja az az ő személy szerint való emlékezése, az emberiség jövendője személy szerint való feladata. (Buber: *Das Judentum und die Juden.*)

Mindaz, ami valamely népet nemzetté tömörít: hiányzik belőle. Millióknak közte nincs külön hazája, nincs külön nyelve, nincs külön szokása. Egyetlen közös vonás benne a származása, őseinek sorsa, kínja, nyomorúsága, dicsősége és fájdalma lényére átalakító hatással volt és van és lesz örökkön. Vállalt büszkesége, hogy a prófétáknak, a zsoltárosoknak, Júdea királyainak és mártírjainak vére kereng az ereiben. Az igazi zsidó, nem a torz zsidó mélyen átérzi a modern zsidó sorsának tragikumát, hogy

sokan közülök hit nélkül cserélnek hitet s a józan megalkuvás lélektelenségével akarnak megoldani olyan kérdést, amely lényegében azért nem szorul megoldásra, mert eleve elrendeltetése azt már régen, bölcsője napjától fogva megoldotta; megoldhat a hitéből kivetkező zsidó materiális, existenciális kérdést, de lelki problémát nem bogy ki, mert egyes kivételektől eltekintve, a legtöbb esetben mérleg vezeti az elszakadás útjára és ilyenkor mindig jogos a gyanú: kinek van nagyobb ártalmára, a befogadó vagy az elhagyott felekezetnek?

A származásához ragaszkodó zsidó nem áll választúton, vajjon hová tartozik: az őt körülvevő kultúrától úgy sem tud elszakadni, szülőhazájától nem akar megválni, nemzete jó és balsorsával azonosítja magát. Hogy honnan jött, honnan való az eredete? azt kérdéssé amúgy se teheti meg sem a maga, sem mások számára, arra csak egy lehet a válasza, eredendő erényeivel gyarapítani hazája értékeit, fogyatékoságait — minden származásban van erény és fogyatékoság egyaránt — levetni magáról az igazi, s azért általános emberi erények vállvetett megmunkálásával.

Vannak bolyongó, hontalan, űzött zsidók: ezek a maguk zsidókérdését úgy akarják megoldani, hogy az ősök földjén keresnek békés pihenőt, sorsuk vetette föl számukra a kérdést: hova? merre? s az emberségnek feladata, hogy választ adjon nekik, emberi életre való jogot. A zsidó kultúra föltámadása a szent földön épügy nem képezheti kérdés tárgyát, amint minden sajátos emberi kultúra helyét követelhet magának a nap alatt; s akik, zsidók pedig úgy érzik, hogy számukra sorsuk nem vetheti föl az elhelyezkedés problémáját, azok se tarthatják kérdésnek: tisztelettel meg szabad-e, meg kell-e hajolniuk a zsidó lélek törekvései előtt? amik minden időben az általános, a közös emberibe torkoltak a prófétai idők óta. Bizonyos, hogy azok a nagy erők, amik minden népek eme legtragikusabb sorsú emberközösségében rejlenek, a világ történetében még nem mondták ki utolsó szavukat. Achad Haam, a nagy zsidó gondolkozó jelzi így a zsidó jövődőt.

Hogy van mégis zsidókérdés: arról inkább azok feleljenek, akik kérdéssé tesznek meg: emberi sorsot, s akik

más fajtájú emberek sorsát tennék meg bizonyára kérdésnek, ha a zsidóság nem élne többé. Minden más ember sorsa kérdés a gyűlölet, az önzés és az értelmetlenség számára.

A zsidó legenda szerint, a Messiás odafönn az égben türelemre van kárhóztatva, hogy mikor jön el az ideje. De ha emberek gyűlölettől égő szemeit látja odalenn a földön, a bilincseit tépi, hogy lerohanjon és idő előtt hozza el a megváltást.

Világos, emberi egységben összeforni vágyó lelkekben egyetlen megváltó eszmény él: az emberiség jövője. Ha nem lesznek többé kérdések, mert ráakadtak az egyetlen feleletre: ember...

Antiszemitizmus-filoszemitizmus

Írta: Dr. Vámbéry Rusztem
ügyvéd

Krisztus szava, amely írva vagyon Máté evangyeliomában (V. r. 44. v.), nem tűr kétséget, hogy a keresztyénség örökkön való eszméje az emberszeretet. Szeretete az embernek, tekintet nélkül hitére, származására, fajtájára, rangjára vagy nemzetiségére. Minthogy pedig a gyűlölet szöges ellentéte a felebaráti szeretetnek, azok számára, akik az emberiség nagy tanítómesterének erkölcsi sarkitételét megértik és átérzik, föl sem merülhet a kérdés, vajjon lehet-e és szabad-e valakit gyűlölni, megvetni, üldözni, kiközösíteni vagy akár csak kedvezőtlenebb bánásmódban részesíteni, mert másképp imádja az istent vagy mert embertani alkatában különbözik Istennek egyéb emberi teremtményeitől. Ha pedig már az egyes ember gyűlölete is ellenkezik a keresztyénség erkölcsi tanításának kiindulópontjával, úgy még inkább ellenkezik a tömeggyűlölet, mert ez nemcsak a felebaráti szeretet erkölcsi parancsát, hanem az igazságosságnak legegységesebb követelményét is figyelmen kívül hagyja, midőn a felekezeti vagy egyéb hovatartozásnak oly nyomatékot tulajdonít, amely mellett az egyéni jellemnek értékelése teljesen elhomályosul. Érzések azonban sajnos ritkán állják ki az erkölcs aranypróbáját s még kevésbé igazodnak a tárgyilagos megfontoláson alapuló értékítélülethez. Ez pedig még fokozottabban áll a tömegérzésre, amelyből a tömeggyűlölet rendszerint fakad. Már Solon megmondotta, hogy legtöbb athéni ravasz róka, de ha a Pnyx-en összegyűlnek korlátolt birkanyájja változnak.

Csak a tömeglélektan adja meg a tömeggyűlöletnek a magyarázatát, amelynek tárgya helyenként és koronként

változik ugyan, de amelynek lelki mechanizmusa azonos akár mint antiszemitizmus, akár mint négerüldözés, vagy a szovjet-orosz példa szerint, mint burzsoa-üldözés nyilvánul meg. Kétségtelen, hogy az emberi lélek ismer érdek nélküli rokonszenvet és ellenszenvet is, sőt, a tömeggyűlöletben is jelentős szerepet játszik a szokásoknak, a véleményeknek, az ízléseknek különbözősége. Mégis a tömegellenszenvét rendszerint a valódi, vagy vélt érdekellentét jellemzi, amely a többség és a tőle különböző kisebbség közt fennáll. Ennek az ellentétnek a címjelzése azonos maradhat akkor is, ha a tartalma megváltozik. Éppen az antiszemitizmus története bizonyítja szembeszökően, hogy a zsidóság iránt táplált ellenszenv, mint jelszavas előítélet változatlan maradt, noha a középkorban a valláskülönbségből, az újkorban a nemzeti eszméből s a hozzá fűződő fajbiológiai gondolatból, legújabb időkben pedig a gazdasági ellentétekből merítette motívumait. Ami természetesen nem zárja ki, hogy az elmúlt korszakokban domináló motívumok emléke a társadalom tudatalattiságában ne érvényesüljön, s a jelenkor antiszemitizmusát a múlt idők antiszemitizmusától csak az különbözteti meg, hogy apostolai — már amennyiben a gyűlölet gyujtogatói ezt az elnevezést megérdemlik — az érzésben gyökerező jelszót tudományos álruhába burkolt érvekkel igyekeznek alátámasztani.

Noha a zsidók ellen a római birodalomban hangoztatott vádak, hogy gyűlölködők, hogy fenyegető veszélyt képviselnek a birodalomban, hogy vallástalanok, már Eszter könyvében felmerülnek, a zsidók vallási üldözése akkor veszi kezdetét, amikor a keresztyénség Nagy Konstantin alatt államvallássá emelkedett. Sorsuk az egyház abszolút uralmának századaiban éppen nem volt irigylésre méltó. Hellwald, a zsidóellenes érzelmű német kultúrtörténész mondja, hogy nem volt gonoszság, amit reájuk nem fogtak, nem volt igazságtalanság, amit velük szemben el nem követtek. Pestises kelésnek tekintették a társadalom testén; nem követett el bűnt, aki őket kiirtotta, s ha életben hagyták, e kegyet megsarcoltatás és megszaroltatás árán kellett megváltaniuk. Egyházi törvények a keresztyénség védelme érdekében vetettek gátat a zsidók keveredésének

a nem zsidó lakossággal; ezt a célt szolgálta a ghetto, a házassági tilalom és a zsidókat már ruházatukban is felismerhetővé tevő sárga folt kötelező viselete. Ha a reformációt megelőző évezrednek vallási türelmetlensége elsősorban az eretnekek ellen irányult is, tehát a zsidók és egyéb pogányokkal szemben inkább a megtérítési törekvésben nyilvánult, a zsidók mégis áldozatai voltak a népies vallási fanatizmusnak, amely oly jelszavakból táplálkozott, mint hogy a zsidók voltak okai Jézus mártírhalálának, vagy hogy keresztyén gyermekek vérért használják a páska-sütéshez. Több pápa emelt ugyan szót a zsidók védelmére, de még ez sem akadályozta, hogy különösen a jezsuiták elől ne járjanak a zsidóüldözésben, amelynek épp úgy, mint a protestánsok üldözésének a kontinensen, csak a XVIII. század felvilágosodási mozgalma és a francia forradalom vetett véget.

Ha már a Szent Szövetség katolikus és reakciós szelleme is gátat emelt a zsidók felszabadítása elé, sőt Ferenc császár visszakergette őket a ghettóba, amelynek falait íi. József lebontotta, a tudományos alapokra fektetett zsidóüldözés ennek őshazájában: Németországban 1871-ben a birodalomban kifejezett nemzeti egységgel vette kezdetét. Még 1874-ben Kaufmann Dávid a zsidóság üldözését igazoló ethnikus elméletről, mint „allerneueste Weisheit”-ről gúnyolódik s az antiszemitizmus műszavát Marr Vilmos 1879-ben kreálta. Igaz, hogy már a német nemzeti érzés korábbi ébresztői sem rokonszenveztek a zsidókkal. Schleiermacher ellenszenvé oly intenzív volt, hogy Jézus zsidó származását merőben szerencsétlen véletlennek nevezte, Fichte erélyesen ellenezte felszabadításukat, sőt Bismarck az 1847-iki porosz diétán azzal támadta az emancipációt, hogy ellenkezik a keresztyén állam fogalmával, amelyet az uralkodók Isten akaratából kormányoznak, amit a zsidók támogatása aligha mozdíthat elő. Ennek ellenére az újonnan alkotott német birodalomban polgári jogokat nyertek, de gazdasági okok éppen akkor lobbantották lánggra a nacionalizmus zsidógyűlöletét, amikor a német ipariasság fellendülésével a pénzügyi spekuláció orgiáit ülte. Ennek középpontjában a zsidó Stroussberg állott. Bárha az ugyancsak zsidó Lasker, a nemzeti

Szabadelvű párt vezetője, leplezte le a pénzügyi válság okozóit, ennek ódiuma mégis a zsidóságra hárult. Politikai rendszerré az antiszemitizmust Treitschke emelte, a 70-es évek végén, midőn a zsidókban mint materialista és forradalmi idegen testben a nemzeti állam boldogulásának akadályát látta s Houston Stewart Chamberlain a pán-germán fajelmélettel támasztotta alá a rendszerré fejlesztett zsidógyűlöletet. Ez a rendszer talált visszhangra úgy Ausztriában, mint Magyarországon az 1873. évi gazdasági válság után, bárha nálunk a külső alkalmat az antiszemitizmus politikai megnyilatkozására az 1882. évi tiszaszlári vérvádpör szolgáltatta is. De már ezt megelőzőleg Istóczy 1878 július 12-én indítványozta a képviselőházban, hogy a kormány kényszerítse Törökországot Palesztina feladására oly célból, hogy az összes magyarországi zsidók oda legyenek telepíthetők.

Bár a XX. század elején az antiszemitizmus mini politikai mozgalom Európaszerte lényegesen enyhült, a világháborút követő nacionalista fellángolás és gazdasági katasztrófa új erőre lobbantotta. Egyrészt a zsidóság, mint a nemzettől állítólag idegen elem, bűnbakként szerepelt a háborús kudarcért, — hiszen már a középkorban is pogromokkal vezették le az elemi csapások nyomán támadt elkeseredést, — másrészt pedig — ha ellentmondóan is — épp úgy céltáblája az ingó nagytőke ellen intézett támadásoknak, mint ahogy a kapitalista reakció a forradalmak vezetői közt szereplő zsidók felelősségét általánosította. Amíg az antiszemitizmus a vallásos meggyőződésben kereste és találta indokolását, az üldözött zsidók megmenekülhettek előle, ha a keresztyén hitre tértek át, meri még a katolikus egyház is követte a megtérő bűnös példázatát (Lukács Ev. XV. 7.), de a fajelmélet az antiszemitizmusnak Utolsó ítélete, amely örök időkre hirdeti a zsidóknak kikerülhetetlen kárhozatát. Igaz ugyan, hogy a fajelmélet mint tudományos credo, viszonylag kis körre terjed, mert Hitler 17 millió szavazója közül az óriási többségnek halvány sejtelme sincs a fajbiológia tanításairól, de a tudományos máz, amellyel a fajelmélet az ösztönös előítéletet leplezi, mégis alkalmas eszköz az antiszemitizmusnak mint politikai rendszernek, alátámasztására. Más-

részt azonban az a pusztá tény, hogy az antiszemitizmus tárgyi indokokat keres érzésének igazolására, legalább annyiban biztató jelenség, amennyiben magában rejti a beismerést, hogy a gyűlölet érzése ily métség nélkül megengedhetetlen igazságtalanság volna. Tudatalatti csökevényérzéseket, amelyek az emberiségnek abból a kezdetleges korszakából származnak, amikor az ösztönös ellen-szenvet vagy rokonszenvet a tudatos megfontolás még nem enyhítette és amelyek elemi erejét épen fennmaradásuk bizonyítja, az értelemre ható érvekkel nem könnyű leküzdeni. Mint minden előítéletnek, az antiszemitizmusnak is jellemző tulajdonsága, hogy nem sokat törődik a tudományos ítélet logikájával. Ebből következik, hogy majdnem hiábavaló fáradság azoknak az „érveknek” a cáfolata, amelyekkel az antiszemitizmus a tömeggyűlölet alátámasztani igyekszik.

Ezek közt ma első helyen a zsidó fajtának biológiai alapon nyugvó erkölcsi alsóbbrendűsége áll. Ha eltekintünk is attól a megcáfolhatatlan tényről, hogy a kultúremberiség körében nincsenek tiszta emberfajták, kérdés, hogy zsidófajtról, amelynek létét Renan már 1883-ban tagadásba vette, egyáltalán szó lehet-e? Nem is szólva az ősidőkről, amikor a Palesztinát elfoglaló sémiták az őslakó hethitákkal és amoritákkal keveredtek, ma a zsidók nagy része az ú. n. askenázi változathoz tartozik, amely szláv, tatár és germán keveredésből származik. Ha a zsidófajta talán kevésbé keverékfajta, mint a többiek, mégis Virchow szerint a német zsidók 11.2%-a a szőkehajú, kékszemű ősgermán típushoz tartozik. Hogy a fajtípusra vonatkozó népies képzetek mennyire megbízhatatlanok, azt a zsidókra állítólag jellemző hajtott orr bizonyítja, amely a tiroli lakosság 49%-ánál fordul elő, míg több mint négyezer newyorki zsidó közül 57.2%-nak egyenes görög orra volt s csupán 14.2% mutatta a kampós orrnak állítólagos fajtajellemvonását. Nincs egyetlen olyan rassz-tulajdonság, amely a zsidóságnak sajátossága volna s nem egészen indokolatlan, ha Brunner a zsidókat „központi” fajtának nevezi, amely a differenciálatlan fajta őstípusait úgy egyesíti magában, mint a fehér szín a spektrum színeit. Minderre az antiszemitizmus azt válaszolja, hogy akár van zsidó

fajtypus, akár nincs, az antiszemita ösztönösen mégis felismeri. Nincs azonban olyan vérbeli német vagy magyar antiszemita, aki az olasz vagy török zsidót az olaszok vagy törökök közül felismerné, ami már önmagában eléggé problematikussá teszi az ösztönös fajbiológiai szimat megbízhatóságát.

Föltéve azonban, hogy mégis van félreismerhetetlen zsidó fajiság akár az arckifejezésben, akár a vérösszetételeiben, a fajelmélet mai napig adós maradt a felelettel arra a kérdésre, hogy a biológiai sajátosságok hogyan tükröződnek a lelki alkatban s vajjon igazán nagyobb befolyást gyakorolnak-e az erkölcsi és értelmi tulajdonságra, mint a nevelés, a társadalmi környezet és az egyéniség? Ha ugyanis a zsidók valóban az erkölcsi és szellemi alsóbbrendűség Kain bélyegével születnek, úgy ez alól nem képzelhető kivétel, viszont nem akadt még antiszemita, aki elvi álláspontja alól egyik vagy másik „tisztességes” zsidó javára nem tenne kivételt. Sajnos, azonban az antiszemitizmus nem ismer logikát s nem hajlandó elismerni a tényeket sem. Így többek közt azt a lélektani tényt sem, hogy az erkölcsösség vagy erkölcstelenség az embernek nem veleszületett tulajdonsága vagy, hogy a zsidók bűnözési arányszáma Európaszerte kedvezőbb mint más felekezeteké és bár egyes bűncselekményekben (uzsora, hamis bukás) nálunk magasabb arányszámmal szerepelnek, mint a nem zsidó kereskedők, ennek sem a fajbiológia adja magyarázatát, mert különben érthetetlen volna, hogy a rassznak ez az erkölcsi alsóbbrendűsége miért nem vált ki azonos hatást egyes nyugati államokban? (L. bővebben szerzőnek „Az élő műit” c. munkájában 218—234. old.)

Állandó vád a zsidóság ellen, hogy materialista gondolkodásából üzleti szelleme kapzsisággal és furfanggal zsákmányolja ki a védtelen keresztyén lakosságot. Ennek a vádnak az eredete visszanyúlik a középkorba, amikor a földbirtoktulaj donatói eltiltott, a céhekből kizárt s az értelmi foglalkozásokból kiüldözött zsidók a kereskedelemben és pénzkölcsönzésben kerestek menedéket. Azóta az egykor megvetett foglalkozás polgárjogot nyert s minden józan gondolkodó tudja, hogy a nyereszkesedés a kapi-

talizmus lélektanából következik, amelynek haszonélvezői közt Angliában, Olasz- vagy Franciaországban a zsidók elenyésző számban szerepelnek, de a foglalkozásnak hajdani ódiúmát az antiszemitizmus megőrizte a zsidók számára. Hogy a zsidók „uzsorás hajlandósága” nem faji tulajdonság, azt szembeszököen bizonyítja a földműves foglalkozás, amelyet Palesztinában, Déloroszországban, Kanadában vagy Argentínában ma is üznek s hogy nincs szükségkép ellenszenvük a testi munka ellen, annak tanúsága, hogy Szalonikiban mint kikötőmunkások, Jemenben mint kubikosok vagy Boryslavban mint bányászok keresik kenyerüket.

De nem csak a tisztességtelen haszonlesést veti az antiszemitizmus a zsidók szemére, hanem a szellemi alsóbbrendűséget is, amely destrukcióban éli ki magát, anélkül, hogy igazán alkotó szellemi munkát végezne. Kérdés természetesen, mit tekintünk alkotó munkának. Lehet, hogy a Heinrich Herz-féle sugarak, Lilienthal úttörése az aviatikában, Wassermann reakciója, Ehrlich salvarsanja, Einstein relativizmusa vagy Freud psychoanalízise sem számítanak ilyennek, mert a felfedező zsidó volt, viszont az előítéletmentes gondolkodó nehezen zárközhatik el annak megállapításától, hogy a filozófia legmélyebb gondolkodói közt találjuk Spinoza, Mendelsohn, Bergson, Husserl neveit, a közgazdák közt Ricardo-ét, Marx-ét vagy Seligsohn-ét, hogy a szociológusok közt Durkheim, Lévy-Bruhl, Max Weber vagy Max Scheler korszakot jelentenek, nem is szólva az orientalistákról, a szépirodalom és zene kiváló képviselőiről. Voltaire-nak ismert mondását: „Les Juifs n'ont jamais rien inventé”, eléggé megcáfolja ugyan a természettudományi Nobel-díj nyerteseinek hosszú névsora (Michelson, Lippmann, Willstätter, Wallach, Haber, Bárány, James Franck, Gustav Hertz stb.), de ezt az antiszemitizmus könnyedén elintézi azzal a gyanúsítással, hogy csupán a Nobel-díj nagy összegétől (30.000 dollár) fűtött pénzvágy fokozta fel ezekben az esetekben a zsidóknak nagy alkotásokra képtelen, alsóbbrendű értelmiségét. Amennyire jogosulatlan, ha a zsidó faji nacionalizmus a tudomány és a művészet zsidó származású hőseinek nagy számából a maga javára igyekszik érvet kovácsolni, ép oly

képtelenség, ha az antiszemitizmus ugyane tényekből az ellenkező következtetést vonja le.

Mégis minden logikai igyekezet, amely a praktikus zsidógyűlöletet alátámasztó „tudományos” antiszemita elméletnek cáfolatára irányul, reménytelen fáradozásnak látszik. Nemcsak azért, mert a politikai szenvedélynek felkorbácsolt árja minden érvelést elsöpör, hanem azért is, mert a tudományos látszattal felruházott előítélet a társadalmi jelenségeknek oly egyszerű magyarázatát nyújtja, amely megfelel a tömegek szimplista felfogóképességének. Ha azt próbáljuk magyarázni, hogy a vagyon és a nyomor ellentéte a kapitalista gazdasági rendszernek elkerülhetetlen függvénye, hogy a földjára és a tőkekamat közt sem vallási, sem faji különbség nincs, ezt a fogyatékos műveltségű s gondolkodásra nem hajlamos tömegember nehezen érti meg, ellenben a zsidó bankár vagy nagykereskedő autója vagy feleségének briliáns buionjai minden különösebb értelmi művelet nélkül is szemet szúrnak. Igaz, hogy autója, ékszere vagy pazar háztartása a nem sémita nagybirtokosnak is van, de az üzleti foglalkozással együtijáró hitelképesség inkább megkívánja, hogy a zsidó nagytőkések ezeket a nyilvánosság előtt fitogtassák s így ott, ahol a társadalomnak feudális szerkezete a zsidóságnak a kereskedelmi és hiteléletben, számarányát meghaladó szerepet juttat, a szociális ellentétnek izgatón kihívó hatását elsősorban a gazdag zsidókban szemlélteti. Arra ellenben, hogy pl. a budapesti lakásstatistika szerint az 1—2-szobás lakások főbérői közt ugyanoly arányszámban akad zsidó, mint katolikus, ami legalább is nem bizonyítja, hogy a jó mód zsidó fajbiológiai tulajdonság, az antiszemitizmus nem szokta fölhívni követőinek figyelmét.

Érzések és érvek küzdelmében az, aki az érzések igazát bizonyítja, mindig előnyben van azzal szemben, aki az ellenkezőnek bizonyítására vállalkozik, mert a zsidók elvetemültségét és alsóbbrendűségét igazoló érvek a tudatalatti hajtóerők segítségével, az érzések repülőgépjén szállnak a tudatba, ez utóbbi esetben pedig az érveknek le kell győzniök az érzések makacs ellenállását. Ha az antiszemitizmus gondolkodni tudna, ha előítéleteit, amelyből érzései táplálkoznak, nem ruházná fel a dogma szent-

ségével, akkor nem volna antiszemitizmus. Mert akkor magától is rá kellene eszmélnie, hogy az ürügyek, amelyekkel „tudományos” rendszerét bizonyítani igyekeznek, önmagukban ellentmondók. Viszont épp ezért az, aki az antiszemitizmussal perbeszál, az egyik érvek cáfolatával szükségkép a másikat erősíti. Így az egyik vád, hogy a zsidóság mint idegen test a nemzet testében átöröklött nacionalizmusának hódol, a másik, hogy a nemzetközi kozmopolitizmust képviseli. Egyik vád, hogy lelketlen kapitalista uzsorás, a másik, hogy szocialista vagy bolsevik. Egyik vád, hogy gyáva és alattomos, a másik, hogy pökhendi s nyíltan uralomra tör. Egyik vád, hogy vallási fanatizmusával és különleges szokásaival nem tud beleilleszkedni a nyugati kultúrába, a másik, hogy vallástalan és alkalmazkodó. Az egyik vád, hogy tehetségével tisztességtelen versenyt üz, a másik, hogy a fajta alsóbbrendűségénél fogva igazi tehetséget sohasem termelt. Az egyik vád, hogy kicsinyesen smucig, a másik, hogy vakmerő vállalkozással ássa alá az üzleti életnek szoliditását. És így tovább.

Azoknak, akik saját egyéni látószögükből ezeknek az ellentmondó vádaknak egyikét vagy másikat faji jellemvonássá sűrítik, sajátos módon nem jut eszébe, hogy a vádak éppen azért igazak, vagy igaztalanok, mert a zsidókban, mint az embereknek bármely csoportjában, rokonszenves és ellenszenves tulajdonságok egyaránt megtalálhatók. Ők is csak néhány ezer év előtt voltak Isten „választott” népe. Köztük is akad tehetséges és tehetségtelen, szegény és gazdag, kapitalista és szocialista, bigott és felvilágosult, erkölcsös és erkölcstelen, hívő és hitetlen, jó és rossz. Egyszóval a zsidók is csak emberek, mint a jó Isten egyéb kétlábú, tollatlan, teremtményei. De éppen ez az, amit az antiszemitizmus el nem ismerhet, mert különben önmagát kellene megtagadnia.

Akármily kevésbé bírják is el a kritikát azok a gyarló érvek, amelyekkel az antiszemitizmus a zsidógyűlöletnek tudományos rendszerét fölépíti, az elmélet mögött rejlő gyakorlat élő valóság, amely a kultúremlés milliós érzésében vert gyökeret. Épp oly előítélet volna, mint maga az antiszemitizmus, ha azt állítanók, hogy Hitlernek

17 millió szavazója kizárólag korlátolt agyú emberekből áll, vagy, hogy az antiszemitizmus igazán nem volna egyéb az „ostoba fickó szocializmusánál”. Ha az antiszemitizmusnak nincsenek is reális érvei, mégis vannak reális okai. Ezek közt első helyen áll a nacionalizmus, a nemzeti ön-hittséggé torzult nemzeti öntudat. Az a részint föltevésből, részint a ghetto elfakult hagyományából táplálkozó szeparatizmus, amelyet a zsidóság mint alsóbbrendűségű érzést gyakran sovinizmussal igyekezik túlkompenzálni, még mindig elég ok, hogy idegen testnek tekintsék a nemzet testében. Ennek az idegenszerűségnek az érzése avatta ép úgy, mint a középkorban, a világháborúban is legyőzött államok bűnbakjává. Éppen a túlfűtött nacionalizmusban szenvedő népek nem hajlandók az őket ért katasztrófákért a felelősséget vállalni s az elkeseredésből származó gyűlöletfelesleg levezetésére a zsidóság ép oly kézhez-eső biztonsági szelep, mint Petőfi szerelmes juhászlegényének számára. Ebből logikusan az következne a zsidók számára, hogy küzdjenek a nacionalizmus ellen, amelynek Prügelknabe-i. Ehelyett azonban a zsidóság egy része, különösen a gazdaságilag *arrivé* része, amely a nacionalizmusban — nem ok nélkül — a nagy tőke szövetségesét látja, túltesz a legelvadultabb sovinizstán s, miként egy volt magyar pénzügyminiszter mondotta, mindig szívesebben vesz egy kis pogromot egy nagy vagyonadónál. Amily igazságtalan az antiszemita gyanúsítás, hogy a zsidók kozmopoliták, ép oly jogos az a szemrehányás, hogy egy részük a nacionalizmusnak, részint túlbuzgalomból, részint gyávaságból eredő legyezgetésével az antiszemitizmusnak szövetségese. Aminek szomorú példáját adta a zsidó vallású német állampolgárok egyesületének a náci üldözés alkalmából tett deklarációja, amely szerint „Méltósággal és bátorsággal (!) fogjuk elviselni hazánk földjén azokat a rendszabályokat, amelyeket németek alkalmaznak németekkel szemben.” Néha, úgy látszik, a hallgatáshoz is bátorságra van szükség.

Nemcsak a nemzeti, de a szociális ellentétben gyökeröző gyűlöletnek is levezető csatornája az antiszemitizmus. Bárha a gyűlölet, amelyet az antiszemitizmus a zsidó nagytőke, a Hitler-i tájszólásban, a „raffendes Kapital”

ellen hirdet, emberemlékezet óta érthetetlen módon mindig a legszegényebb zsidók ellen pogromokban szokott érvényesülni, a mutatós zsidó tőke igen alkalmas céltáblája az iskolázatlan elméjű proletárok tőkegyűlöletének. Ebben rejlik a magyarázata, hogy a nacionalista ipari és agrártőke még az erősen bolsevik zsargonú Hitlerizmust is hajlandó becézgetni, mert a zsidó tőke ellen hirdetett horogkeresztes hadjárat, legalább pillanatnyilag, igen alkalmas biztosító intézet a „keresztén” tőkét fenyegető veszélyekkel szemben. Ilyen módon szerepelnek a zsidók, akiknek egy része a finánc-kapitalizmus, más része a szocializmus számottevő tényezője, a kettőnek ellentétében mint ütközők. Míg a „nemzeti” kapitalizmus, amely a zsidó szocialistákban Marx és Engels fajrokonait látja, a szolgálatában álló nacionalizmust tüzezi a zsidóság ellen, addig a náciszocializmus, amely elvakultságában sohasem veszi észre, hogy a nemzetközi nagytőke inasa, az állami szétszórtságuk látszatában nemzetközi zsidókat, mint a nagytőkés internacionále képviselőit üldözi. Így tartja fenn az antiszemitizmus önkénytelenül a nemzet és gazdasági érdekellentétek egyensúlyát.

Ha nem is ilyen mélyen gyökerező, de hatásukban mégis számottevő okai az antiszemitizmusnak azok az inkább esztétikai, mint erkölcsi fogyatékoságok, amelyek az évezredek üldözésnek nehezen kiírható csökevényei. Ha a szegény és egyénileg tehetséges zsidó gyakran törtető és kapaszkodó, úgy az energiának e kellemetlen túltengését eléggé megmagyarázza, sőt menti az előítélet-handicap, amelyet le kell küzdenie. Aki előtt nyitva áll az út, az nem szokott tolakodni. Ép ily ellenszenves vonás a sunyi alázatosság, a szolgálai meghunyászkodás, amellyel a kevésbé tehetségesek az eléjük tornyosuló akadályokat nem legyőzni, de megkerülni próbálják. Mégis csak az antiszemitizmusnak bornirtsága általánosíthatja az önértetnek e bántó hiányát faji tulajdonsággá. Viszont a vagyonosság vagy a hatalom ugorkafájára kapaszkodott zsidók arroganciája vagy sznobsága semmiben sem különbözik más fajtájú parvenüknek ép ily kevéssé épületes jellemvonásaitól. Állítólagos faji összetartásuk, bármily

indokolt lenne is, amíg az előítélet külső nyomása tart, nyomban legendává foszlik az osztályellentétek valóságában. Kormányfőtanácsos bankvezérek, akik miniszterekkel tegeződnek, nem szoktak pájeszes ószeresekkel „összetartani”.

Még a zsargon, amelynek hanglejtése néha mint bántó ghetto-émlék csendül bele a magyar nyelvnek egyébként hibátlan használatába, sem faji sajátosság, mert különben Ágai Adolf, Kiss József, Makai Emil, Bródy Sándor, Heltai Jenő, Szomorj Dezső vagy Szép Ernő sem lehetne ihletett apostola nyelvünk idiomatikus szépségeinek. Még kevésbé hivatkozhatnak a zsargon nemzetietlenségére a német antiszemiták, akik Mendelsohn-t, Börne-t, Heine-t, Lassale-t, Ludwig Speidel-t, Gundolf-ot, (Goebbels tanárát!), Peter Altenteig-et, Martin Buier-t, Wassermann-t, Kari Krauss-t, Arnold Zweiget, Feuchtwanger-t és a német nyelvnek még egy sereg művészt köszönhetik a zsidóságnak. Nem azért mert, hanem annak ellenére, hogy zsidók voltak. Ugyanez derül ki Hitler irodalmi diktátorának, Hans Heinz Ewers-nek a háború kitörésekor írt cikkéből (Voss. Z. 1914, dec. 9.), amelyben azt bizonyítja, hogy a newyorki orosz zsidók *jiddis-e* nem egyéb, mint Walther von der Vogelweide középfelnémet nyelve, néhány arameus és héber szóval keverve. Ugyanott közölte néhány kivándorolt orosz zsidónak versét s hozzáfűzi, hogy „van német költő, aki jobb verseket ír, de Németország iránt melegebben érezni a legjobb német sem tud, mint a newyorki Eastendnek szegény orosz zsidója”. Nem tehető fel, hogy azóta a német zsidók hazafisága romlott, hanem legfeljebb Hans Heinz Ewers-é javult meg.

Mindebből pedig kitűnik, hogy a zsidóknak idegenszerű sajátosságaival csínján kell bánni. Bár tagadhatatlan, hogy e sajátosságok egynémelyike élő valóság, de eltüntetésük semmi nehézségbe nem ütközne, ha az antiszemitizmus a zsidóknak száműzése helyett e ghetto-maradványok száműzését tűzné ki célul.

Csakhogy minden küzdelem az antiszemitizmusnak pogány ostobasága ellen hiábavaló, amíg maguk a zsidók nem hajlandók a küzdelemben résztvenni. Mindenekelőtt azzal, hogy önérzetükben még akkor sem szégyenlik s

nem igyekeznek elrejtteni zsidó eredetüket, ha netalán keresztyén hitre tértek át, de ugyanakkor nem hódolnak be az antiszemitizmusnak sem azzal, hogy a rájuk kent hibák és fogyatékoságok cáfolatául saját erényeiket és kiválóságukat, mint zsidó faji-előnyeiket, dicsőítik. Csak az antiszemitizmus alá ad lovat az a zsidó, aki az árja vagy turáni fajelméletei zsidó fajelmélettel igyekszik kivédeni és a német vagy magyar sovinizmust zsidó sovinizmussal igazolja. Senki józan emberfia nem kívánja, hogy a zsidóság lemondjon hatezeréves kultúremlékeinek megbecsüléséről, amelyek époly értékesek az emberi kultúrának, mint az indiai, görög vagy római, de tiszteletük nem igényel és nem igazol semmiféle szeparatizmust. Igaz, hogy a csoport különállóságát a zsidóüldözés hozta létre vagy legalább is erősíti, de az elnyomatás pszichozisa, amelyet kiváltott, hozzájárul fenntartásához. Ha a nacionalista államokban élő zsidók egy része ezt az alsóbbrendűségi érzést azzal kompenzálja, hogy sovinizmusban túllicitálja nem zsidó konkurrensait, mint ahogy a kitért zsidó gyakran klerikalizmussal igyekszik bizonyítani keresztyéniségét, úgy nemcsak ízlésbeli fogyatékoságait árulja el, hanem az antiszemitizmus szolgálatába szegődik. Minthogy az antiszemitizmus a klerikalizmus, nacionalizmus és kapitalizmus kinövéseiből meríti ürügyeit, a tömeggyűlöletben nyilvánuló előítéletnek elosztatására csekély a remény, amíg az elfogult vallási és csoportönzés a krisztusi emberszeretetben nem talál kiegyenlítésre s amíg egy igazságosabb gazdasági rend nem enyhíti az osztályellentétből fakadó gyűlöletet. Érzéseket az értelemre appelláló érvekkel nem könnyű elosztatni s a jobb belátás csupán a források elapadásával juthat érvényre, amelyekből az érzés táplálkozik. Ebben a lassú, fáradságos, de végül mégis mindig sikert ígérő munkában mindenkinek kötelessége résztvenni, aki az emberiség nagy tanítómesterének szavát megértette és átérzi. De különös kötelessége ez a gályarabok utódainak, akiknek legszenzibb emlékei közé tartozik a szenvedés, amelynek elődeik a vallásos üldözés korában a zsidókkal együtt voltak részesei. Hogy az embert hitéért, fajtájáért vagy nemzetiségéért feszítik-e keresztre, az a protestantizmus szemszögé-

ből nem jelenthet különbséget. Aki az előítélet, babona és minden egyéb emberi ostobaság ellen a gondolatnak kritikai szabadságáért küzd, annak szembe kell szállnia az erőszak minden megnyilatkozásával. És az erőszak akkor sem fér meg a keresztyénség eszméjében testet öltő emberi gondolattal, ha akár az antiszemitizmusban, akár más emberellenességben találja meg troglodita ösztöneinek rendszeres megnyilatkozását.

A zsidókérdés és megoldása

Írta: nagykálnai Levatic László
közgazdasági író

A liberális és a marxista felfogás a zsidókérdés megítélése tekintetében mondhatni csaknem teljesen azonos. Sem a liberalizmus sem marxizmus hívei nem ismernek zsidókérdést. A *liberális felfogás* szerint zsidókérdés nincsen, mert a zsidóság nem faj, nemzetiség vagy nép, hanem csak vallásfelekezet, úgyhogy országos számarányát meghaladó térfoglalása nem aggályos, hiszen legfeljebb arról lehet szó, hogy valamely nemzet keretén belül az egyik vallásfelekezetnek több a vagyona, jövedelme és rendelkezési joga, mint a másiknak. Tudjuk, hogy a kir. Kúria egyik határozatában szintén ezt a liberális álláspontot tette magáévá, kimondván, hogy a zsidóság nem faj, hanem felekezet.

A *marxista álláspont* szerint zsidókérdés nem létezik. A történelem a marxizmus szerint nem faji vagy népi küzdelmek, hanem osztályharcok láncolata. A marxizmus tehát faji kérdést nem ismer, illetve *elméletben* nem akar ismerni. A marxizmus szerint a hottentotta munkás közelebb áll a magyar munkáshoz, mint a magyar paraszt vagy a magyar középosztálybeli ember, mert hiszen a hottentotta munkás „elvtárs”, a magyar paraszt pedig a magántulajdon elve alapján álló „kapitalista”. A faji gondolat negációja azonban csak elméleti a marxizmusnál, mert hiszen a marxisták valójában a legélesebb faji harcot hirdetik akkor, amikor zsidó vezetés alatt egymásnak uszítják az államalkotó népnek különböző foglalkozási kategóriáit a zsidóság egyeduralmának megalapítása céljából, amint ezt a szerencsétlen Oroszországnak és Kun

(Kohn) Béla Magyarországnak példája olyan szemléltetően igazolja.

Az úgynevezett *keresztény felfogás* azt vallja, hogy a zsidókérdés tisztára vallási kérdés, mert hiszen minden a zsidó néphez tartozó egyént, hogyha a mózeshitről a keresztény vallásra áttér, teljesjogú hittestvérnek ismeri el. Ennek a felfogásnak alapelgondolása az, hogy az a tény, amely az áttérésben nyilvánul meg, az illető áttérőt egészen más emberré teszi, egész gondolkodásmódját és lelkületét megváltoztatja. Ez a felfogás még abban az esetben sem lehetne teljesen helytálló, hogyha a zsidóságnál nem lenne másról szó, mint a mindenkori államalkotó nép egy hitfelekezetéről, mert hiszen az államalkotó nép tehát a jelen esetben a magyarság is több faji komponensből áll, márpedig az egyén jellemét és lelkületét faji hovatarozandósága, tehát születése dönti el s a nevelés és a vallás csak lényegtelenül módosítja.

A zsidókérdésben csak egy indokolt álláspont képzelhető. *Ez az álláspont nem a liberalizmus, nem a marxizmus és nem a kereszténység álláspontja, hanem a tudományé. Ebben a kérdésben nem hivatott más döntenit, csak a tudómany.* Ha a kir. Kúria ki is mondja azt, hogy a zsidóság nem faj, nép, nemzetiség, hanem csak egyszerűen felekezet, amelynek támadása hitfelekezetellenes izgatást képez, ez lehet a kir. Kúria illető tanácsát alkotó bírák jogi véleményezése, de semmiesetre sem felel meg a tudományos álláspontnak. Ez egyszerűen jogi vélelem és semmi egyéb!

Az embertan tudománya, az anthropotógia vagy másnéven fajismerettan ebben a kérdésben már régen kimondotta az utolsó szót. Nincsen komoly anthropológus, aki a zsidóságnak külön népi mivoltát tagadásba venné, sőt pontosan megállapították már azokat a faji bélyegeket is, amelyek a zsidóságot, — amelyet másodlagos emberfajának (Rasse zweiter Ordnung) is szoktak nevezni —, jellemzik. Megállapították, hogy a zsidóság több emberfajta kereszteződéséből céltudatos beltenyésztéssel kialakított nép, amelynek éppen a többbezeréves beltenyésztés folytán nagy népi öntudata és nagy örökítő képessége van. Ennek a népnek jellemzője az, hogy olyan faji komponensekből állt, amelyek az európai népeknél egyáltalán nem,

vagy csak kisebb mértékben fordulnak elő. így pl. vannak a zsidóság véreben néger, orientális (szemita) és előázsiai vérelemek, amelyek ilyen keveredésben egyetlen más európai nép véreben sem fordulnak elő. A kegyetlenséget a néger ősöknek köszönhetik a zsidók (lásd a magyarországi és kivált az oroszországi bolsevizmus kegyetlen embermészárlását), az üzleti szellemet és az agitatori képességeket pedig az előázsiai (az örménnyel rokon) vérbetűtésnek. *Tudományosan beigazolt tényként lehet megállapítani, hogy egyetlen európai nép sem áll fajilag olyan távol a másiktól, mint a zsidó nép ezek bármelyikétől. A zsidó nép tehát a „legidegenebb nép” az európai népek között sajátságos faji összetételénél fogva.* Ez az oka annak, hogy a vérkeveredés a zsidóság és az európai népek között nem kívánatos és legfeljebb ottan nem kifogásolható, ahol — mint pl. a délolaszoknál és délfranciáknál — több a zsidó nép vérelemeivel rokon vérelem, mint másutt, amint azt európai hírű tudósunk *Méhely Lajos* egyetemi tanár több értekezésében megállapította.

Önmagában az a tény, hogy a zsidó nép idegen Európában és általában mindenütt, ahol az úgynevezett északi, alpesi, dinári, keletbalti, dahli, tehát európai fajták, illetve a belőlük álló népek laknak, de még ott is, ahol mongol jellegű népek képezik az államalkotó elemet, nem képezne komoly problémát. A zsidóság számaránya a népek között viszonylag olyan kicsi, hogy szembeállítva a világ közel 2 milliárdnyi lakosságát, a kb. 20 millióra tehető zsidó vagy félzsidó (zsidó félvér) népességgel, szinte nevetségesnek tűnhetik a be nem avatott előtt, hogyha zsidókérdésről egyáltalán beszélünk.

Hogy miért van mégis zsidókérdés és a zsidókérdés lényegét legpregnansabban fejezi ki — szerintem — Bálás Károly egyetemi tanár, amikor Társadalmi Politika című könyvének 74—75. oldalán a következőket írja:

„A zsidóprobléma is olyan világrészekre kiterjedő jelentőségű és alakulása olyan természetű, hogy vele akarva nem akarva komolyan foglalkozni kell annál is inkább, mert ezt elhallgatni vagy letagadni akarni ma már hipokrizis számba menő komolytalan dolog lenne csupán, amikor a társadalomnak úgyszólván minden rétege erről

mint aktuális és égető kérdéstről beszél. A társadalmi tudományoknak tehát ezzel a problémával is komoly tárgylagossággal kell foglalkozniuk és hozzá kell szoktatniuk az intelligens rétegeket, hogy ezt a kényes, de nagyjelentőségű társadalmi problémát annak komolyságához mért őszinteséggel, alaposítással és objektivitással kezeljék. A tudomány feladata erre a problémára vonatkozólag is: felvetni a kérdést, kritikailag megvitatni a reá vonatkozó eszmemenetet és az ajánlott megoldási módokat és tudományos elfogulatlansággal és őszinteséggel álláspontot is foglalni a kérdésben. A zsidóságnak évezredes szociális és társadalmi szerepe ugyanis a legutóbbi időszakokban jelentőségében rendkívül megnőtt. A társadalmi, faji és gazdasági értelemben vett zsidóproblémának a modern viszonyok között is egyre fokozódó jelentőségét különösen az adja meg, hogy a ma már kb. 17—18 millióra szaporodott zsidóság nemzetközileg a föld javainak s az egyes nemzeti jövedelmeknek egyre nagyobb és nagyobb részét foglalja le a maga számára, egyre felsőbb, gazdagabb és befolyásosabb társadalmi rétegekbe nyomul be és egyre inkább kiszorítja onnan a hatalom és jólét előbbi birtokosait. Azon az úton van és nem egy tekintetben el is érte már, hogy gazdaságilag és ezen keresztül más vonatkozásban is uralkodó réteggé váljék mindenütt. S míg egyrészt a gazdaság és hatalom előnyeit és megszerzésüknek eszközeit egyre inkább egyesíti a kezei között, addig másrészt alulról a társadalmi forradalomban való vezetőszerében egyre jobban döngeti a mai társadalmi rend alapjait. Tőke, sajtó, szocializmus, nemzetközi titkos szervezetek nagyjából a kezeik között, vagy erős befolyásuk alatt vannak. Ott pedig, ahol a kommunisztikus forradalom megdöntötte a régi rendet, politikailag is az egyedül uralkodó réteggé tették magukat. *A zsidókérdés ismerete nélkül nem lehet a modern szociális és gazdasági problémát ismerni, valamely megoldása nélkül nem lehet azt megoldani. A tudománynak nem lehet feladata ekként a mindenki által látott zsidóproblémát sem letagadni, hanem meg kell látnia és foglalkoznia kell vele minél alaposabban és kimerítőbben.*”

Ugyanezen mű 86—67. oldalain pedig a következőket olvashatjuk:

„Minden olyan politikai tervszerű cselekvőségnek, mely a nemzeti és faji érdekek tudatára és megismerésére ébredt, alapvető szempontja és célja kell, hogy legyen a nemzet és faj munkájának, áldozatainak és erőfeszítéseinek eredményét a nemzet és a nemzeti faj számára biztosítani. Ha ezt a nagyon is fontos és alapvető érdeket s a hozzá tapadó következményeket kissé mélyebben elemezzük, azonnal tisztába kell jönnünk azzal is, hogy ezért és ebből az alapvető nemzeti érdekből folyólag a *nemzettel*, illetve a nemzeti fajjal homogén kisebbségek parazitizmusánál ugyancsak nemzeti és szociálpolitikai tekintetben sokkal veszedelmesebb a heterogén kisebbségek parazitizmusa. Ezért sokkal nagyobb és a nemzeti életbe mélyebben belevágó jelentőségű probléma a heterogén kisebbségek utilitarizmusának és parazitizmusának problémája. A heterogén kisebbségek parazitizmusa azt jelenti ugyanis, hogy valamely nemzet keretein belül idegenek szerzik meg maguknak a legelőnyösebb gazdasági és jövedelmi alkalmakat és ekként idegennyelvű vagy fajú rétegek válnak a gazdagok, a jobban élők, a gazdasági téren vezetők osztályává. Különösen veszedelmes a helyzet akkor, ha nehezen asszimilálható idegen fajokról van szó, mert egy ilyen társadalmi elemnek következetes és szívós térfoglalása esetében a gazdasági téren uralkodók és vezetők rétege egészen, vagy túlnyomólag ezekből kerülén ki, megtörhetik, hogy végül is a túlnyomórészben csak a nehéz és hálátlan munkák végzői kerülnek ki a tulajdonképpeni nemzeti faj fiaiból, míg az előnyösebb, a vezető, a nagyobb anyagi boldogságot és kisebb életküzdelmet jelentők az uralkodóvá lett idegeneknek jutnak. Ezért annak az öntudatos nemzeti politikának, amely nem akarja azt az állapotot bekövetkezni engedni, amely mellett a nemzeti fajnak csak a szegénység és hálátatlan foglalkozások jussanak, minden gyümölcs ellenben egy heterogén kihasználó rétegnek teremjen, előrelátólag kell ez ellen védekező tervet és célokat alkotnia.”

A fenti idézetek után világos, miért van a világon zsidókérdés. Természetes dolog, hogy a zsidókérdés, ille-

tőleg a zsidóság térfoglalása nem egyforma jelentőségű az egyes államokban. Japánban pl. zsidókérdés nincsen és részben ennek tulajdonítható az a bámulatos erőkifejtés és nagy expanzív erő, amelyre ez a mongoloid nép képes. Ugyancsak csekély jelentőségű a zsidókérdés Finnországban, Svédországban és Norvégiában. A nagy államok közül legjobban elhatalmasodtak a zsidók Franciaországban, az Északamerikai Egyesült Államokban és Angliában, míg Németországban Hitlernek sikerült csak nemrégiben politikai és kulturális egyeduralkodóvá magát megdönteni. Oroszországban ma ők az élet és halál urai, ők a közélet diktátorai és Stalin, a tíflii cipőfoltozó varga fia csak nemrégiben vette el az ötéves terv zsidó szerzőjének, Kaganovicsnak leányát feleségül, ami az oroszországi zsidóuralom újabb megerősödését jelenti. Túl messze vezetne azonban, hogyha a különböző államok zsidókérdését részletesen tárgyalnánk, éppen azért térjünk át inkább a hazai zsidókérdésre.

Itt megint csak egy egyetemi tanárt, *szepesvári aljai Haendel Vilmos dr.-t* keil megszólaltatnom, aki „*A Nemzetiségek*” című tanulmányában a 77—78. oldalon a következőket írja *Kovács Alajosnak* „*A zsidóság térfoglalása Magyarországon*” című munkájában foglalt statisztikai adatok kapcsán:

„A zsidóságnál mindenütt a vezérpolcon találjuk a magas, igen magas percentet, a segédszemélyzetnél a hihetetlenül alacsonyát.

Értelmes ember előtt nem szorul bővebb kifejtésre, mit jelent ez a szociális tagozódás szempontjából.

Az értelmiség vezetése zsidó kézben van az egész államban. Sokkal inkább mint a 13% zsidó lakost feltűnítő Lengyelországban.

A zsidó morálra legjellemzőbb, hogy egészen más elveket követ saját hírsorsosai, mint a keresztények irányában.

A többi nemzetiség is gyakorolt Magyarországon politikai befolyást... Ámde olyan titkos belső uralmat a hivatalos világ felett és az egész állami életnek a maga saját különleges jellegével való szaturálását, amelyet a zsidóság tudott kifejteni — szövetségese a szabadkőműves-

ség segítségével — az évezredek magyar történelem egyetlen korszaka sem mutathat fel (1867—1918-ig).”

Látjuk ezekből a fejtegetésekből, hogy a mű szerzője itt kifejezetten zsidó nemzetiségről beszél s ezt az álláspontját a könyv 73. oldalán fejti ki bővebben, a következőket írva: „Last not least — a hetedik nemzetiség a zsidó.”

Még egy emberöltővel ezelőtt némi feltűnést keltett volna, hogy őket ebben a kategóriában tárgyaljuk. Ma már tudományosan megállapított tételnek tekinthető, hogy lényeg szerint inkább nemzetiség, mint vallás.

Áll ez úgy az ethnographia, mint a politika szempontjából. Előbbire nézve, mely főleg fizikai jegyekből indul ki, ez olyan világos, hogy indokolásra nem is szorul.

A másodikra nézve pedig nyilvánvalóan szinte áll a fentebbi kijelentés, mert hiszen nem vallásukkal okoznak zavart az állami életben, hanem főleg a többi állampolgároktól annyira különböző faji jellegükkel, természetükkel, habár ez kétségtelenül bizonyos összefüggésben áll a vallási meggyőződésen alapuló erkölcsi elvekkel is. Látszik ez a megkeresztelt, de külső ismérveiket levetni nem bíró zsidókon ...

Ami már most a *zsidóság jelenlegi térfoglalását* illeti, az 1930. évi népszámlálás adatai nem lévén még közrebocsájtva, pontos adatokat errenézve nem közölhetünk. Annyi bizonyos, hogy Budapesten a házaknak kb. 40%-a zsidók kezén van s a 100 holdon felüli szabadforgalmú földbirtokoknak kb. egyhatoda. (A kikeresztelt zsidókat és azoknak utódait természetesen a zsidókhoz számítjuk.) A kereskedelem elzsidósodásáról azt hiszem mindenki tud, hiszen csak végig kell menni hosszúnappor Budapest utcáin, hogy megállapíthassuk a kereskedelem teljes elzsidósodását a lehúzott üzleti redőnyök szemlélése alapján. A nagyipar, a bankok szinte kizárólag zsidó kézen vannak, zsidó a nagybérlok jelentős hányada s hírlapírók, színművészek, ügyvédek, orvosok között szintén számarányukat messze meghaladó mértékben szerepelnek a zsidó nép, vagy — ha úgy tetszik — nemzetiség fiai.

A dolog lényege tehát az, hogy a magyarság a gazdasági érvényesülés szempontjából Magyarországon másodosztályú állampolgárrá vált, hiszen még az egyetemeken

is országos arányszámukat megduplázva tanulnak a zsidók. A zsidókérdés tehát egyben magyar kérdés is. A kérdések kérdése az; ki legyen uralkodó tényező gazdasági, kulturális és politikai téren: a magyarság vagy a zsidóság? Ez Magyarországon — s minden más államban — a zsidókérdés lényege. A magyarság és minden más nemzsidó nép szempontjából zsidókérdés mindaddig létezni fog, amíg a magyarság vagy az illető államalkotó nép vissza nem szerzi elveszett gazdasági és kulturális pozícióit a társadalmi erők felhasználásával és a politikai hatalom megfelelő érvényesítésével. A zsidóság szempontjából pedig mindaddig lesz zsidókérdés, amíg a korlátlan politikai egyeduralmat meg nem szerezte a maga számára, amint az pl. Oroszországban sikerült is neki.

A kérdések kérdése csak az, *melyik elem oldja meg a zsidókérdést: a zsidó vagy a nemzsidó?* Ha a zsidók oldják meg a maguk szájaize szerint, akkor az egész világ el lehet készülve a legzsarnokibb zsidó deszpotizmusra és a népek színejávanak kiirtására, amint ezt Oroszország példája igazolja.

A zsidókérdésnek a nemzsidó népek szempontjából való megoldása nem történhetik egyedül társadalmi úton, bojkottmozgalmakkal vagy hasonlókkal, hanem *csakis törvényhozási úton, vagy a zsidóságnak nemzeti kisebbséggé deklarálásával és a legszigorúbb numerus-claususnak bevezetésével az emberi élet valamennyi vonatkozásában, vagy pedig a zsidóság egyenjogúsításának megszüntetésével.* Itt lényegileg hatalmi küzdelemről van szó, ahol érzelmi momentumok, a „humanitás” szempontjai nem játszhatnak szerepet, hanem *csakis a népek jól felfogott életérdekei.* Természetes dolog, hogy a zsidókérdés végleges megoldását csak az hozhatja meg, hogyha *a zsidóságnak visszaadják az önálló nemzeti létet nem Palesztinában, mert ez erre szűk, hanem valamely nagyobb területen, pl. Madagaszkár szigetén, ahol szabadon kifejlithetné „államalkotó és szervező” képességeit.*

A zsidókérdés ma már nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi vagy — ha úgy tetszik — nemzetekfeletti probléma, amelyet elszigetelten megoldani nem lehet. A zsidóság ugyanis ma már világhatalom, úgyhogy csakis a népeknek

közös akciója képes olyan megoldási véghezvinni, amely nem a zsidóság, hanem az államalkotó népek érdekeit tartja elsősorban szem előtt.

Tekintettel arra, hogy a zsidóság a legidegenebb nép Európában és mindenütt, ahol „árja és turáni” népek laknak, *az államalkotó népek együttműködése a zsidókérdés békés, törvényhozási úton történő megoldására meg lehetőszen kézenfekvőnek látszik.*

A zsidókérdés egy vagy más formában előbb-utóbb megoldódik, a kérdés csak az, kik oldják meg: a zsidók vagy a nemzsidók? Erre a kérdésre a történelem fog majd feleletet adni.

A zsidókérdés-magyar szemmel

Írta: vitéz Bajcsy Zsilinszky Endre
országgyűlési képviselő

1.

Úgy érzem, tartozom vele önmagamnak is, de a nyilvánosságnak is, hogy elmondjam *mai felfogásomat* a zsidó kérdésben. Azok közé tartozom, akik nem szeretik a félhomályt és nem szívesen állanak rövid időre sem bizonytalan vagy kétes megvilágításban, ha már egyszer a legkeservesebb magyar sorsra: „közéletre” adták fejüket. Úgy érzem, volt elvbarátaim közül ép úgy sokan félreértették az én állásfoglalásomat a hitleri Németbirodalom várható, bejelentett, meg is kezdett külpolitikájával és politikai módszereivel, világnézeti nekivadulásaival szemben, mint ahogy félreérthették volt ellenfeleim.

Sohasem titkoltam, hogy a gyökeresen magyar, emberséges és korszerű világszemléletnek nagy jelentőségét látom a kibontakozás és a jövő szempontjából. De végzetes túlzás volna, ha a magyar politikát és különösen a magyar külpolitikát egészen áttolnánk világnézeti síkokra, ez a politikai gondolat megtagadása volna, megtagadása a magasrendűen politikus ezeréves magyar múltnak is. A hitleri „forradalom” számunkra nem lehet világszemléleti kérdés, mert az minden nemzet és állam benső ügye, amibe nem illik avatkozni. A magyar nemzetet az kell, hogy érdekelje mindenek fölött, mit jelent ez az átalakulás a magyar politika, az európai politika és a magyar nemzet léte, szabadsága, fejlődése szemszögéből. Maga a hitleri világnézet pedig csak másodsorban érdekelhet bennünket, legfeljebb azért, mert utóvégre európaiak vagyunk s a számban legnagyobb európai nemzet a maga hatalmas kulturális és gazdasági szuggeszciójával, a politikai idegszálain kívül is éreztetheti befolyását, vonzó

vagy taszító, biztató vagy lebeszélő irányban minden európai ország népével, de különösen velünk, a szomszédos Ausztria, az ősrégi magyar-német kapcsolatok s nem utolsó sorban derék németnyelvű honfitársaink révén.

Egészen természetes, hogy a hitleri módszerek a zsidósággal szemben, melyek az én megítélésem szerint a középkorias zsidóüldözés bélyegét viselik magukon minden tervszerűségük és módszerességük mellett is, minden országban újból a zsidókérdés felé terelik amaz országok lakosságának figyelmét, ahol jelentékeny zsidóság él s különösen, ahol a zsidó kérdés megnyugtató megoldása késik. Azt hiszem, Csonkamagyarországot nyugodtan számíthatjuk ezek közé az országok közé.

Bármilyen sok csúf rágalomban volt részem a közeli hónapok során a hitlerizmussal mint külpolitikával és mint módszerrel s mint alkotmánnyal szemben elfogult álláspontom miatt, sohasem tagadom le, sohasem tagadom meg, hogy Magyarországon igenis van zsidókérdés. *Nem tagadtam meg és nem jogom megtagadni soha egész politikai gondolkodásomnak azt az alapvető elvét, hogy ha nagy nemzeti politikát akarunk csinálni, a tősgyökeres magyarságot, a szorosabb értelemben vett magyar fajt a nemzet egész életében, művelődési, gazdasági, politikai életében egyaránt, meg kell erősítenünk s az utóbbi évszázadban túlságosan sok idegen vérrrel telített középosztályunkban is túlnyomó többségre és hatalomra kell juttatnunk.* Nemcsak abból a természetes önzésből, mert ez a faj nem akar és nem akarhat a maga legbensőbb énjéről lemondani, beleszürkülni és belevizenyősödni valami színtelen és jellegtelen „középeurópaiságba”, hanem azért is, mert a *tősgyökeres magyarság őrzi lelkében, vérében és idegrendszerében a nemzet ezeréves nagy tulajdon, ságait, képességeit: Európában, különösen Középeurópában kimagasló, színes eredeti, politikai, katonai és művészi kollektív zsenijét.* Vegyük csak elő a száz év előtti magyar országgyűlés naplóját s aztán vegyük elő a mai országgyűlés naplóját, vessük össze őket: nem lesz nehéz megmondani, melyik képvisel magyarabb és európaibb szellemi vonalat, pedig amaz csak a 600.000 főnyi magyar nemesség törvényhozása volt!

Ebben azonban már megmondtam közvetve: a húszas éveknek azt a felfogását, hogy minden magyar baj visszavezethető a zsidóság túltengésére a középosztályban s a magyar köz- és magánéletben nem osztom. Én a magyar vér elapadottságát panaszolom a középosztályban, a tősgyökeres magyarság félreszorítottságát, erői szabad kibontásának akadályait, s ebben az eredőben a zsidóság középosztálybeli túltengése mellett bőségesen szerepeinek egyéb bajok és egyéb túltengések is. S ha ma a zsidó kérdést sok tekintetben másképp látom, mint láttam a húszas évek elején, ezt főleg annak köszönhetem, hogy azóta jobban belenéztem a szenvedő magyarság életébe, jobban elmélyedtem a magyar történelemben és hitem szerint jobban megközelítettem a magyar belső és külső kérdések gyökereit.

Mindenekelőtt elszakadtam a német antiszemitizmustól. Óriási baja volt a húszas évek nacionalista és keresztény felbuzdulásának, s az akkori antiszemitizmusnak is, hogy német szellemi forrásokból merítette az eszméket és mértéket a zsidó kérdés megítéléséhez. A német antiszemitizmus pedig a maga szörnyű germán faji orihodoxiájával szerintem olyan vizekre bocsátotta a magyar fajvédő mozgalmat, amelyek nekünk lényegében véve örökre idegenszerűek. Nem szólván arról, hogy a germán fajnak, mint az emberiség arisztokráciájának gyermekded hite, legfeljebb a svédek s talán a dánok lelkét melegíthette. Ők a legtisztább germánok Európában. Míg a poroszok ereiben jóval több szláv vér van, mint amennyi idegen vér összevéve az egész magyarság ereibe ezer év alatt beszivárgott. Ez a német antiszemitizmus a német faji egyedülvalóság és tökéletesség s a zsidó faji alsóbbrendűség meséjével és demagógiájával, szörnyű elméleteivel és betürengetegével, nem utolsó sorban pedig a magyar középosztálynak erős és túlságosan friss német vérkereszteződése révén sokat torzított a zsidó kérdés magyar szellemű és helyes megítélésén. Én azóta sokat lapoztam az ó és új-testamentomban. Alaposan átolvastam Mózes öt könyvét és megállapítottam belőle, hogy valójában igen magasrendű erkölcsiség, erkölcsi mérték és a világtörténelem legnagyobb nemzetpoliikusának a *géniusza*

tükröződik. S ha van is az ó-testamentumban durvaság is, az embertelen önzésnek s más erkölcsi eltévelyedésnek is nem egy kegyetlen megnyilvánulása, melyik nép őstörténete van ezek híjával? Utóvégre Atila például mint hatalmas, lényegében nagylelkű uralkodó egyéniség áll szemünk előtt, de aligha ütötte meg Macdonald angol miniszterelnök mai szociális szemléletének mértékét. És ha aztán egy-egy próféta nemes alakját szemléli az ember, vagy éppen átlendül az új-testamentumba s ott elolvassa az Apostolok Cselekedeteit érett fejjel, vagy Pál apostol leveleit, bizony-bizony nehéz meghatódás nélkül olvasni a tisztult erkölcsi felfogásnak és hősi önfeláldozásnak, önzetlenségnek és tisztaságnak e csodálatos megnyilatkozásait két ezredév távlatában. Pedig hiszen hát ezek az apostolok egytől-egyig mind zsidók voltak! Persze lehet arról is beszélni, hogy más ma a nyugati — szefárd — zsidó és más a keleti s hogy az elnyomás évszázadai s a zsidóság egyoldalú foglalkozásbeli múltja sok kevésbé rokonszenves vonást rakott erre az ősi néplélekre és sok minden régi erényt talán el is torzíthatott. De egyszerűen odavetni a zsidóság egyetemes faji és erkölcsi alsóbbrendűségét: szerintem nem emberséges és nem igazságos dolog, amit nemcsak az ókor, de az újkor történelméből vett bőséges adatokkal is könnyű megcáfolni.

Egyéb tekintetben károsan befolyásolta a zsidókérdés magyar megítélését a forradalmak után, a 20-as évek elején a német antiszemitizmus szuggesztioja. A magyar politikus faj, a német nem az s a kifejezetten politikus német életszemlélet termelte ki azt a hiedelmet, elméletet és módszert, hogy a zsidókérdést politikai, szociális, gazdasági összefüggéseitől *elvontan* egy ország, társadalom, egyéb problémáitól *elkülönítve önmagában* is meg lehet oldani és így kell megoldani. A háború óta eltelt szomorú 14 év megtaníthatott rá mindnyájunkat, hogy részletkérdéseket a nagy egészből kiszakítva sohasem lehet helyesen sem megítélni, sem megoldani.

A zsidókérdés pedig idehaza nálunk csak egy kicsi részlete, szeletkéje az egész nagy egyetemes magyar problémának. Ha vannak is erős faji vonatkozásai, végső fokon a magyar nemzet társadalmi és állami berendezkedésének

alapvető kérdéseibe torkollik s *csak azokon keresztül oldható meg.*

Minden oldalról, a zsidóság részéről is nyílt szemmel és az észszerű és becsületes megoldást kereső jóakarattal kell szembenézni a tényekkel és az igazsággal. A zsidóságnak is be kell látnia, hogy bárminő történelmi okai is vannak annak, hogy a magyar zsidóság túlnyomórészt a középosztályba zsúfolódott bele és pedig igen nagy részébe lelkileg asszimilálatlanul. Számának és gazdasági hatalmának, szellemi befolyásának aránytalanságát a társadalom természetes egyensúlyösztone, arányosságra, egyensúlyozódásra törekvő belső élettani parancsa nem tudja tartósan elviselni. Hiába tiltakozom és érvelek például ama szerencsétlen felfogás ellen, mely mércsikéli: mennyire szárnyalja túl a protestánsok országos számarányát a vezető pozíciókban való elhelyezkedésük, egy bizonyos mértéket meghaladó aránytalanság feltétlenül gyanút és ellenségeskedést kelt, bármennyire is menteni tudom a jelenséget, vagy bármily szépen tudnám megokolni. Valójában nincs is ilyen protestáns katolikus aránytalanság, mégis már a *látszatok* is nyugtalanságot keltenek. Bizonyos azonban: ha a protestánsok gazdasági és szellemi hatalma, befolyása csak megközelítőleg olyan mértéket öltene, szemben a katolikusokéval, mint aminő a zsidó kisebbség aránylagos hatalma az óriási keresztyén többséghez viszonyítva, elfojthatatlan antiprotestántizmus ütné fel a fejét és keresné békés vagy kevésbé békés eszközökkel ez aránytalanság kiegyenlítését. Pedig a magyar protestánsok túlnyomó részükben fajilag is magyarok, a kálvinisták meg éppen 100 százalékban: holott a zsidóság tömegei egy sokezeréves ragyogó *külön mait* és világtörténelmi jelentőség, küldetés, hagyomány beidegzettségét is hordozzák magukban. S a világ zsidóságának asszimilált, sőt beolvadt elemeivel szemben ott a — főleg keleti — többség, mely széles tömegeiben még mózesi nemzetszervező, nemzetpetrifkáló zseni szuggesztíója és parancsa alatt valami különös és egyedülálló államnélküli nemzetnek tudja magát, túl országhatárokon és világrészeken; de a nyugati zsidóság nagy részének idegeiben is ott rezeg még ez az államfölötti nemzeti összetartás. Ezt el kell,

hogy ismerje a művelt, jóindulatú, magyarsággal együttélni kívánó, vagy éppen a magyarságba beolvadni kívánó zsidóság is.

II.

Messze vezetne, ha az okokat kezdenénk nyomozni, amelyek 444.000 zsidó vallású egyént zsúfoltak Csonka-magyarországra s annak nagyobb részét is a középosztályba, vagy a középosztály közvetlen közelségébe. Nagy oka ennek a magyar történelmi fejlődésnek ama hiányossága, hogy a magyarság mérhetetlen *vért* vesztett Mátyás király halálától a törökök kiveréséig eltelt két század alatt, a magyar városok elpusztultak s különben is a magyar inkább a nemességben vagy a parasztságban rögződött meg, a kevés ösöztön vitte a polgári élet felé, amit különben ellenséges hatalmak is igyekeztek a magyarság elől lehetőleg elzárni a habsburgi századokban. A magyarság egész lelki habitusának is része van abban, hogy a magyarság tösgyökeres tömegei szinte kívülrekedtek a polgári rétegeken s a polgári fejlődésen. A magyarság főleg politikai, katonai, művészi, faji génusza nehezen és lassan barátkozott meg, máig sem egészen, a kapitalista életformákkal: a magyarság faji önzése gazdasági vonatkozásban gyöngébb, mint akár a németségé, akár a zsidóságé. Azt nem szabad számításon kívül hagyni, hogy a 67-es korszak egész gazdasági szociális és kulturális politikája valósággal elzárta a magyar parasztság legjobb értékeit a középosztályba való nagyobbarányú fölemelkedés lehetőségeitől, ez is a zsidóság középosztálybeli arányszámot és érvényesülési erélyeit növelte és pedig egészségtelen módon. De most hagyjuk az okokat s csak a tényt rögzítsük le. A magyar faj és a magyar történelem, — jórészt a maga öncélúságából és önállóságától kiforgatott magyar történelem, — *együtt* viselik a felelősséget a magyar középosztály, általában a magyar társadalom furcsa, tarka, egyetlen belső erőmegosztásáért, aminek csak *egyik* jelensége a zsidó gazdasági és szellemi befolyás aránytalansága.

Bizonyos azonban, hogy kell is, lehet is segíteni ezen a kérdésen, ha nagyon magas szemhatárról nézzük

s mindnyájan egyet akarunk: a belsőleg kiegyensúlyozott és megbékélt magyar nemzetet és társadalmat: nem szabad összevesznünk. Főleg a szellemileg és erkölcsileg magasabbrendű embereknek kell először megtalálniuk a helyes szemléletet és elveket a kérdés megoldásához.

Bevallom: valamikor tíz-egynéhány évvel ezelőtt abban a nekitüzesedett hangulatban, amelyet egyfelől a bolsevizmus és az országvesztés rémségein, megaláztatásain, gyilkos terrorján kelt bosszú és halálos elkeseredés fűtött, másfelől valami nagy ösztönös — sajnos utólag vaknak bizonyult — nekilendülés új nemzeti célok felé, magam is azt képzelem és úgy hittem, hogy ezeken az aránytalanságokon gyorsan, néhány erélyes intézkedéssel, valami általános numerus clausus szellemében való *újraporciónzásában* az életnek és javaknak segíteni lehet. És mit jelentett és mit hozott ez a szűk horizontú és szenvedélyekből táplálkozó megítélés a belső helyzetnek? Egy mesterkéltnél, felülről való szelektálás akaratát és módszerét, amely — ma már beismerhetjük — a tőzsgyökeres magyarság erőarányát sem politikai, sem gazdasági, sem művelődési vonatkozásokban nem javította meg. Talán inkább megromtotta. És pedig miért?

Mikor e kérdést fölteszem magamnak s felelni próbálok rá, úgy érzem, hogy a magyar élet, az *örök magyar élet* gyökeréhez jutottam. Rájöttem arra, nagy belső tusa-kodások és rengeteg friss tapasztalat során, az ezerév óta szinte egészen tisztán magyarnak megmaradt gyönyörű népünkkel való lelki együííelés feledhetetlen és vigasztaló megnyilatkozásai nyomán, cáfolhatatlan és verhetetlen bizonyossággal, hogy a magyarság: *úrnép a maga egészében*. Úrnép a szó legnemesebb értelmében, amely arra van hivatva, hogy szuggesztíót, *természetes* befolyást gyakoroljon más népekre is a maga szellemének eredetisége, színe, ragyogása, bája, előkelősége és ereje révén. A magyarság ezer év óta, mióta Európában mai helyén megtelepedett, mindig nagyobb életerőt fogott be szellemileg, fajilag és politikailag, mint amennyi területet be tudott népesíteni: a németiség mindig kisebbet népi erejénél. *Nem leigázó, hanem rendező erő sugárzott ebből a magyarságból*. Nem lehet véletlen, hogy a mai országok között a leg-

ősibb állammal a magyarság rendelkezik Európában, olyan területen, amely évezredek óta tűzfészek, bizonytalanság, útkereszteződése világhatalmasságoknak és világ-erők országútja, csatatere volt. *Az ilyen népnek pedig nem használ a felülről való, mesterkéltné, csinált szelekció, csak árt. Az ilyen népnek, amelyben emellett az önkormányzás ősi ösztöne és akarata is lobog: szabadság, az erők szabad játéka, az értékek szabad kiválasztódása kell, igazi életformáját csak úgy élheti ki.* Nem szeretném, ha félreértenének: nem a gazdasági liberalizmus kétes és amúgy is lehetlenné vált „szabad versenyére” áhítozom, hanem olyan társadalmi és állami berendezkedésre, mely az értékek szabad kifejlődését és érvényesülését biztosítja. *Ha én elfojtom magyar földön az erők e magasabb értelemben felfogott szabad mérkőzésének, játékának és érvényesülésének a lehetőségét: nem a zsidóságot sújtom vele első-sorban, hanem a tőzsgyökeres magyart.* Aminthogy ebben a szerencsétlen, németesre ferdült, inkább csak a középosztályra korlátozott, szűk horizontú s elavult fajvédő módszernek a nyomán, ha sikerült is a forradalmak óta egy-egy pozícióból kibillenteni egy-egy zsidót, abba többnyire nem tőzsgyökeres magyar ember ült bele, ami természetes is. Mert a magyarságnak származás, faji tisztaság s elhasználatlan szellemi és erkölcsi erő szempontjából legnagyobb értékei túlnyomó részükben ott kalódnak, tengődnek a magyar parasztság életből kirekesztett milliós tömegeiben, amelyet ez a 14 esztendő ép úgy távol tartott az élet napos oldalaitól, mint a 67-es korszak; talán még inkább ma a csonkahazában és nincsen félezeréves, erős, gazdag, jólszervezett tőzsgyökeres polgárságunk, mint ahogy van a németeknek. És még a bolsevizmus után, nagyszámban a zsidók által irányított vörös terror után sem nyúlt a *magyar állam*, a tömegszenvédély természetes reakciójának korszakában sem a hitleri módszerekhez, pedig, ha éppen akarta volna, megtehetné volna. Vájjon a német birodalom méltóságának, belső önbizalmának nem csorbája-e az, ha hetvenmilliónyi ember nem is egészen hatszázezer más emberrel szemben csak így tud védekezni?

Mi magyarok vagyunk, szegények s nálunk, nem 0.9%

a zsidóság számaránya, mint Németországban, hanem 5.1%. Meg kell vallani, hogy ez sok. Egy német író mondta találóan: 1—2% zsidó kovász, 5% már dinamit lehet. S mégis népünk 'oserejében, hivatottságában, a mainál nagyobb öntudatába, nagyobb szervezettségébe, okosabb gazdasági önvédelmébe, a magyar államnak és magyar társadalomnak a magyarság egyéniségéhez, lelkéhez, testéhez való újjászabásába vetjük bizalmunk horgonyát és érezzük, hogy a zsidóságot, *mint veszedelmet* ki fogjuk nőni. *Becsületes, természetes, emberséges szelekcióval, amely a zsidóság érdekeinek is csak használni fog.* Hiszen egy csomó névvel hamarosan érzékeltetni tudnám, hogy e 14 esztendő, talán az előző évtizedek is, bennük az általános kontraszelekció a zsidóság igazi értékeinek is csak ártott és a selejtesebb elemeket sodorta az első vonalba és a felszínre. A szemét pedig, amely a mai kontraszelekció révén a zsidóságból is, — máshonnan is — túlságosan előrekerült, vissza fog hullani oda, ahova való.

És még egyet. A magyar középosztálynak ez a megújodása nagy tömeg friss magyar paraszti vér révén annál fontosabb és sürgősebb, mert egy nagyobb szabású revízió és a magyar nemzet dunavölgyi küldetésének valaminő visszaállítása elképzelhetetlen egy új, helyesebben a régi és igazi: Széchenyi István-i, Kossuth Lajos-i, Deák Ferenc-i és Eötvös József-i nemzeti kisebbségi politika konkrétan bizonyos messzemenő felvidéki, délvidéki, erdélyi autonómiák nélkül. E területeken minél többet kapunk, vagy szerezniük vissza, annál nagyobb teret kell majd átengednünk a tót, román, szerb, horvát középosztálynak és népnek az egész ország politikai és művelődési igazgatásában. Ez pedig új faji veszedelmet jelenthetne a magyarság számára, ha legalább az összefüggő magyar területen élő magyarság középosztálya meg nem telik idejében bő és piros magyar vérrrel s a területek belső társadalmi erőmegoszlásában előre nem nyomul a tőzsgyökeres magyar nép.

Zsidókérdés, ahogy az aktív r. katolikusok látják

Írta: Kühnelt-Leddihn Erik
a Korunk Szava munkatársa

A zsidóságnak az volt szent küldetése, hogy az egy Isten-hívést őrizze meg a Földközi-tenger országaiban. Tudjuk, hogy némi spiritualisztikus egy Isten-hívésnek a formái az idők folyamán más népeknél is megmaradtak (pl. a Tierra del Fuego-i indiánoknál); de az Isten Fiának eljövetele és küldetése a kontinensnek abban a félre-eső sarkában nem bírt volna azzal a missziói jelentőséggel, mint lent Palesztinában, Európa, Ázsia és Afrika gyújtópontjában, a római világbirodalomnak és az azon kívül eső világnak ezen a határán. Nem szabad elfelejtenünk, hogy: Gratia non destruit, sed perficit et complet naturam. (A kegyelem nem semmisíti meg a természetet, hanem tökéletessé teszi és teljességre juttatja.)

Az Ótestamentum tulajdonképpen a zsidó-törzsnek a törzs és a hit tisztaságáért folytatott harcainak a története. A Kr. előtti zsidóság tele volt hajlíthatatlan és merev sovinizmussal, ez az egyetlen sovinizmus, amely jogos volt, mert a fent említett küldetésnek a szolgálatában állott.

Mózes törvényei és rituális rendelkezései nagyrészt egészségügyi intézkedések voltak. A népnek, mely hivatva volt, hogy belőle az Isten-fió Anyja származzék, fenn kellett maradnia; sem járványnak, sem más betegségnek nem volt szabad gyengítenie, sem ellenségnek leigáznia és nem volt szabad, hogy pogány szokások lelkiileg megmérgezzék. A népet a mindennapi rituálénak áttörhetetlen kínai falával kellett körülvenni, mert Palesztina északon határos volt az észbontó erotikájáról híres Phoenicíával, keleten a csábítóan magas kultúrájú Assyriával és nyu-

gaton a civilizációban fölényben álló Egyiptommal. Az egész Kr. előtti zsidóság telve volt a sértetlenségért folytatott küzdelemmel: újból és újból visszatér a pogánykísértés. A király élete végén több-nejűségben bűnözik s hozzá még az isteneknek áldozik. Aztán jönnek, mint a várakozás sötétségének világító-tornyai: a próféták, az intések, a büntetések, a lepra, a fogság, az elnyomatás. A zsidóságnak ez a fennmaradásért folytatott küzdelme odáig ment, hogy Isten a természeti törvény áthágását, a meddő asszony mellett az ágyasnő tartását is megengedte. Ennek a kicsiny, észrevétlen, zsidó paraszti pásztor-népnek, ennek az „Előázsiái-svájci” törzsnek, beékelve az antik nagyhatalmak közé, fenn kellett maradnia — az Ő érdekében.

A Kr. előtti zsidóság vallásában spirituális volt. De éppen *itt*, a vallásban szűk keretek között mozogtak. Istent kiábrázolni tilos, pogány és ammon-szerű dolog volt. Istenhez való viszonyuk még nem volt kialakulva: számukra ő még nem volt az „Atya”, aki az ő egyszülött Fiát, mint testvért középük küldte, hanem a büntető, a kormányzó, az ellenőrző „Úr”. Akkor aztán jött az Embernek Fia és az ő születésével a zsidóság tulajdonképpen szent küldetésének vége szakadt. Az ő megérkezése idején már teljesen bele voltak merevedve egy dühöngő „formális farizeizmusba”. Néhány évig még azok, akik Őt keresztre feszítették, érzéketlenül és értelmetlenül készen állnak minden feladatra Izrael országában. Akkor aztán jött egy rettenetes vihar — Jeruzsálem szétdőlése —, amely őket elemi erővel szétűzte. A világnak minden részébe szétszórták; nagyobb tömegeik nem mentek se Guineába, se Egyiptomba, Közép-Afrikába, Indiába, Kínába, Japánba, hanem a gójok között telepedtek le, elárasztották Oroszországot, Európát, az Amerikai Egyesült Államokat és a kereszténységgel egy áldástalan szymbiozisba forrtak össze.

Az ortodox zsidóság ahhoz az ünnepélyesen felöltözött embercsoporthoz hasonlít, amely kimegy az állomásra, hogy résztvegyen az első vonat átvonulásának ünnepélyén. Ez a vonat: Ő, a Messiás, az Embernek Fia. ők kimennek a perronra, az állomásfőnök csodálkozva és

kérdően nézi őket. „Az első vonatot várjuk!” — mondják ők. Az állomásfőnök a fejét rázza. Az már régen elment, magyarázza meg röviden, ők nem akarják, nem merik és nem tudják ezt elhinni. Csodálkozva merednek az állomásfőnökre. „Ez mégis csak lehetetlen; hiszen ők a kiválasztott nép!” .. Aztán jön egy vasutas és őt is megkérdezik. Ez is tagadólag int: bizony, a vonat már régen átvonult. És akit csak megkérdeznek, valamennyien ugyanazt a választ adják, ők azonban fogukat összeszorítják és megrendülve, csodálkozó szemekkel leülnek a sínekre. Nem akarnak semmit látni, nem akarnak semmit hallani, mert az egész emberiség összeesküdött ellenük. Sötét kaftánt öltenek föl és várnak és sírnak, pajeszukat megnedvesítik és ismét csak várnak. Szomorúak, a Talmudot és a Kabbalát olvassák és tovább várnak. Óh, ők hüek, hüek a jövő Messiához. Ápolják a törzset — nacionalizmusuk már régen értelmetlenné vált, azért ápolják a rítust — a parancsoknak és tilalmaknak ezt a sáncát —, de már ennek sincs sok értelme.

A gójok pedig ezen kívül élnek és a gójok vidámak és örömben teljesek. Nem járnak fekete kaftánban, szeretettel vannak egymáshoz, szabadok, örülnek vasárnap a moziban és színházban, kiábrázolják Őt, az Embernek Fiát, és képét felfüggesztik a templomokban, nyakukban pedig Mária-érmet hordanak; megeszik a disznóhúst, a sonkát, szeretik az anyagot, a materiát, mert az is Istentől jön, nem szigorúak, megbocsájtók; tarka összevisszaságban élnek egymás között: semmiféle népnek a kiválasztottságában nem hisznek, misszionálnak, prédikálnak, mindent könnyen vesznek, nem látnak semmiben sem tragikumot.

Az állomáson pedig a síneken, a várótermekben és a perronokon üldögélnek a zsidók. Nyakasán, kitartóan, buzgósággal és szívükben kétkedéssel várnak — hiába ... Hiába!... Ez az ortodox zsidóságnak a tragikuma.

Már megszoktunk amiatt panaszkodni, hogy a zsidóság kulturális szempontból mennyire befolyásol bennünket. A mi részünkről azonban még senki sem foglalkozott annak a kimutatásával, hogy az állítólag minket befolyásoló, azaz a nem ortodox és modernül asszimilálódott

zsidóság milyen mértékben keresztényiesedett el. A ghetókból kiáramlott ébredő zsidóság azonnal a kereszténységnek nagy kulturális nyomása alá került és feljűk, akik összetörtek az „állomás zsidóság” fájdalom alatt új megváltás integetett.

Ezen a helyen bizonyos mértékben ki kell emelnünk és állandóan szem előtt kell tartanunk, hogy a leglényegesebb alapvonások, amelyek a kereszténységet a zsidóságtól megkülönböztetik: 1. a szellemnek az anyaggal való kibékülése; 2. a szeretet parancsának hangsúlyozása; 3. megbocsátás és türelem; 4. a kiválasztott nép fogalmának megszüntetése.

Most hangzik a janseni mondás: „Az egyházon kívül nincsen kegyelem.” Ezt a mondást maga az egyház kárhoztatta, tehát az egyházon kívül, a Corpus Mysticum Jesu Christi-n kívül is van kegyelem. És így részese lett az egész modern zsidóság is a kegyelemnek, és elsajátíthatta a kereszténységnek alapvető vonásait. A modern zsidóság fölvetta a keresztény ideákat és áttérésének jogos igyekezetében annyira ment, hogy a keresztény ideákat az egyházzal szemben minden hatalommal hirdette. S csak később jött aztán a visszahatás.

Az anyag és a szellem kibéküléséből született a materializmus; a türelem a liberalizmushoz vezetett, a felebaráti-szeretet a szocializmushoz, a humanizmushoz, a pacifizmushoz, a népek egyenlőségének a gondolatából feltámadt az internacionalizmus. Azon körülményből kifolyólag, hogy Európának a hivatalos kereszténysége a XIX. században valóban elzsidósodott, nemzeti sovinizmusában, szocializmus nélküli kapitalista rendszerében, röviden minden vonatkozásban „ótestamentumiasan” mutatkozott, a modern zsidóság, az ő ideáival könnyen előrenyomult. Valami borzasztó és utálatos módon a zsidóság és a kereszténység felcserélték szerepeiket. Míg a zsidóság ügyvédje lett a szegényeknek, a halálraítélteknek, a háború áldozatainak, a bezártaknak, az elnyomottaknak, a kereszténység az ótestamentum útján tovább ment. A Corpus Mysticumon kívül egy új zsidós kereszténység keletkezett, egy keresztény eklézsia Krisztus nélkül, egy egyház, hatalmas szabályokkal: franciskánus szo-

cialistákkal, humanista benedictinusokkal, liberális világi püspökökkel, szabadkőműves jezsuitákkal. Nagyon találók voltak erre a keresztényietlen kereszténységre a Corpus Mysticumhoz való viszonyát illetőleg Szent Augustinusnak a szavai: Multi, qui foris videntur, intus sunt, et multi, qui intus videntur, foris sunt. (Sokan, akik úgy látszik, mintha kívül lennének, belül vannak; és sokan, akik benn lévőeknek látszanak, kívül vannak.)

Ez a hívők nélküli Corpus Mysticumért való rettegés tükröződik vissza Friedrich Fuchsnak borzalmas víziójában. „A Hochland” egyik cikkében rettenetes elevenséggel festi le a képét a Corpus ohne Animálnak: „... És a végén állni fog szilárdan az egyház, töretlen a hét oszlop, tovább is consecrálnak benne, a liturgiák változatlan módon folynak le, a dogmát változatlanul adják tovább, az apostoli utódoknak a lánc csorbíthatatlan, mint Péternek jogos utódja csalhatatlansággal fölruházva, ha ugyan nincs is semmi haszna belőle, ül annak a székében — egy Borgia? Nem szükséges Borgiának lennie, lehet egy szeretetnélküli bürokrata is: minden érvényes, minden törvényes, minden stabil, a depositum fideinek egy jottája sem vezett el; de az egyetlen, aki él ebben a halott-lelkek templomában, a tabernaculuni ura, hű a szavához: „Nálatok maradok a világ végezetéig” és — borzalmas paradoxonképen odakünn élnek és mozognak az egyház testéből levágott, leszabdalt tagok: a Savanarolák. Rettenetes víziója ez a csekély értékűvé vált egyháznak; egyedül áll az Úr az üres templomban, amely második Olajhegygé vált számára.

Az asszimilációnak ebben a démoni „elkeresztényietlenedésében”, amely lefoglalt minden keresztényi ideált, rejlik Kelet-Európa kereszténységének a tragédiája. A háború, a társadalmi osztálykülönbség ellen prédikálni nálunk zsidószerű dolog. Nálunk Krisztus ótestamentumi módon elzsidósodott; mily gyakran és milyen hangosan hangzik fel a keresztények sorából a kiáltás: „Feszítsd meg Őt! feszítsd meg Őt... vagy kövezd meg Őt...” Azért több kereszténységet!

Minden elkeresztényiesedés ellenére azonban az asszimiláció nem jutott tovább a hangos izmusokkal megtöltött edény állapotánál. Pacifizmus még nem jelenti az ellenség

szeretetét, humanizmus nem a felebarát szeretetet, liberalizmus nem a türelmet, internacionalizmus nem a faji kérdés megoldását. És az egyoldalú materializmus nem egyéb borzalmas zsákutcánál. Ha ezen izmusoknak az alap gondolatai a kereszténységben megvannak is, kivételük halott, merev, mechanikus, gépies. A zsidó egyháznak a felépítése szerves, nem egyéb, mint mechanikusan összerakott keresztény gondolatoknak az összessége. És éppen ezért nincsenek is perspektívái a jövőre.

Kurt Tucholsky, a pacifista, ezt mondta: „A katonák gyilkosok.” Ilyen megállapításokkal megkísérelni világbékét teremteni, gyermeki és komolytalan gondolat. A háborúnak a rosszasága sem abban rejlik, hogy az embereket megölik, hanem abban, hogy más emberek háborút indítanak. Az aktív cselekvés a dolgok mértéke. Mert senkinek sincs feltétlen joga az élethez. És senkinek sincs feltétlen joga egy anyagilag előnyösebb léthez. Ezért nem az a botrány, hogy a munkások nem kapják meg igazságos bérüket, hanem az, hogy a kapitalisták visszatartják. A humanizmus is gépies; az ember nem beszélhet egyidejűleg a halálbüntetés ellen, ha más oldalról védelmére kel az euthanásiának. Vagy szent az élet, vagy nem. Az internacionalizmusra úgy törekedni, hogy a faji különbségeket egyszerűen megtagadjuk, gyermeki dolog. Ez nem más, mint az irrealitások sötét birodalmába való menekülés.

Ezért vezetett először a rosszul sikerült orosz kísérlet a szovjetszabadkőművesség összeomlásával Lew Dawidowitsch Trotszkij alatt, másodsor a nemzeti antiszemitizmus az ecclesia judaica ellen nagy felzúduláshoz.

Az ecclesia judaicanak, ennek a fantasztikus Krisztus nélküli keresztény egyháznak a gépies szerves lényege hamarosan nyilvánvalóvá vált. Nem ragadta meg az embereket, nem rázta meg őket lelkük legbensejéig, nem rendelkezett a Stahlin-féle bolsevizmusnak a 100-százalékos sántizmusával sem. Nem voltak Kossomoloz-ai, sem OGPU-ja, sem sántaszobrai. A szabadkőművesség valamikor Európának a királynéja, kicsiny zsidókereskedőknek polgári reakcionárius egyesülése, telítve a bécsi Práter barlangvasútjának hamis romantikájával, nálunk erős balkáni

színezettel; minden egyéb: nem liturgia, nem kontempláció, nem extázis, ifjú hevület vagy ima, hanem fád, női intellektüeleknek, újságíróknak, kiadóknak és tintakulik egyesületesdije üdvözlő táviratokkal. Az ecclesia judaica csak egy nagyszabású szemfényvesztés volt, a Corpus mysticumon kívül rekedt ama Christinek fájdalmas feljajdulása; számunkra egy hatalmas mementó, sokak részére odaát az Isten ruhájának utolsó rongyai után való kapkodás, bátor, azonban hiábavaló kísérlet arra nézve, hogy az Anima-t, a Corpus-on kívül megtestesítsék.

Az antiszemitizmus az általuk megtevesztett és kiábrándított embereknek a reakciója. Az antiszemitizmus számukra ugyanazt jelenti, mint ami a reformáció volt az isteni világtervben. De míg az Egyház Tridentben megújhdott, az ecclesia judaica számára csak Damaszkus maradt. Csak e bejárás van a Corpusba, vagy a borzalmakkal teli vég.

Bizonyos mulasztás természetesen minket is terhel. A középkorban a római arénák képéhez még nagyon friss emlékek kapcsolódtak és más oldalon élet-halál harcot vívtunk az izlámmal. Nem jutottunk még elég távolságra a dolgoktól, nem sokat törődtek tehát a zsidókkal, hanem *bezárták* őket a ghekkba. A zsidókérdés így közigazgatásilag el volt intézve. Meggyőződésből való áttérések minden időben előfordultak és senkinek sem jutott volna eszébe, hogy a konvertita zsidónak a származását szemére vesse. Az emberek a világszemléletet és nem a bőrnek pigment tartalmát nézték.

Mindenesetre részünkről nagyon kevés kísérlet történt abban az irányban, hogy a zsidóságot megnyerjük az Egyház számára. A zsidókat éppen úgy elhanyagoltuk, mint a munkásságot. A munkáskérdésben hiányzott a szociális érzés, a zsidókérdésben pedig fajbéli előítéletek tartottak *vissza*. *Ezen* a helyen eszébe juttatom minden Máriának, Józsefnek, Simonnak, Jánosnak, Erzsébetnek és Mátyásnak, hogy zsidónevet viselnek. A feltevés, hogy zsidó nem tud jó katolikus lenni, annyira ostoba, hogy azt nem érdemes fejtegetni. Páltól R. K. Lewin-ig voltak katolikus zsidók és Wilnában a rózsafüzért jiddisch nyelven is imádkozták.

Valóban, a zsidóság katholicizálása bizonyos tekintetben „finis Judaeorum” volna. Azonban ez a mélyebb és bensőségesebb értelme Krisztus egyházának, amely mindeneket felölel. Az egyház valóban egyedül üdvözítő, a spes unicája a tévelygőknek és a hiába-okoskodóknak.

Isten országának nincsenek határai.

A Kárpátoknak erdős hegyoldalain, Lengyelországnak, Romániának, Bukovinának, Ukrajnának piszkos faluiban még mindig várnak, fekete ruhába burkolózva, fázva, sötéten, mint Galiciának a hollói, vékony, összeszorított ajkakkal... ő reá: az Ember Fiára... Az utolsó ítéletig? ...

MÁSODIK RÉSZ
Zsidókérdés a kálvinizmus mérlegén

A zsidóság ethikai értékelése

Írta: Dr. Sebestyén Jenő
ref. theol. igazgató

Az ember mindent értékkel a világon, de a legnagyobb mértékben magát az embert.

A népek is értékelik egymást. És a Szentírás is értékeli a Szentírásban előforduló különböző népeket. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az ilyen értékelés az illető nép minden egyes tagjára is száz százalékgig érvényes; de azért száz százalékgig igaz is lehet. A zsidóságnak sem szabad tehát *egyénenként* is mindent magára venni, amikor a zsidóság értékelése a világ népei között a legkülönbözőbb formában jelentkezik. Pál apostol a Titushoz írt levél 1:10—13. v.-ben pl. a következőket mondja: „Mert van sok engedetlen; hiábavaló beszédű és csaló; kiváltképpen a körülmetélkedésből valók. Akiknek be kell dugni a szájukat; akik egész házakat feldúlnak, tanítván rút nyereség okáért, amiket nem kellene. Azt mondta valaki közülök, az ő saját prófétájok: a krétaiak mindig hazugok, gonosz vadak, rest hasak. E bizonyosság igaz; annakokáért fedd őket kímélés nélkül, hogy a hitben épek legyenek...”

Értékelni sokféle szempontból lehet (intelligencia, művészi, gazdasági érzék stb.) és nemcsak a zsidóságot értékeli a világ, hanem az összes népeket is. S az ilyen értékelés akár kellemes, akár kellemetlen, végül mégis közfelfogássá lesz és így azt magának az értékelt népnek is tudomásul kell venni.

A zsidóságot pedig különösen is értékeli a világ, mert hiszen folyton fokozódó súlya van és így mindig nagyobb szerepet is játszik a modern életben. Ne csodálkozzék tehát a zsidóság, ha a világ népei őt is mérlegre helyezik. Most azonban, tárgyunkra való tekintettel, itt csak egy speciális szempontú ethikai értékelésről lesz szó.

A zsidóság ethikai fényképe.

Minden népnek van ethikai fényképe is. Ha azt mondom pl., hogy „cigány”, „oláh”, „angol”, „skót”, „holland”, „olasz”, „török” stb. egyszerre kialakul a lelkemben az illető nép képe és így erkölcsi képe is. Csak azokkal a népekkel szemben nem tudjuk ezt megcsinálni, amelyeket nem ismerünk. Ugyanez a lelki munka megy tehát végbe bennem akkor is, ha a *zsidóságról* van szó. És valamint van angol morál, török morál, román morál stb., ugyanígy van *zsidó morál* is. És ezt nem csak a szent könyvekben foglaltatott vallási és erkölcsi elvek alapján állapítjuk így meg, főleg a zsidósággal kapcsolatban, hanem még inkább az *élettel* kapcsolatban. Mert a zsidóság ethikai fényképének megrajzolásánál *ma* már az *élet* játssza a döntő szerepet.

Ha tehát megkérdezzük a közvéleményt, hogy mit ért „zsidó morál” alatt, akkor rendesen olyan ethikai értéklésről hallunk, amely — valljuk be nyíltan és egyenesen — egyáltalában nem hízelgő a zsidóságra nézve. Az emberek ugyanis elismerik e rendkívüli nép erényeit, de hozzá teszik azt is, hogy a zsidóságnak néha még az ú. n. erényei is kártékonyak a *nem-zsidó* társadalmak számára. Ez fájhat a zsidóságnak, de jobb, ha őszintén tudomást vesz róla, mint ha nem vesz tudomást. És akár igaznak tartja, akár nem, egyformán *tenni* kell róla, hogy a világ gondolkozása e tekintetben megváltozzék. Szerintem zsidó szociológusok egész seregének kellene e kérdéssel teljes őszinteséggel és tárgyilagossággal foglalkozni. Elvégre ha nem véletlen az, hogy a csehekről, románokról stb. is úgy gondolkozunk, ahogy gondolkozunk, akkor csak a zsidósággal kapcsolatban lenne minden kedvezőtlen ítélet 'egyszerűen légből kapott'? Hiszen a zsidók maguk is gúnyolódhatnak sokszor önmaguk fölött és minden nemzet ostromozza a saját, ú. n. nemzeti bűneit. Ha tehát a zsidók ezen a téren is a terrorisztikus érzékenységgel dolgozó önimádat bűnébe esnek, csak önmaguknak ártanak. Annyi bizonyos, hogy zsidógyűlöletre keresztyén gyűlölettel felelni és megfordítva: nem oldja meg a zsidókérdést, sőt még csak jobban elmérgesíti. Azonban, ha más nem is, de döbbsentse

meg a zsidóságot legalább az a tény, hogy a rájuk vonatkozó marasztaló ítélet ethikai tekintetben minden időben és minden népnél (tehát a nem keresztyén népeknél is) *ugyanaz* volt! Ne a türelmetlen mártírkodás, vagy a keresztyéneket gyűlölő gúny fegyvereivel védekezzenek tehát, hanem bűnbánattal és megtéréssel az *igaz* vádakkal szemben és nemes, méltóságteljes tiltakozással az *igazságtalan* vádakkal szemben.

A zsidóság osztályozása az ethikai értékelés szempontjából.

A zsidóságot azonban ethikailag nem lehet egy kalap alá vonni; mert épen e súlyos kérdésben legalább háromféle zsidóságot kell megkülönböztetni. És pedig

1. a komoly ótestamentumi alapon álló, igazán hívő, tehát az ú. n. *tisztább vallásossága zsidóságot*,
2. a hitelenné vált *modern zsidóságot* és
3. az *áttért* és megtért zsidóságot, akik a szó komoly értelmében véve is hívő keresztyéneknek nevezhetők.

Ezeket tehát ethikailag sem lehet egyformán értékelni.

De még részletesebben is osztályozhatnók őket, mert az ú. n. vallásos zsidók sem egyformák. Vannak ú. i. tisztább ótestamentumi alapon álló hívő zsidók és *vannak eltorzult vallásossága* ótestamentumi viszonylatban is *szektárius* ghettó-zsidók, mint a nagyvárosok legalsó rétege, külön világgal, külön morállal, akiknek az erkölcsi élete és gondolkozása természetesen éppen olyan torz, mint a vallásossága.

Ethikai -tekintetben *a teljes hitetlenségben élő modern zsidóság a legveszedelmesebb.*

Viszont az *áttért* zsidóság között is egész sereg van, akik áttérni áttértek ugyan, de *meg még nem tértek*. Ezek tehát morális szempontból bizony igen sokszor visszaesnek a hitetlen modern zsidóság lelki színvonalára s nyereséget a keresztyénység számára nem jelentenek.

Az itt felsorolt három-, illetve *ötféle* típusnak tehát *nem egyforma a moralitása*, sem érték, sem veszedelmesség szempontjából.

Az antiszemitizmus hibája.

Az antiszemitizmus ezt a különbséget nem teszi meg, különösen, ha fajvédő és így faji alapon áll. A keresztyénségnek azonban meg kell tenni.

A keresztyénség u. i., ha sok tekintetben meg is tudja magyarázni az antiszemitizmust (hiszen azt még a komoly zsidók is meg tudják magyarázni), de *soha sem fogadhatja el a fajvédő antiszemitizmusnak azt a tételét, hogy Krisztus evangéliuma, Isten Szent Lelke minden nép fölött és lélek fölött bir hatalommal, csak a zsidó az a megátalkodott faj, amellyel „még az Isten sem bír” és amelyre még a Szentlélek sem tud hatni.* Ennek a gyakorlati konzekvenciája tényleg az lenne, hogy — amint a radikális faji antiszemiták akarják is, — a zsidókérdést csak a teljes kiirtással próbálják megoldani; a zsidó misszióra nézve pedig az lenne a következmény, hogy kár minden munkáért, mert az evangélium ugyan Istennek hatalma és ereje minden népnek üdvösségére, a zsidóságon azonban még az evangélium sem fog. Kár tehát minden fáradságért.

Ezzel szemben tehát a keresztyénségnek szakadatlanul hinni és vallani kell azt, hogy ha a pápuák és a polinéziai bennszülöttek lelke fölött is *van* ereje az Istennek, akkor még sokkal inkább lehet az intelligens zsidó lélek fölött. *Tehát a zsidó lélek is képes az újjászületésre és az újjáteremtetésre. A zsidókérdésnek tehát van megoldása az evangélium által.*

Az értékelés szempontjai.

A zsidó morált különben *háromféle címen értékeli* az emberek és értékeli az antiszemitizmus is. És pedig

1. *faji alapon,*
2. *vallási alapon,*
3. *világnézeti alapon.*

Minek a gyümölcse tehát az ú. n. zsidóerkölcs? Szerintünk bizonyos vonatkozásokban mind a háromnak. Vannak u. i. zsidók, akiknél a morál főleg *faji jellegű.* Vannak, akiknél főleg vallási jellegű. És vannak, akiknél főleg világnézeti jellegű. *Az uralkodó szín nem mindig ugyanaz.* De az ellentét, fájdalom, sokszor ugyanaz. Akármilyen változatú is egyébként, a *speciális zsidó*

morál alatt a közvélemény mindig valami olyan morált ért, amelynek alapvető jellemvonása a keresztyénellenes, sőt egyenesen az antikrisztusi jelleg. Ez pedig más szóval azt jelenti, hogy nemcsak vallásilag áll a zsidóság szemben a keresztyénséggel, hanem etikailag is.

A zsidóság legveszedelmesebb képviselői.

A legveszedelmesebb ebben a tekintetben az egész keresztyén világ és kultúra számára a zsidóság legnagyobb, legaktívabb, legbefolyásosabb részének a modern hitetlen zsidóságnak szerepe minden téren, így tehát erkölcsi téren is.

A zsidóság e modern tömegei ugyanis egyedül állanak etnikai tekintetben a maguk életével. Mialatt u. i. *nincs nép a világon, amelynek életét még többé-kevésbé vallási törvények ne szabályoznák, itt áll a modern zsidóság azzal a párját nem találó lelki tartalommal, hogy teljes vallástalanságban tölti el az életét* és ugyanakkor sok tekintetben döntő módon befolyásolja a keresztyén népek társadalmi, kulturális, etikai és egyéb életét.

Itt van a zsidóság etikai tragédiájának magva is elrejtve.

És itt szeretném szavaimat a hívő rabbikhoz és minden zsidóimádóhoz is intézni:

Nem látják-e az irtózatot veszedelmét annak az etikai nihilizmusnak, amely felé ez a modern, hitetlen, cinikus, minden szentet és metafizikát kigúnyoló zsidóság halad? Hiszen a zsidó nép Istennel való szent és speciális szövetségben indult el a világtörténelem útjára. Az élő és szövetséges Istenben való hit tartotta meg évezredekken keresztül. El lehet tehát most képzelni azt, hogy ezután majd a hitetlenség tartja meg ugyancsak évezredekken át hogy ez idő alatt megátalkodott hitetlenségben átkai legyenek a világnak és tovább haladjanak azon az úton, amely a hitetlen zsidóság számára a lelki öngyilkosságot, a keresztyén kultúrák számára pedig a szakadatlan mérgezést jelenti?

És nem hiszik-e el azt, hogy ha egy nép folyton növekvő része a maga történelmi rendeltetésének homlokgyenest az ellenkezőjét teszi, ez számára csak a romlás

útja lehet? Mi egyéb ez, mint azoknak a „magaslatoknak” a *szolgálata*, amelyek ellen a legnagyobb próféták is beszélték? (I. Kir. 14:23. Jer. 3:6.)

A zsidóság lelki gyökértelensége.

És a zsidóság lelki öngyilkosságának ez útja szükségszerűig a *lelki gyökértelenség*, ideáltalanság és kifosztottság tragédiájához is vezette a modern zsidóságot. *Miben áll ez a gyökértelenség?* Gondoljuk csak el: A zsidóságnak évezredek óta *nincs hazája, nemzeti élete, nyelve, világnézete, történelme, irodalma, kultúrája, permanens múltja, lelki talaja* stb. *E lélekformató hatalmas tényezők nála mind hiányoznak; hontalanul, gyökértelenül, megtűrve él. Nincsenek ideáljai, történelmi értékei, élő lelki erői, mint más népeknek. Csak az Istene maradhatott volna meg tehát a számára és az Ő kijelentése.* És a modern zsidóság most *ezt az Istent is eltaszította magától!* Lelki gyökértelensége így teljessé és tragikussá lett...

Tökéletesen kívül helyezte magát Isten országán.

Mi maradt hát meg számára?! *önmaga és a körülötte lévő világ:* a földi élet, a *ma* és annak értékei; az anyag, a pénz és annak örömei. *Itt keresi és innét veszi tehát a modern zsidóság a maga bálványait!*

És mert ez a zsidóság hitben is már régóta hajótörött, gyökértelen és ideáltalan volt, természetes, hogy etikailag is éppen olyan hajótörötté és ideálnélkülivé lett, ami a gyakorlatban az *egoizmus* minden irányú veszedelmes felburjánzását eredményezi. *Metafizika nélkül való világnézet etikai téren is tragédiát eredményez.* Krisztus megtagadása *vallásilag, a krisztusi erkölcsök szükségszerű megtagadását is eredményezi* s ezt semmiféle frázisvirággal eltüntetni nem lehet. *Mert hiszen ezek a hitetlen zsidók már az ótestamentumot és az istenhítet is régen kidobták a maguk világnézettelen „világnézetének” hajójából,* így születik meg a zsidóság *lelki nomádsága és kalandorsága erkölcsi és világnézeti téren is mind egyaránt.*

A zsidó lélek mögött bezárult az isteni kijelentés, a revelált metafizika örökkévaló világa és ennek etikailag is végzetes következményei lettek. A hitben hajótöröttek

nek ugyanis isteni törvényszerűséggel *ethikailag is hajótöröttekké kell lenniök!*

Ennek egyik veszedelmes eredménye pedig a zsidóság lelkiületében az, hogy hiányzik nála az a hatalmas gondolat, amit a református teológia bibliai alapon *vocatio-nak*, azaz az isteni elhivatás tudatának nevez. Mit jelent ez a gyakorlatban? Azt, hogy a Biblia tanítása szerint az embernek a maga földi munkáját, foglalkozását, tisztségét is *isteni megbízatásból eredőnek* kell tartania. Tehát még a legegyszerűbb utcaseprőnek is azzal a tudattal kell dolgozni, hogy munkáját nemcsak az emberek és a feljebbvalói látják és bírálják, *hanem Isten maga is*, akivel szemben minden cselekedetéért felelősséggel tartozik. Ez a tudat, az *isteni vocatio-nak* e felséges érzése gazdag és erőteljes *erkölcsi személyiségeket* is nevel, akiknek minden foglalkozásban üzött minden munkája épen az *Isten színe előtt való állás gondolatából kifolyólag erkölcsi* alapon áll.

A *modern zsidóságnál* azonban nincs meg a *vocatio-nak* ez az érzése. Atheista alapon állva, eszébe sem jut, hogy cselekedetéért Isten előtt is számolnia kell. A motívum tehát mindenben az *egocentrikus* egyéni érdek és a kilátásba vehető különféle haszon. Ezért képes a zsidó a legkülönbözőbb és a leghetetlenebb munkákra és feladatokra vállalkozni. Akár máról-holnapra is. És részben elnyomott helyzete mellett ezért is kapaszkodik mindenféle *új elméletbe*, áramlatba és csatlakozik *minden mozgalomhoz*, amelytől valami hasznot remél, másfelől pedig esetleges elnyomott helyzetében a nagyobb és könnyebb érvényesülés lehetőségeit is várja. Miután pedig a *vocatiót* illetőleg ideáljai nincsenek, oda csatlakozik, ahol a maga boldogulása számára több haszonra van kilátás.

Ezek alapján megérthetjük, hogy mily irtózatossá ethikai következményei vannak a modern zsidó lélek e *vocatio* nélkül való mentalitásának, el egészen a lelkiismeretlenül üzött leánykereskedelemig. Világnézet nincs többé, csak egocentrikus életfilozófia és életideálok. Nincs a világtörténetben példa, hogy egy nép, ekkora tömegben, ekkora intelligenciával és alkotó készséggel, ily végzetes elszántsággal állott volna a hitetlenség szolgálatába, mint a modern zsidóság legvakmerőbb része!

A zsidóság vallási tragédiája.

Mindez pedig a zsidóság *vallási* tragédiájával van összekötésben. A Messiás eljövételével ugyanis a zsidóságnak el kellett volna fogadni Krisztust király gyanánt. A *testi Izraelnek* bele kellett volna olvadnia Isten Izraelébe, a *lelki Izraelbe*. A zsidóság azonban ezt nem fogadta el, sőt a Királyt is megölte. Így került szembe a „test szerint való Izrael” Isten Izraelével, a Krisztus seregével, így maradt meg a zsidóság a maga vallási és nemzeti partikularizmusában. A szegeletkövet megvetette és az isteni kijelentésnek csak az első felét fogadta el. Beteljesült reá nézve a Róm. 10:1—4: „Atyámfiain, szívem szerint kívánom és Istentől könyörgöm az Izrael idvességét. Mert bizonyoságot teszek felölök, hogy Isten iránt való buzgóság van bennök, de nem megismerés szerint. Mert az Isten igazságát nem ismervén, és az ő tulajdon igazságukat igyekezvén érvényesíteni, az Isten igazságának nem engedelmeskedtek. Mert a törvény vége Krisztus, minden hívőnek igazságára.” A II. Kor. 3:14-ben pedig ezt olvassuk: „De megtompultak az ő elméik. Mert ugyanaz a lepel mind e mai napig ott van az ószövetség olvasásánál felfedetlenül, mivelhogy a Krisztusban tűnik el; sőt mindmáig, amikor csak olvassák Mózeset, lepel borul az ő szívökre. Mikor pedig megtér az Úrhoz, lehull a lepel.”

És az a szomorú, hogy a keresztyén országokban való élés sem hozta őket közelebb a keresztyénséghez. Sőt nem egyszer ők térítenek a szellemükkel és moráljukkal annál a megmérhetetlen hatalomnál fogva is, amely az irodalom és a napilapok, a politika és a gazdasági élet, továbbá a színházak és mozgósínházak vezetése folytán a kezükbe került.

A zsidóság etnikai tragédiája.

Láthatjuk, tehát, hogy hogyan bontakozik ki mind ebből a zsidóság etnikai tragédiája. Ha valaki ugyanis nem az igaz Istent és nem tisztán imádja, bálványimádásba esik. Tiszta vallás nélkül pedig nincs tiszta és egészséges erkölcs. Ha pedig az igazi etnikai ideálokat nem szolgálja tisztán, akkor *szükségszerűleg is keresztyénellenes etnikai ideálokat kell szolgálnia.*

A modern hitetlen zsidóság tehát már vallási álláspontjából kifolyólag is szembe kerül a keresztyén etnikai ideálokkal. És itt hiába hivatkozik a *Tíz parancsolat* közös voltára; mert a modern hitetlen zsidóság már a Tíz parancsolatot is régen elejtette, másfelől pedig az igazság az, hogy még a Tíz parancsolatot is csak igazi keresztyén lelkülettel lehet tökéletesen betölteni.

Tételként is felállíthatjuk tehát, hogy amilyen arányban szakad le a zsidóság az ótestamentumi tiszta kijelentés talajáról és távolodik az isteni kijelentéstől és Krisztustól, olyan arányban lesz etikailag is veszedelmes. Nemcsak az tehát a lényeg, hogy az ótestamentum mit mond, hanem még inkább az, hogy a mai zsidóság hogyan gondolkodik és hogyan él? Az ótestamentum önmagában véve különben is kevés, mert mint mondtuk, a Tíz parancsolat betöltéséhez is igazi keresztyén lelkület kell.

Ezen az alapon állva hangsúlyoznunk kell tehát azt is, hogy a *faji káros hatásokat* másodrangúaknak kell tekintenünk. Mert az tagadhatatlan, hogy lehetnek egy népnek faji hibái is és vannak is ilyen jellegzetes faji hibák nem egy népnél, így tehát a zsidóságnál is. De ismételjük: *Istennek van hatalma a faji bűnök fölött is* és nincs nép, amellyel szemben Isten tehetetlenül állana. A zsidóságot tehát nem lehet úgy tekinteni, mint amely tisztán faji mivoltából kifolyólag érzéketlen az evangéliummal szemben és így megközelíthetetlen is a számára.

A „más lelkület” káros volta.

A zsidóságnak ethikai értelemben is vett *„más lelkülete”* azonban döntő szerepet játszik a keresztyén társadalmak életében is. Mert minden, ami ethikum, más emberek életére való hatást is jelent egyszersmind. Tehát öntudatos vagy öntudatlan beleavatkozást és belenyúlást is mások életébe. Ezért van az, hogy a modern hitetlen, de egyébként a vallásos értelemben vett szektárius és ghettó-zsidóság másfajta ethikai gondolkodása is nagyon közelről érint bennünket keresztyéneket is. Mert ha a zsidóság *vallási* tekintetben is kerékkötője a Krisztus királysága érvényesülésének, *elkerülhetetlen szükségszerűséggel lesz ethikai tekintetben is kerékkötője* ugyanannak. Ha ugyanis,

mint főntebb mondottuk, az etnikai gondolkodás más volta, már az etnikum természetéből kifolyólag sem maradhat meg teoriának és negatív különbségnek csupán, akkor ebből az is következik, hogy annak kinn a mindennapi életben *pozitív antikeresztény életfilozófiává és életstílussá is kell válnia*. És épen ez az életstílus az, amit azután a kereszténység nem bír elviselni és ami a kereszténység számára mindenkor veszedelmes is marad.

A megoldás útja.

A zsidók tehát ne imádják önmagukat és ne bízzanak a maguk erejében, mert *önmagukat sem vallási, sem erkölcsi tekintetben meg nem válthatják*.

De ne bízzanak a *liberalizmusban* sem, amely csak flastrom lehet a számukra és vallásilag közömbös korokban segíthet ideig-óráig. És különben is: akármennyire liberális is pl. a kálvinizmus (mert hiszen a kálvinizmusnak tényleg vannak nagyszerű szabadságelvei is), azt tőle sohasem várhatja a hitetlenség, hogy ellene teljes erővel ne harcoljon, még akkor sem, ha ezt a hitetlenséget elsősorban és a legnagyobb mértékben a zsidók képviselik.

Tehát csak egy út van a megoldásra: *a zsidó lélek nagy, világtörténelmi jelentőségű reformációja a legtisztább, tehát a református kereszténység elfogadása által*.

A zsidóságnak azonban, sajnos, nagyon torz fogalmai vannak a kereszténységről. Még az ú. n. művelt magyar zsidóság sem ismeri azt. Sőt a rabbik sem, *mindaddig, amíg meg nem ismerik a református kereszténységet* és az arra fölépítit kálvinizmust és pedig úgyis, mint világnézetet. Mert csak ez a kálvinizmus tudja számukra igazi teljes dicsőségében felmutatni Krisztust, mint Királyt és megvetett szegeletkövet. Mert ez a kálvinizmus is Isten uralmát akarja, tehát a theokrácia egy bizonyos magasabbrendű formáját. Megbecsüli az Ótestamentumot, jobban, mint bármely más kereszténység és ez a megbecsülés nem árt neki, sőt a Szentlélek vezetése mellett csak még jobban megérti az általa adott isteni kijelentést. És a református kereszténység tudja a legbiztosabban megölni az ú. n. „zsidó bűnöket” és kivirágoztatni az újjá teremtett zsidó lélek erényeit.

Mit mondjunk tehát a zsidóság fentemlített különböző csoportjainak?

Első szavunk a *már megtért* zsidósághoz szól. Második az áttért, de nem komoly keresztyén zsidósághoz; a harmadik pedig az ótestamentumi alapon álló tisztább vallásossága hívő zsidósághoz. És a kérésünk az, hogy tanulmányozzák az isteni kijelentést és pedig a *teljes* isteni kijelentést; tehát az *Újtestamentumot* is, hogy annak fényénél megérthessék isten nagyságos terveit és a zsidóság további misszióját is. És akkor majd oly távlatok nyílnak meg a szemek előtt, amelyek más fénybe állítják a számukra az Úr Jézus Krisztust és az egész keresztyénséget is. A már megtért és áttért zsidóság pedig kövessen el mindent, hogy a zsidó misszió munkája minél jobban sikerüljön. Hogy a modern hitetlen zsidóság ronboló munkája megszűnjön s maga a hívő zsidóság is segítsen megfékezni azt a szellemet, amely éppen ethikai tekintetben a hívő ótestamentumi zsidóság számára is szégyent jelent.

Amíg azonban ez el nem következik, addig megmarad a harc. Mert a *zsidó lélek mindig szemben fog állani az evangéliummal és az evangélium mindig szembe fog kerülni a zsidó lélekkel*. Bármilyen szomorú is ez, azért meg kell vallanunk, hogy ez éles ellentétnek vannak áldásai is. Mert ha ez nem lenne meg, a modern zsidó hitetlenség és morál még nagyobb pusztítást is végezne. És mennél inkább a hitetlenség szolgálatában fog állani a zsidó lélek, annál élesebb lesz ez a világtörténelmi jelentőségű küzdelem is. Az a hitünk, hogy a zsidóság vezérszerepe ezen a téren a zsidóság *külső és belső katasztrófáját* is készíti elő. És bár a harc nem is kívánatos, mégis tragikusan elkerülhetetlen is egyszersmind. A zsidóságnak tehát választani kell és csak az igaz *Isten szolgálata* és a *Sátán szolgálata* között választhat. A modern zsidóság eddig *szakadatlanul balra tolódott* és hitetlenségében világnézetileg már régen elérkezett az atheizmushoz. Tovább azonban már nem mehet. Mit akar tehát még? Vájjon nem jött-e el az ideje annak, hogy szörnyű tévelygéséből felocsúdvá, atyáinak Istenét, a szövetségnek Istenét, az egyetlen, örök, igaz Jehovát bűnbánó lélekkel, újra felkeresse?

Akármilyen is a mai modern zsidó lélek, mi *hiszünk*

abban, hogy reá nézve is érvényes *Augustinus* örökszép mondása és igazsága, hogy nyugalmat addig nem fog találni, amíg az egy örök, igaz Istenben és Abban, Akit elküldött, t. i. a *Jézus Krisztusban* meg nem nyugodhatik.

A zsidóság és a sajtó

Írta: Máthé Elek
theol. m. tanár

A hitleri Németország zsidóüldözéseivel kapcsolatban Grey lord, a nagynevű liberális angol államférfi, mondotta egy politikai beszédében, hogy ha az angolok követnék Németország példáját és visszavennék a zsidóktól azokat a polgári jogokat, amelyeket megadott nekik száz esztendővel ezelőtt, Anglia száz esztendővel menne visszafelé. Lehetséges, hogy a náci kancellár Németországja vállalni fogja azt az ódiomot, az általuk biztosra vett előnyökért, amelyet a történelem órájának ilyen száz esztendővel való visszaigazítása jelent. Hogy milyen és mennyi sikerrel, azt a közeli jövő fogja megmutatni. A mi szempontunkból inkább az a fontos, hogy egyrészt visszatekintve arra a legközelebbi, akár száz esztendő, akár annál rövidebb múltra, amióta a zsidóság a velünk azonos kulturális színvonalon álló álmokban teljes polgárjogot nyert; másrészt szét nézve magunk körül a jelen megoldásra váró problémái között, megformáljuk a magunk számára ezt a részletkérdést: *milyenek látjuk a zsidóság szerepét a világsajtó irányításában?*

A modern világsajtó kialakulása körülbelül ugyanaz alatt a száz esztendő alatt történt meg, amióta folyik a zsidóságnak az európai nemzetek kulturális közösségébe való felvétele és több-kevesebb sikerrel való beolvadása. A kettő azonban csupán párhuzamos esemény volt: ok és okozati viszonyt keresni a kettő között erőltetett dolog volna. A zsidóságot ösztönei és az ember majdnem azt mondaná: tehetségbeli adottságaik hajtották arra, hogy letagadhatatlanul fontos részt vegyenek a modern világsajtó kialakulásában. De az a tervszerű és céltudatos, majdnem gonoszság számba menő ravaszság, amellyel

Henry Ford gyanúsítja őket hódításuknak és térfoglalásuknak ezen a részén is, egészen bizonyosan távol van a tárgyilagos igazságtól. Amint hogy egyébként is igen kevés a meggyőző erő a zsidókérdésnek abban az egész elméletében, amelyet az amerikai iparfejedelem épít ki magának, magyar nyelvre is lefordított, jól ismert művében. (A nemzetközi zsidó. Stádium-kiadás, 1926.)

A modern világsajtó, amint azt maga Ford is mondja, különben sem zsidó, hanem brit találmány. A hírszerzés nemzetközi megszervezése a napóleoni háborúkból győztesen kikerülő és fel nem tartóztatható erővel kiépülő brit imperializmus egyik legelsőbbrendű kereskedelmi érdeke volt. A zsidóságnak az imént említett tehetségbeli adottsága igen közel állott ahhoz a munkamezőhöz, amelyet ez a feladat jelentett. A tömegek kiszolgálása, az eseményekkel csak a felszínen való, mozgékonyt, de nem elmélyülést kívánó érintkezés: ezek mind olyan kívánalmak voltak, amelyekre az átlagos zsidóban ritkán hiányzik bizonyos kongenialitás. A zsidóság szerepe az angol-szász újságírásban nem is lett probléma sohasem. Jó és használható munkaerők voltak, Angliában éppen úgy, mint az Egyesült Államokban is alkalmazták őket. Sőt vezető pozíciókba is kerülhettek, mint pl. a Daily Telegraph Levy-ja, vagy mint Amerika ismert nevű újságtulajdonosai, Ochs és Pullitzer. De, különösen Angliában, mindig megmaradtak a közízlés és a közvélemény engedelmes és alkalmazkodni kész kiszolgálóinak; erről mindenki tárgyilagosan meggyőződhetik, ha az angol-szász sajtóban valamennyi jártasságra szert tesz.

Gyakrabban szokta érni a zsidókat az a vád, hogy a modern sajtó legnemzetközibb szervein, a nemzetközi hírügynökségeken (Reuter, Havas) keresztül érvényesítik a maguk romboló befolyását. Ez a vád, szerintünk, egészen felszínes és nem is igaz. Ezek a nagy nemzetközi hírügynökségek valóban a zsidó szellem teremtései, abból a szempontból, hogy pontos kiszolgálást akarnak nyújtani személytelen és minden faji vagy nemzeti jelleg nélküli, tarka nemzetközi közönségüknek. De elfogulatlanul nehéz volna azt állítani, hogy pl. cionista propagandát üznének, felül azon a mértéken, ameddig a nemzetközi érdeklődés

tudomást kíván szerezni a cionizmusról, úgy mint a világ-események nagy mozaikjának egyik alkotó tényezőjéről. Ilyen szempontból, mondjuk, Gandhi, a fasizmus, a spanyol republikánizmus vagy De Valera ír nacionalizmusa sokkal fontosabb nekik, mint pl. a telavivi cionista egyetem új héber nyelvet alkotó reformja. Hogy ez az egész nemzetközi hírszolgálat sivár és lélektelen: ez igaz. De ezért igazságtalanság volna a zsidókat tenni meg bűnbaknak. Ők csupán azt teszik ezen a téren is, mint annyi más téren: *a pult mögött álló kalmár alázatos meghajtásával igyekeznek a maguk képességeihez képest kiszolgálni a közízlést.* Hogy ez a közízlés rossz, elfajult és beteg, az szomorú valóság. De a zsidóság által megteremtett nemzetközi sajtó, helyesebben hírszerzés és hírszolgálat, legfeljebb utána megy és az igényeit elégíti ki ennek a rossz, elfajult és beteg közízlésnek, de nem ő teremtete meg.

Ha mégis kell kifogásokat emelni a zsidóság ellen a nemzetközi sajtóban elfoglalt szerepükért, az csak az lehet, hogy ennek *a közízlésnek emeléséért semmit nem tesznek, sőt azt, amennyiben rajtuk áll, inkább elsekélyesítik és ha lehet, még közönségesebbé és durvábbá teszik.*

Nem kell különösebb éleslátás ahhoz, hogy bárki is észrevegye a zsidóságnak jellegzetes kiszolgáló és kalmár szerepét a sajtóban. Az emberi szellem alkotásainak értékeket jelentő kitermelése ezen a téren sem származik tőlük: ők csak a kiszolgálói, a *manager-ei* tudnak lenni azoknak a *valeur-öknek*, amelyeket kézhez kapnak. Nagyszerű hírszerzők voltak mindig, de éppen olyan gyengék és balkezesen ügyetlenek, mihelyt az újságírás egyetlen és legfőbb szellemi termékéről, a szó legnagyobb igényeket jelentő értelmében vett publicisztikáról volt szó. Ha megengedünk magunk egy kis, de majdnem elkerülhetetlen általánosítást, azt kell mondanunk, hogy az angol sajtónak vitán felül álló elsőségét az adja meg, hogy az angol faj különösen alkalmas a legmagasabb színvonalat jelentő publicisztika kifejtésére; a német sajtó „elzsidósodás”-át pedig éppen az okozta, hogy a német faj az újságírásnak ebben a döntően fontos ágában majdnem annyira tehetségtelen, mint amilyen tehetséges az angol.

Most pedig, ha egészen közélről a mi sajtós viszo-

nyainkat vesszük vizsgálat alá, úgy hisszük nem vagyunk elfogultak önmagunkkal szemben, ha azt állítjuk, hogy a modern újságírás követelményeinek nézőpontjából tekintve, mi magyarok, ami tehetségeinket és adottságainkat illeti, sokkal közelebb állunk az angol, mint a német típushoz. A modern magyar újságírás legkorábbi hagyományai — Kossuth Lajos Pesti Hírlapja és Kemény Zsigmond Pesti Naplója, de még Csávolszky és Eötvös Károly Egyetértése, Rákosi Budapesti Hírlapja is — ehhez a nemesebb sajtó-típushoz tartoznak. Ez az angol típussal azonos sajtó a nemzeti közvéleményt igyekezett mindig úgy irányítani, hogy az a legnemesebb indítóokok vezetésével tartsa ellenőrzés alatt a politikát és közéletet egyaránt. Ilyen irányítást a zsidó szellemmel kongeniális, hírszerző, a tőzsdei érdekeket vagy csupán a *valeur* nélküli emberi kíváncsiságot kiszolgáló, tiszta zszurnalisztikává vált, kommerciális szellemű sajtó soha nem tud végezni. Angliába is betört a kommerciális és a milliós tömegek ízlését kiszolgáló sajtó szelleme, német és zsidó hatásra. De ennek a szellemnek ottani termékei, a milliós példányszámokat hajszóoló és „sárga sajtó”-nak megbélyegzett, „boulevard” lapok a Daily Express és Daily Mail, hasonlóképpen az Egyesült Államok „tabloid” napilapjai, legtöbbször le is mondtak a közvélemény irányításáról, és egyszerűen kiszolgálják tömegeik hír-kíváncsiságát. A közvélemény irányítói pedig továbbra is megmaradtak a publicisztai irány hagyományai mellett kitaró nagy napilapok, mint a Times, a Manchester Guardian, a Daily Telegraph és a Glasgow Herald. Ezek a lapok elsősorban Nagybritanniában, de Nagybritannia határain túl is, hangadói és kifejezői annak a brit szellemnek, amely, különösen politikai téren, a világ sorsának legnagyobb hatalmat képviselő intézője.

A magyar újságírásba a század első éveiben az „Az Est” megalapításával tört be a minden régi és kipróbált értéket lealacsonyító, német és zsidó szellemű boulevardizmus. A betörés nem járt teljes sikerrel. Egyrészt a háborúelőtti évtized túlságosan is rövid idő volt a régi hagyományok felörléséhez; másrészt a nemzetközi, kommerciális érdekek szolgálatában álló, zsidó szellemű újság-

írás számára a legnemesebb publicisztai hagyományokon felnőtt magyar olvasóközönség sokkal nehezebb hódítási terület volt, mint volt az átlagos német olvasóközönség, amelyet a zsidó szellemű újságírás sokkal könnyebben sajátított ki magának, nem kicsiny részben a németiség nagyfokú politikai tehetségtelensége és elmaradottsága miatt.

A háború utáni másfél évtized alatt Magyarországon a zsidókérdés egyik legtöbbet vitatott harci területe éppen a sajtókérdés volt. A „keresztény kurzus”, amely politikailag annyira idegenül állt szemben a fajtája szerint tiszta magyarság legjobb és legnemesebb hagyományával, igen nagy hibákat követett el ezen a téren is. Ennek oka az imént már említett, *politikailag* tehetségtelen és javíthatatlanul kontár, német szellem túlságos érvényesülése volt. Ez a szellem egyidőre úgy elnyomta az egészséges magyar politikai ösztönök érvényesülését, mint a gaz tudja felverni az elhanyagolt és nemes gabonamagnak szánt szántóföldet. Legalább is a féktelen gyűlöletnek az a szelleme, amely a sajtó kérdéseiben is annyira hangos volt és olyan magabízóan volt türelmetlen, feltétlenül erre a botor német szellemre vezethető vissza. A náci Németország első hónapjainak féktelenkedő és a németiségnek külpolitikailag mérhetetlenül sokat ártó zsidóüldözései és az egész, ellen-szenves „*völkisch*” gondolat erőszakolása, ezt a feltevést eléggé alátámasztják.

Semmiesetre sem volna magyar gondolkodásra valló cselekedet a zsidóságot ilyen nekünk idegen, gyűlölködő szellemmel kergetni ki a magyar újságírásból. Meg kell találni számukra az őket megillető helyet. Ez annál könnyebb, mert a legtöbb esetben ők maguk is igyekeznek ösztöneik egészséges parancsának engedelmességgel, ezt az őket megillető helyet megtalálni. A közvéleményt irányítani tudó publicisztikának képzett és munkájukhoz értő képviselőit, olyan újságírókat, akik a régi magyar újságírást a legmagasabb nyugateurópai színvonalon tudták tartani, a legtöbbször ők maguk sem keresik a saját soraikban. Ezen a téren még a legnagyobb zsidó arányszámú szerkesztőségekben sincs zárva az érvényesülés útja azok előtt, akik az igazi magyar szellem és politikai

gondolkodás legtisztább és legnemesebb eszményeiért akarnak tollukkal harcolni.

Más oldalról viszont *el kell ismerni azt, hogy a háború utáni években a nemzeti szellem megerősödése a sajtó terén csak egészséges vállalkozási kedvet és érvényesülési vágyat hozott olyan körökben, amelyek ezt megelőzőleg meglehetősen könnyen nézték, hogy a nemzet életében annyira fontos szerepet játszó sajtót úgyszólván teljesen kezdi kisajátítani magának az a zsidóság, amely ha a magyarság iránt nem is volt éppen ellenséges vagy rosszindulatú, de a magyarság céljait megérteni teljesen, éppen idegen volta miatt, sohasem tudta.* Egy kicsit optimistának és bizakodónak tetszik talán ez a megállapítás, de mi úgy hisszük, hogy a sajtó terén a zsidókérdés szempontjából súlyosabb veszedelmek nem fenyegetnek bennünket és elsősorban rajtunk áll, kik a szívünkkel és a vérünkkel vagyunk magyarok, hogy a magyar sajtó annyi tudatossággal és hivatásérzettel harcoljon ismét a magyarság legszentebb eszményeiért, mint harcolt az a sajtó, amelynek vezető szellemei Kossuth Lajos és Kemény Zsigmond voltak.

Zsidó szellem az irodalomban

Írta: Milotay István
országgyűlési képviselő

Sokszor mondják, hogy a zsidóság asszimilációjáról csak akkor lehetett volna beszélni, ha negyvennyolcban a határsorompókat lezárjuk s a magyarországi zsidóságot etikailag s így erkölcsi és vallási kölcsönhatás dolgában is elszigeteljük a galíciai és orosz-lengyelországi nagy zsidó népmenedencétől. Ennek a medencének kompakt, érintetlen, ősz tömegei új és új rajokkal felszívhatatlan új rétegekkel tették reménytelenné a magyarországi zsidóság faji és lelki elvegyülését a liberális magyar társadalommal.

Valószínű, hogy az asszimiláció abban az értelemben, hogy a magyarországi zsidóság teljesen maradék nélkül felolvadjon, ez esetben sem következett volna be. Amint a természetben, úgy a fajok életében és keveredésében is semmi sem vész el. De a negyvennyolcas arányszámot véve alapul, hihető, hogy a zsidóság nagy, belső szaporodása ellenére is sohasem válhatott volna sem a gazdasági, sem a kulturális életben azzá a hegemónikus hatalommá, amivé háromnegyed század alatt a bevándorló tömegekkel gyarapodva s lelkileg azokra támaszkodva és azokhoz visszaesve, kifejlett. Egy ilyen hermetikus határozott elképzelve, valószínű, hogy a kistömegű magyar zsidóság a környező gazdasági, társadalmi és kulturális túlsúlyánál fogva feltétlen alkalmazkodást diktáló magyar többséghez sokkal nagyobb mértékben simult volna. Helyzete és hozzájáruló viszonya s a magyarság viszonya ő hozzá, ezt feltételezve olyanformán alakult volna, mint a nyugati államokban, Francia-, Angol-, vagy Olaszországban. Faji egyéniségét így is megőrizte volna, a kapitalista s ipari gazdasági rend kialakulásával párhuzamosan aránytalanul jelentős vezetős szerepre tett volna szert, de nem jutott volna odáig, hogy az egész életet itt a maga

képére és hasonlatosságára próbálja formálni. Alkalmazkodásra kényszerülő tényezőből nem válhatott volna ő hozzá alkalmazkodást kényszerítő tényezővé.

Mi azonban idebent a liberalizmus nevében és jelszavaival éppúgy szabaddá tettük az érvényesülés útjait, mint ahogy szabaddá tettük a beözönlés útjait is. Félszáz esztendő a magyarországi összes nemzetiségek életében bebizonyította, hogy a liberalizmus, ha bizonyos töredékeket a magyarsággal való együttélésre, vagy összeolvadásra hajlított is, magát a nemzetiségi elvet öntudatában, önmagához való ragaszkodásában annyira kifejlesztette, hogy a nemzetiségi tömegek beolvasztásának reménye teljesen illuzóriussá vált. Mi azt hittük, hogy a törvény alól épp a zsidóság lesz kivétel. Az a nép, amelynek faji zárkózottsága, vallási és kulturális öntudata több ezer év viszontagságai között érlelődött ki és vált felbonthatatlan keménységűvé. Azt hittük, ha a zsidóság magáévá teszi a gazdasági és társadalmi felemelkedés eszközeit, ezeken át nem magát fogja keresni, hanem hozzánk, a befogadó magyarsághoz fog egyre jobban, végre feltétel nélkül alkalmazkodni.

Ez az alkalmazkodás szinte háromnegyed századon keresztül látszatra fényes bizonyítékait adta a liberális nacionalista politika igazságainak. A háború és forradalmak tapasztalatai s a keresztyén nemzeti felbuzdulás tanulságai kellettek hozzá, hogy e látszatok mögött a magyar társadalom szélesebb rétegei is megérezzék azt a *rettentő* valóságot, melyet kevesen már előbb is sejtettek. A keresztyén és nemzeti ellenhatás a maga igazolására a zsidóság gazdasági elhatalmasodása mellett sűrűn emlegette ugyan azt a mérgező szerepet is, melyet a magyar tudomány, az irodalom, sajtó és művészetek terén magához ragadott. Itt azonban a bizonyításnak *nem* volt olyan könnyű dolga, mint egyebütt. Azt, hogy a zsidóság önmagáért küzd, a maga hatalmi céljaiért, a nagybankok, a nagy ipusztria, a kereskedelem, az összeszerzett földvagyon révén s azt, hogy a színházak és sajtó elzsidósodása milyen mértékű, könnyen lehet illusztrálni. Azt a tényt azonban, hogy a zsidóság a magyar irodalomba is belevitte és érvényesítette saját egyéniségét, erkölcsét ép

hatalmi tendenciáit, már sokkal nehezebb volt bizonyítani. Mindenki érezte, hogy Molnár Ferenc nem Jókai Mór, hogy Bródy Sándor nem Mikszáth Kálmán, hogy Szomori Dezső nem Herczeg Ferenc, hogy Lengyel Menyhért nem Gárdonyi Géza és így tovább. Ezek az írók azonban, ha nem is azzal a magyarsággal, de mégis magyar nyelven írtak, regényeikben, színdarabjaikban magyar neveket és alakokat szerepeltettek, magyar környezetet rajzoltak s a magyar, vagy a pesti életből vett témákat feszegették. Miért ne lettek volna tehát ugyanolyan magyarok, mint Mikszáthék, vagy Jókaiék? Egy közvetlen és felszínen keresgélő analízis is játszva kimutathatja ugyan, hogy ezek mögött a művészi és irodalmi látszatok mögött ugyanaz a zsidó öntudat és egyéniség él, amely a gazdasági életet a maga képére alakította, de erre az analízisre érthető okokból eddig senki nem igen vállalkozott.

Én sokszor rámutattam arra a sajtósági jelenségre, hogy a zsidó írók magyar nevek alatt voltaképpen saját moralitásukat és saját társadalmi típusaikat csempészik bele a magyar irodalomba s ismételten felvetettük a kérdést, miért rejtik idegen nevek és idegen cégér alá azt a világot, amelyet valóban csakis ők ismernek s amelynek életét, küzdelmeit, céljait, hőseit és szenvedélyeit hét titok pecsétje őrzi az irodalom és művészi közvetítés elől. Nem sokáig kellett reklamálnunk. Az az új irodalom, mellyel a zsidóság végre a maga igazi arcát kezdi feltárni a magyar olvasóközönség számára s a magyar vezetőtársadalom élete helyett egész érdeklődéssel, egész önmaga felé fordul, az utóbbi években szinte észrevétlenül megérkezett. Bíró Lajos regénye a bazini zsidókról, Erdős René könyve a modern zsidólányról és asszonyról, Hatvány Lilié ugyanerről, Földi Mihályé a modern magyar ifjúságról, mind a zsidó irodalomnak ezt az önmagához visszatérő útját jelzi. De mindnyájuk közül kiemelkedik Hatvány Lajos most megindult hatalmas regénysorozata, amellyel egy zsidócsalád történetében és felemelkedésében az egész magyarországi zsidóság karrierjét és sorsfordulatait akarja megrajzolni. Ez a zsidó irodalmi és művészi őszinteség és önállószkodás sokkal mélyebb forrásokból és mélyebb indítékokból táplálkozik. A

magyarországi zsidóság, miután gazdasági és politikai téren bevehetetlenül kiépítette a maga autonóm életét s miután a közelmúlt harcok tapasztalatai nyomán nemleges értelemben eldöntöttnek érzi azt a kérdést, hogy vissza lehet-e őt még egyszer szorítani a mimikri, az alkalmazkodó szerepére, irodalmi téren is, ahol pedig legtovább tartotta fenn, leveti álarcát és a maga igazi énjével és igazi arcvonásaival lép a nyilvánosság elé. Annyira zártkörűnek, annyira megingathatatlanak érzi, hiszi magát, hogy úgy érzi, leleplezheti, feltárhatja legbensőbb világát anélkül, hogy mindezzel érzékenyebben árthatna érdekei nek, amelyeket pedig oly bámulatos szolidaritással és alkoskodással tudott e téren eddig tartani és védelmezni. Egy társadalmi réteg, egy ilyen attitűdre nyilván csak akkor szánhatja el magát, ha már kockázat nélkül megengedheti magának az önvallomás, az önkritika luxusát, ha már olyan helyzetben van, hogy azt mondhatja a környező és befogadótársadalomnak: íme, ilyen vagyok a magam igazi mivoltában, álmélkodhatsz, vagy szörnyűködhatsz rajta, füttyölök a véleményedre, nem fontos többé, mit mondasz rólam. Nélküled, sőt ellenedre is itt vagyok, megérkeztem, nem árthatsz többé nekem. Túlnöttem hatalmi körödn, alul kerültél és én kívülről és felülről nézek le rád, mint abszolút idegenre. Sokáig úgy tettem, mintha egy úton járnánk, a te színeiddel kendőztem magam életem külső nyilvánulásaiban, a te gondjaidat, érzésvilágodat, moralitásodat, ideáljaidat hazudtam a magaménak, amennyiben önmagam legyőzésével ezt megtehettem. Ökörszem voltam, aki a sas szárnyai alá bújt, de időközben észrevétlenül kinőttem a szárnyad alól. A magamén akarok repülni. Nem is utánozlak többé. Mert utánozni csak azt szoktuk, aki fölöttünk van, akire rá vagyunk utalva, akitől függünk, akit magasabbrendűnek kell elismernünk. Ez a világ elmúlt, most nyíltan beszélhetek az én külön, öncélú világomról és nyíltan élhetek is neki. Nemcsak a pénz és a politika, de az irodalom és művészet nyelvével és eszközeivel is!...

Egy kitűnő francia író, Jacques de Lacretelle, tavaly, előtt megjelent regényében, amely a francia irodalmi közvéleményben nagy feltűnést keltett, megrajzolta a párisi

zsidó fiú átváltozását és karrierjét, akit osztálytársai üldözése francia sovinsztárból zsidó nacioanalistává alakított. Az új magyar zsidó regényirodalom most ugyanerre az útra lép, miután félszázadon át magyarnak hazudta magát. De nem az üldözés és a mellőzés folytán támadt fel benne ez az érzelmi és erkölcsi reakció. Ellenkezőleg, a mögötte felgyűlt gazdasági és társadalmi hatalom visszfénye, kisugárzása gyanánt. Ez a zsidó irodalom eddig csak jiddisch nyelven, a ghettó homályában és elboltozott világában szólalt meg, most — és ez nincs minden érdekesség nélkül — Magyarországon jut el először fejlődésének ahhoz a stádiumához, amikor idegen nyelven ugyan, de a zsidóság saját problémáihoz nyúl hozzá, ezeket teszi meg érdeklődése tengelyévé és központjává, amelyen át a többi egész világot nézi, amelyhez ezt a környező világot viszonyítja is.

Zsidó szellem a politikában

Írta: Berkes József
ref. lelkész

Hogy van zsidó szellem, tagadhatatlan. A zsidó nép hatezeréves történelme leheli. Szégyene volna egy ilyen ősi nemzetnek, ha nem volna egyéni szelleme. Épen az a hatalmas tény, hogy hatezer év rettentő zivatarai között, sírba szállt nemzetek, birodalmak és történelmek ellenére is, és mellett is, fennmaradt és ma olyan számban és hatalommal, mint soha azelőtt: fényes bizonyítéka annak, hogy csak ez a külön és zárt zsidó szelleme tartotta fenn. Mert nemzeteket vagy *a hatalom* tart fenn, de ez csak ideig-óráig, míg el nem fogy *a hatalom* lendülete, vagy *a szellem*, amely a hatalom összeroskadását is túl éli, mert *a szellem* nyers erővel utolérhetetlen.

Ennek a megtartó zsidó szellemnek a szemébe kell néznünk, hogy megismerhessük, megérthessük, hiszen ez a szellem nem él köztünk *csak önmagának*, mint a tébai remete, nem él ma már a ghettóba zárva, mint valaha a Tiberis partján s a városok szélein: ma emencipálva, szabadon áramlik kultúránk minden palotájába, civilizációnk minden gyárába s egész életünk útján velünk, vagy előttünk tart. Politikai életünkben is itt van: a politikai közvéleményben is, a politikai sajtóban is, a parlamenti katedrákon is.

Hogy viszont nekünk, itt a Nyugaton, más a szellemünk, mint a zsidóságnak, még magyar nemzeti vonatkozásban is, az kétségtelen. Hiszen minden életrevaló nemzetnek más-más a lelke kisugárzása, belső-külső lényegének kivirágzása: még az egyetemes kultúrelvek is más-más nemzetnél, más-más színváltozásban törnek elő. Csak a szellemileg rabszolga nemzetek vesznek át szellemi szűrő nélkül idegen kultúrákat, de bele is pusztulnak, mert idegen életbe belepusztul a szellem is.

Amikor ma a nemzetek védekeznek az elegyénítlenség ellen, amikor a elhalványult szellemiségük ősi és adott jellegzetességét újra keresik az elsorvadás ellen: talán nekünk is van erre jogunk: ezeréves magyar történelmünk alapján.

Tételünket református és így magyar szemmel nézzük: tehát objektíve és bátran. Mindkettő ősi magyar vonás.

Zsidó szellem van: ők szolgálják, nekünk meg kell látnunk. A zsidó szellem elsősorban *racionalista szellem*. Dogmatikus, konzekvens a törésig, világos az élettelen-ségig, számító a végcélig. Csak arra tör, amit átlát, amit kibogozhat. Érzelem, misztikum, romantika, rajongás: nem sajátosságai a zsidó szellemnek. Aztán, a zsidó szellem *materialista* szellem. Hazája, paradicsoma a látható föld, a fogható élet s annak minden materiális értéke. Az életet nem az eszményeknél ragadja meg, hanem a szarvánál. Előtte az eszmények szellemi babajáték, még Spinoza is a szellemi pantheizmust a fogható természet pantheizmusáig, a lényeket is az osztható és összeadható testig rántja le. Elvek közül is a zsidó szellemnek csak azok kellene, amelyek élvezhető valósággá válthatók. S épen ebből a racionalista és materialista zsidó szellemből folyik, hogy erősen *utilitarista*. Talán a legpregnansabb kifejezője ennek az utilitarizmusnak a zsidó szállómondás: „Leben und lebjsn· lassen.” Hasznosságot keresni minden sfob'an, írásbán, tettben: karakterisztikus zsidó szellem. A haszon reménye nélkül a zsidó szellem nem indul útnak, de ha a haszon pozitív reménye felcsillog, a széles világ sarkába is elvándorol, sokszor emberfeletti küzdelmek árán is. A zsidó szellem épezért *internacionalista*, Ott a hazája, ahol az élete. Tud hazafias lenni a csengő hazafisáig, de valahogy nem tud lelkileg és belső paranccsal összeforni a hazája múltjával, eleven történelmével. Észszerű hazafi s nem az élő szív hazafia. Van továbbá egy csodás és irigylésreméltó vonása a zsidó szellemnek: a soha nem nyugvó *agilitása*. Amíg mások álmokat szönek, filozofálnak, vitatkoznak, paragrafusokat stilizálnak: addig a zsidó szellem üstökénél ragadja meg a futó életet, a zajló eseményt s kirázza belőle a célirányos és hasz-

nos tennivalót. Ha földhöz vágta őt az események goronibasága, vagy ő rontotta el dolgát, nem esik kétségbe, nem fut előle: újra kezdi a valóság vadászatát a boldogulása hasznáig. Agilitása a zsidó szellemnek olyannyira vérbeli, hogy tehetetlen zsidót nem látott még a világ s ha igen, az klasszikus kivétel volt csupán. A zsidó szellem *ego-centrikus*: az én házam, az én hazám. Pénzes, kényelmes, szép otthont teremteni a körmök véres szakadtaíig is: akar a zsidó szellem. Hogy néha ez az egocentrizmus törvénybe ütközik, nem a becsületvesztés dolga, csak „pech”. A zsidó szellem olyan méh, amely csak a maga sejtjeibe hordja az élet mézét; nem egyszer tilalomfás kertekből. Hogy végül: ha a zsidó szellem, amikor hatalomhoz és jóléthez jutott, erősen *imperialista* s amíg nem jutott viszont hatalomhoz és jóléthez, erősen és hajladozva *opportunist*: mindkettő utilitarista természetéből következik.

Ezzel a szellemmel, amelyet elfogulatlanul rajzoltak meg soraink, áll és dolgozik a hatezeréves, történelmi zsidó nemzet, más népek és nemzetek történelmében, a magyarban is ezer év óta.

Ebből a szellemből azonban nem következik, hogy minden zsidó egyforma. Van rossz zsidó épen úgy, mintahogy van rossz keresztyén és rossz magyar is. Itt a hatezeréves egyetemes zsidó szellemet tartottuk szemelőtt.

De szóljunk részletesebben is a zsidó szellem megnyilvánulásáról keresztyén kultúránk történetében, amelyet itt folyamatos jelennek veszünk.

Mert a zsidó szellem *racionalista*, a racionalizmus zászlóvivője kultúránk minden terén. Heine egész költészetében a számító, tiszta ésszel megcsiszolt sorok csillognak. Még a szentimentalizmusa is ésszerű. Bergson az intuiciós filozófiát is az ész lombikjában főzi kristállyá. Molnár Ferenc minden darabján a logikus hatásszámítás, az ész paradoxonjai villognak. A belső világ elemi ereje hiányzik a zsidók literaturájából. Ugyanez áll a művészekre is. Ismeretesek Wagner Richárd szavai, amelyek a zsidó szellem zeneművészetéről szólnak: „Itt semmi sem fejlődött évezredek óta a belső életteljességből, hanem minden, mint a zsidóságban általában, tartalomban és formában szárazon elakadt... Amíg a zenei Külön-Művészet-

ben bennelt a valóságos, organikus életszükséglet... addig sehol sem volt található zsidó zeneszerző ... Csak amikor egy test belső halála válik nyilvánvalóvá, juthatnak a kívülfekvő elemek ahhoz az erőhöz, hogy hatalmukba kerítsék, de csak azért, hogy szétrombolják.” Otto Dickel pedig így ír a „*Die Auferstehung des Abendlandes*” című művében ugyané tárgyról: „Igazi muzsikának a szívhez kell szólnia, nem az észhez beszélnie. Igazi művészet hangba ojtott vallás.” A zsidó szellem racionalista, azért a zeneművészete is az ész logikájának „jeges lehellete a szív minden forró és szent átélése felé”. IV. Frigyes Vilmos, Meyerbeer „Hugenottáira” ezt a megjegyzést tette: „Protestánsok és katolikusok agyonverik itt egymást s a zsidó muzsikát csinál hozzá.”

Kultúránkban tehát a racionalizmus túlhajtása, életet, bensőséget szárító szélmunkája: a zsidó szellem befolyása.

A politikánkban is a zsidó szellem racionalizmusa érezhető. Bizonyos az, hogy elveszett az a nemzet, amely ész nélkül csinál politikát: csak álmok után fut és vak sovinizmusban botorkál, csak érzelgős szívhúrokat penget és ért meg. De viszont az is bizonyos, hogy a politika szív nélkül, melegen álmodott célok nélkül, a nemzet szerelme nélkül, áldozatos lendület nélkül, a nemzeti dicsőség, öntudat, hősiség, eszményes múlt nélkül: ugyancsak a nemzet halálát jelenti, egy ország bomlását idézi elő. Agyonraconalizálni a politikát: existenciák pusztulása, különösen ma. Ha csak a józan ész dominál a politikai exigenciákban: megfagy a nemzet s a nemzeti ideálok. Amint az embert esze és szíve teszi teljes emberré, úgy a nemzetet is az ész és a szív politikája teszi eleven és akaratos nemzetté: győzelmes nemzetté. A ráció csak világosság, de nem meleg élet. A nemzeti történelmet a ráció stilizálja, de a szív írja.

A zsidó szellem *materialista szellem*, ezért mindenütt ott találjuk az élen, ahol materialista világfelfogásról, vagy életfelfogásról van szó. Az irodalomban Zola teremti meg a legvastagabb, a legvérszagúbb materializmust, mégha naturalizmusnak is hívják elképesztő irányzatát. Az erek szerelmét tenni meg az irodalom legfőbb és egyetlen

témájának: zsidó materialista szellem. Hát az eszmék: becsület, hűség, hazaszeretet, vallás, erkölcs: nem témái ódáknak, himnuszoknak, tragédiáknak, eposzoknak, líráknak, regénynek? Semmi sem ártott annyit a két utolsó század európai kultúrájának, mint ez a zsidó illatú irodalmi materializmus. És a művészetek egyéb vonalán? Milyen silány az a „Nacktenkult”, ahol az akton csak mellék és combok domborulnak és elhamvadt a belső szellem ragyogásai Mintha nem volna más az ember, mint hús, matéria kígyózása, kanyargása. Einstein relativizmusa a világfelfogásunkban csak relatív matéria futása, kavargása, szabályos tánca. Kimaradt ebből a relativizmusból az az örök „Mensch”, amely görgeti a matériát, amely utat szabott a száguldásának és időt a bontakozó életének s amely minden matériában új élet csiráját rejtette el. A matériának csak a képlete relatív, a léte, új lét megszabott feltétele. Európa kultúrája, — ez folyik a lényegéből — ideális kultúra. Minden, ami van, eszmék realizálása, valóságba lépése. Az eszmék pedig a Nagy Eszme szülöttei. A zsidó szellem másként tudja. Idézzük a múlt század legnagyobb zsidó szellemét, Marxot: „Nálam fordítva van, az ideális semmi más, mint az ember fejében kifordított és lefordított anyagi.” Másutt pedig így: „Tehát a Történelem feladata, miután a túlvilág (Jenseits) igazsága eltűnt, az itteni világ (Diesseits) igazságát etablirozni.” Természetes, hogy a zsidó szellem materializmusa homlok-egyenest ellenkezik nemcsak Európa nemzetek élet- és világfelfogásával, hanem a keresztyénség fundamentumával és csúcsával is s a magyarság élet- és világfelfogásával is. A református keresztyénséget pedig egyenesen fejbe vágja ez a brutális materializmus, hiszen az Abszolútnak, az Isten abszolút gondolatának, nincsen konzekvensebb hirdetője, szolgálója, imádója, mint épen a kálvinizmus. De a magyarságunk sem nyugodhatik bele, — a lelkével ellenkezik — abba a marxi történelmi materializmusba, amely ezeréves multunkban mást nem lát, mint szilaj harcokat a tele hasért.

Amint a zsidó szellem a materializmus bálványozásával ellenkezik a nyugati népek, a keresztyénség, a magyarság lelelkével és ott szellemi vérfertőzést okoz, úgy

irtózatos a hatása a két modem századunk politikai életében is. Marx adta ki a jelszót: „Der Klassenkampf ist ein politischer Kampf.” Marx szakította széjjel a nemzetek egyes tagozatait egymástól és uszította őket egymás ellen: az anyagiak egyenlőtlen megoszlása miatt, ő teremtette meg a gyűlölet politikáját nemzetek és nemzettagozatok között. Minden társadalompolitikai átok, amely az utolsó két évszázadban országok és nemzetek életére rászakadt, ennek a materialista zsidó szellemnek a számlájára írható. Marxi sajtó, amelyet a szerkesztőségekben zsidók irányítottak, áltudományos „szociológia”, amelyet a „Kapital” materializmusa táplált, kitűnően megfogalmazott és nagy-szerűen elröppentett „jelszavakkal”, a materializmus diadalát harsogták. De nem maradt ez a materializmus a társadalompolitikai téren egyedül, hanem átrándulásaival megtisztelte a keresztyénséget is s kalapáccsal esett neki, elbódult keresztyén gárdák élén, csillagos és keresztes egyházaknak. Az ember már vérező szívvel látta, hogy az embernek istenévé, a has lett. Ezentúl nincsenek többé politikai eszmék és célok.

Ám van tovább is. Ez a szellem megrendítette alapjaiban a régi állameszméket és alkotmányokat. Már Spinoza hirdette, hogy az állam csak egy társaság, hogy megvédje a vagyont. Mivel az emberek egymás vagyona törnek, hasznát akarják elorozni, azért összeállnak és bizonyos rendet fogadnak el a haszon védelmére: ez az állam, az alkotmány forrása. Tehát jogtalan az, ami hasznomat érinti. Így lopássá lett a más vagyona, a más haszna. Viszont ez a materializmus elszabadította a haszon imádatával a kapitalizmus minden anyagi mohóságát s mert ő volt az erősebb, sokszor erkölcs nélkül zsebelt. S mi lett az eredménye ennek a materialista gyűlölettel átitatott politikai harcnak? A lázadó munkások kaptak ettől a szellemtől több papirost, mint kenyeret, több nagyhangú frázist, mint társadalmi igazságot. További eredménye az lett ennek a materialista szellemnek és politikának, hogy szinte feledésbe ment a nyugati politikának és keresztyén felfogásnak az az igazsága, hogy társadalmi igazságtalanságot és ellentétet csak az igazságosság eszméje, a testvéri és nemzeti együvé-tartozás, az Isten fia-

hak egyenlősége, oldhat meg a megértés tárgyaló asztalánál.

Ez a zsidó materialista szellem tehát lerántotta a politikát elvi, jogi magaslatáról, a veszekedések izzó és alacsony talajára. Oly szomorú, hogy ezt konstatálnunk kell. De bizonyos, hogy a jövőben is csak úgy gyógyulhat meg sáros politikánk, ha újra erkölcsi elvek, eszmények imperatívuszainak becsületbeli és magas színvonalára lendül, mint hajdan.

A zsidó szellem *utilitarista*. A haszon diktátora. Nem lehet azonban igaz, amit már Spinoza gyémántköszörűs filozófus mondott, hogy nincsen más igazságtalan dolog, csak ami hasznom ellen való és hogy senkinek sincs kedve olyat tenni, ami hasznomat veszélyezteti. Tagadhatatlan, hogy minden ember a maga javát keresi. De tudnia kell, hogy ez a haszonkeresés nemcsak materiális javakat jelent, hanem erkölcsieket is. Az erkölcsi javak pedig sokszor ellenkeznek az anyagi javakkal: vagyis még a károm árán is nem szabad csalnom, zsarolnom, kihasználnom, különben elveszett erkölcsi javam: a keresztyéni és magyar becsülem. Az anyagi haszon keresésének határa az erkölcsi imperativum. Egy nemzet is csak addig mehet el nemzeti hasznának keresésében, amíg a történelem igazságának és az erkölcs kódexének vétója meg nem állítja. Innen tovább törni: erkölcsi és történelmi tőkéjének eljátszását jelenti. Ez a minden áron utilitarista szellem szülte a mai tőke erkölcsi betegségét, a mai' munkás testvérgyűlöletét, a mai nemzetek kapzsi sovinizmusát, a mai siralmasan utilitarista, vagy önző helyzetet: hogy aki fenn van, lefelé vág, aki lenn van, fölfelé csap.

Pedig a régi önzetlenség, vagy legalább fékezett önzés, ma Európában haldoklik. Ha meghalt, meghal Európa és az evangélium kultúrája is. Joggal: miért nem zárta el zsilipjeit az utilitarizmus judaisztikus szellemének áradása elől?

A zsidó szellem *internacionalista*. Talán azért van ez: minden nemzetek között él. Fél a nacionalista nemzetektől, tehát iparkodik lefaragni a nacionalizmusok élet, amelyek bánthatják. Igaz, a zsidók gyűlölete olyan régi, mint maga a zsidó diaspora. „Ezek a hellén világba beékelt,

kiváltságolt s autonóm keleti községek olyan, természetesen fejlesztették ki azt, mint a mocsár a rossz levegőt”, — így ír a nagy Mommsen, a *Römische Geschichte* című művében. Tacitus, Juvenalis, Plutarchos meglehetősen lenézéssel írnak a diasporas zsidókról. Flavius Josephus alig győzi őket tisztára mosni a klasszikus közvéleménnyel szemben. Hogy ennek a régi gyűlöletnek mi volt az oka? Bizonyára abban a zsidó szeparációban keresendő, amelylyel a zsidók vallási okokból távortartották magukat a pogányságtól, de talán azért is, mert nem tudták elviselni a zsidóság életeszközeit és természetét. Ez a gyűlölet a keresztyénségbe is átment, talán itt is elsősorban vallási okokból és a zsidóság természetrajzából kifolyólag. Ez az ősi gyűlölet ma sem hamvadt el, bár a humanizmus sokat lefaragott az élességéből. Az antiszemitizmus ma is fel-felcsap hol itt, hol ott, de ma már egészen más az oka. Politikai és gazdasági okok legtöbbszörre. A zsidóság anyagi hatalma, pénzügyi fölénye, politikai ereje, amelyet a pénz dönthetetlen impériuma támaszt alá és a sajtó mindeneket kézbentartó hatalma: ez az, ami ma a zsidógyűlölet táplálója. Nem messze járunk tehát az igazságtól, amikor azt hisszük, hogy a zsidóság azért is internacionalista, hogy legyengítvén a nacionalizmusok éleségét, nyugodtabban élje életét széles e világon. De bizonyos az is, hogy a zsidók féket nem ismerő radikalizmusa is sokakat taszít el e nagymultú néptől, amely az egy Isten-fogalom tisztaságát mentette át a keresztyén kultúra számára.

Nagy tévedése azonban a zsidó szellem internacionalista törekvéseinek, iha ez a szellem azt hiszi, hogy akár a pénz, akár a sajtó, akár a politika eszközeivel levakarhatja a nemzeti karakterek speciális színeit. Ez lehetetlen, mert ha ő hatezeréven át a saját honában, Babylonban, Egyiptomban, a görög birodalom provinciáiban, a hellén kultúra hős korában, az Imperium Romanum jogállamában és militáris hatalma alatt is, megmaradt a mai napig tiszta zsidó nációnak, akkor az életerős, mai, európai nemzetek, sem lesznek holmi színtelen-szagtalan európai, vagy világemberré, vagy ilyen világember konglomerátummá. Az internacionalizmus történelem és termé-

szetellenes valami, tiltakozik ellene a külön múlt s a külön lélek. Enyhülhet a nemzetek közötti antagonizmus, de nem tűnik el a nemzetek öntudata és teremtettségének fajisága.

A politikában ez a zsidó szellemű internacionalizmus sok bajt okozott tegnap és ma is. A II. Internacionálé sok nemzet arcába köpött és sok nemzet belső fejlődését akasztotta meg nemzeti történelme folyamán és értelemben. De különösen a bolsevizmus és kommunizmus bűnét rójják fel a legjobb koponyák ma a zsidó internacionalizmus terhére. És valóban, anélkül, hogy ítéletet mondanánk, e tárgyban, szinte megdöbbenő, hogy a zsidóság milyen döntő arányban viszi a szót és hatalmat az orosz kommunizmus életében. Trotszkij, Sinovjev, Radek, Krassin: az egykori kommunista diktátorok, mind zsidók. Öt évvel a kommün kitörése után, 503 magas szovjet-tisztviselőből 406 a zsidó. 22 népbiztos közül 17 a zsidó. Amikor a belügyi népbiztosság élén Sinovjev állt, 64 belső vezető közül 45 a zsidó, a külügyiben ugyanakkor 17 közül 14, a pénzügyiben 30 közül 26, a kultuszban 53 közül 44, a hadügyiben, ahol Trotszkij volt az úr, 43 közül 34 volt zsidó. A guberniumok közül 23-nak 21 zsidó volt a népbiztosa, végül a munkás- és katonatanács 23 vezető tagja közül 19 volt a zsidó. És mindez akkor, amikor Oroszországnak 120 millió körül a lakossága s ebből csak 7 millió a zsidó. Nem tragédiája, nem irtóztatás terhe egy nemzetnek, a zsidónak, hogy fiai közül ennyi állt oda börtönörnek egy nagy nemzet, az orosz nemzet börtöne elé? Hogy fiai közül annyian álltak élére az európai kultúra rombolásának, a keresztyénség — a neróinál is rettenetesebb — persecutióinak?

Ilyen felejthetetlenül tragikus konzekvenciához vezetett a zsidó szellem által teremtettség és propagált internacionalizmus, ma a III. Internacionálé. Csoda-e ezek után, hogy a zsidó internacionalizmus eszméjének senki sem hisz, akinek nemzeti érzés lüktet a lelkében s hogy a nacionalizmus veszedelmet lát és érez, ha megcsendül a szó: internacionalizmus. Az internacionalizmus ma kompromittálja az európai gondolkodásnak.

A zsidó szellem *agilis szellem*. Nyughatatlanul száll országról-országra. Itt vállalatnál dirigál, ott bankban

inkasszál és kölcsön ad, amott a pultnál alkudozik. A tőzsdében ad-vesz, hajóra gabonát rak be, pékműhelyben kenyeret süttet, hentesüzletben hurkát mér, a ser-tésvásáron bizományos, a mintavásáron kiállít. Házal könyvvel, ruhával, rádióval, vassal, edénnyel és nem alszik heteken át családja körében. A parlamentben szaval gazdasági kérdéstről és ennek prioritásáról, a hordón munkát és kenyeret követel, a sajtóban közvéleményt gyúr világos stílusban, megejtő jelszavakkal, minisztert buktat, cselédet közvetít, olcsó szerelemnek randevút ad: apró betűkkel. Mindenütt ott találsz ezt a tettekre és tettes szellemet, ahol forogni kell s ahol az ember körül forog a pénz s a haszon gubbaszt. Szellem ez: bolygó és cselekvő. Nem mondok nagyot, ha azt vélem, hogy egy zsidó többet mozog, mint három nem zsidó. Ahol integet a tett, ott elsőnek a zsidó szellem fut. Ahol a pénz csak megvillan, ott a zsidó kar kinyúlik érte, ha szúrós is a bokor, amelybe a haszon elrejtőzött.

Mi volna, ha ezt az agilitást eltanulná minden nemzet? Hol álana az emberi kultúra, ha olyan lázzal, fiatalos tüzzel futna, forogna, szikráznék a többi nemzetek ereje és szelleme, mint a zsidó szellem? Ezt megtanulni, mert alkot, mert tesz, mert ad, mert vesz, mert fölöz, mert forgat: életindítás. Csak egy a szükséges: hogy ez az agilitás a jóban, a szépben, a nemesben, az igazban, a nemzetiben találjon útra, munkára, nyughatatlan tetteben. Ezt eltanulni a zsidó szellemtől: nemzeti feladat, még a Pató Pál nemzetének is.

Az európai gyorsforgás ennek az agilis zsidó szellemnek sokat köszön. Még a mai európai politikai élet is, a zsidó politikusok gyors tetteket és rendelkezéseket követelnek, mert agilis szellemük látja az aktualitások követeléseit, a gyors közbelépések szükségességét, különösen a mai változó, rohanó gazdaságpolitikai konjunktúrákban. Mert ezeken a tereken az évezredek érzéke bennük lobog, nyugtalan agilitásuk gyakran jó szolgálatot tesz a politikának abban, hogy a hosszú, jóakarátú bár, de késő intézkedések el ne rontsák a helyzetet még inkább. Természetes, hogy mérlegre kell tenni a zsidó szellem agilitását s ott cselekedni, ahol a szükség nem a türelmetlenség

mondvacsinált szüksége, hanem reális szükség. A hosszú parlamenti viták ma valóban nem aktuálisak, amikor a gyors tettek parancsa kiált.

Az *egocentrizmus* ugyancsak a zsidók pregnáns szeleme. Ha az egocentrizmus egyéni ambíciót, egyéni nemes törekvést jelent, akkor hajtó erő, az élet áldása. Ambíció nélkül elrenyhül az élet, meghal a szorgalom, eltörrik a tett lendítő kereke. Egyéni törekvések nélkül, elszürkül a jellem, kialszik az akarat. Azonban elcsúful, eltorzul az egocentrikus élet, ha önzés a neve, ha elfelejt felebarátot, embertestvért, ha enyvessé lesz a kéz, ragadóssá a cselekedet, ha mindenáron, hullákon át is, csak önmagát, csak önmaga jólétét keresi. S épen ebben van a zsidó szellem egyik veszedelmes vonása. A mai kor legnagyobb betegsége is újra épen ez a féket nem ismerő, tilalmat nem respektáló, erkölcsöt negligáló, szolidaritást feledő egocentrizmus. Amint az egyed ma csak önmagát látja, úgy sok nemzet is ma csak maga-magát ismeri. Innen, hogy egyebet ne említsek, az a kíméletlen és autarchikus gazdasági élet, amely ma megfojt gyengébb lábon álló más nemzeti, gazdasági életeteket. Gazdasági lezüllöttségünknek itt kell keresni a legpozitívabb okait. A nemzetek közötti gazdasági csereélet, kiegészítő élet, nem internacionalizmust jelent, sőt ellenkezőleg, a más nemzetek munkájának megbecsülését. Az „én” soha sem verheti agyon a „te”-t, mert különben önmaga is belepusztul.

A politikában az egocentrizmusnak a bukás, a háborúk, a vámfalak égignyulása a következménye. A parlamentben az egocentrizmus a pártdiktatúrák, a párttorzsalkodások, a pártprotekciónak szülője. Csupa süllyedés, értékvesztés.

Még tán a zsidó szellem *imperializmusáról* és *opportunizmusáról* egy-két szót. Ha igaz a mai sokat szidott bankokrácia, ha igaz az orosz judeo-bolsevizmus, ha igaz a mai zsidó világsajtó: akkor nyilvánvaló a zsidó szellem imperializmusáról nem mese a mese: elég, ha hivatkozunk arra, hogy mennyire tud alkalmazkodni a zsidó mindaddig, amíg nincsen a kezében az óhajtott hatalom: a pénz. Aztán elfoszlik a hajbók és felemelkedik a gerinc. Imperializmust csak egyet ismerhetünk el: az erkölcs, a tudás

imperializmusát. Opportunitást csak a halál igazolhat, de akkor sem a becsület árán.

A zsidó szellem tény, hatezeréves valóság. Kétezer millió emberből: 13 millió csak a zsidó s az is a világ minden részén: szétszórva. De a zsidó szellem mindenütt egy: minden zsidó lelkében. A zsidóságnak ma is két hatalmas osztálya van: a halhatatlan farizeus s az örök szaduceus. Az egyik a nemzeti, orthodox zsidó, őrzője az ősi vallásnak, fajiságnak, írásnak, Törvénynek. Zsidó akar maradni: nemzetnek és felekezetnek is. A másik a bankár, a világpolgár, a neológ, az író. Az első fenntartja a zsidóságot, a másik kitölti hatalommal: pénzzel, amely a világú ra. Az egyik álmodja Jeremiás ezeréves birodalmát, a másik megadja ennek a birodalomnak a hatalmi nyomatékát. Nincsen a világon más nemzet, amelynek akkora ereje, hatalma volna kicsinységében, mint a zsidó nemzet. Mi ennek a csodás ténynek a magyarázata? Az a zsidó szellem, amely a maga összetételében alkalmas arra, hogy ura legyen e földnek s az a politika, amely erre a földi hatalomra támaszkodik.

Irigyeljük ezt a népet? Nem, — a földi hatalom törékeny. Csodáljuk? Nem, — csak elismerjük benne azt, ami elismerésre méltó. Szidjuk? Nem, — minden szidás visszahull az átkozódó fejére.

Mit tegyünk? Őrizzük meg szüzen a magunk szellemét. Isten adta fájásnak és büszkeségnek, tragikusnak és győzelmesnek s ami a legnagyobb kegyelem: Krisztus követőnek, aki Palesztinában született és magyarokat is hódított meg magának.

Zsidók a gazdasági életben

Írta: Bernát István

a Kálvin Szövetség elnöke

Egy rövid cikk keretében e nagy és sokoldalú kérdést kimerítően tárgyalni lehetetlen. Ép ezért nehezen is vállalkoztam reá. De gondolkozva rajta, arra az eredményre jutottam, hogy ha tisztán a keresztyénség, illetőleg a kálvinizmus szempontjából vizsgáljuk a kérdést, némi hasznot mégis lehet belőle így is húzni. Vannak ugyanis, akik nyomatékmal mutattak reá arra, hogy a zsidóság és Kálvin követői közt lelki rokonságnak kell lenni, miután szinte vállvetve igyekeztek tolni az ingó tőke szekérét, egyengetni a mindinkább elhatalmasodó kapitalizmus útjait.

Azt hiszem, senki sem mond ellent, ha azt állítom, hogy a zsidóságnak igen nagy szerepe volt az utolsó másfélszáz év gazdasági életében. A Rothschildék a frankfurti getthóból kiindulva, több mint száz éven át csodálatos szerepet játszottak az európai politikai és gazdasági élet irányításában. De III. Napoleon idejében a *Credit Mobilier* gondolatának megvalósítói, a Pereira testvérek még sokszor Rothschildékkal is szembeszálltak, oly erőt jelentettek a kezeikbe gyűlt milliók. Legbámulatosabb lehetett azonban az, amikor Schiff Jakab, a newyorki bankár, a Khun Löb & Co. bankház vezetője, a kölcsönt megtagadta a hozzá fordult *Entente-től*, azzal a megokolással, hogy nem segítheti azt a szövetséget, amelyben benne van a cár, kinek birodalmában véres pogromokat rendeztek Schiff hitrokonai ellen. A jelenetet igazában az teszi történeti súlyúvá, hogy az, kit az Entente a kölcsön kieszközlésével megbízott, lord Reading alias Isaacs Rufus maga is Mózes hívei közé tartozott. Volt idő, mikor India alkirálya, az Északamerikai Egyesült Államok konstantinápolyi kö-

vete, szintén e hiten volt, Moszkvában pedig Trotszkij és társai uralkodtak. Milyen szerepet játszott a zsidóság a szocialista mozgalmakban, annak feltüntetésére elég, ha arra utalunk, hogy Lassalleban a ghettó vére folyt, Marx apját még Mordechainak, Kun Béláét pedig Kohnnak nevezték s a mozgalom legfürgébb munkásai mind az öt világrészben e sémi fajból kerültek ki. Robert Michaels szerint az 1920. évi torinói szocializáló mozgalomban a tárgyalásokat a gyárosok részéről Olivetti képviselő, ezek egyesületének főtitkára, a munkások részéről Ferracini dr. és Bruno Levi — csupa Mózesivadék vezette, pedig Itáliában kereken 40 millióval szemben csak 50 ezer a zsidó.*) Ez azonban nem jelenti, hogy kimerítettük mindazt, mit a zsidók gazdasági jelentőségéről elmondani lehet, sőt, ha már belé fogtunk, kell is. Werner Sombart a század elején egy vaskos kötettel lepte meg a világot, melyben elmondja, hogy Ábrahám Zacuto a salamancai egyetem tanárának csillagászati munkái a XV-ik században mennyiben segítik elő a tengeri utazásokat és azt, hogy Columbus felfedező útjait állítólag zsidók tették kölcsönükkel lehetővé.**)

Vázolja szerepüket a gyarmati gazdálkodás terén, a hadi szállításoknál és azt a meglepő kijelentését nehéz elfeledni, hogy ha az új idők fejedelmei közül hiányoznak is a zsidók, a koronák viselőit nehéz a zsidó pénzügyi támogatók nélkül elképzelni. Kar-karban haladnak az új idők által kijelölt utakon. A modern állam és a kapitalizmus *pari passu* egymást támogatva fejlődik. Egyiknek szüksége van a másikra. A hadsereg az állam erejének biztosítója, a felszerelésnél, élelmezésnél sok pénzt nyel el. A fejlődő bürokrácia szintén. Ezt a kapitalisták adják, de természetesen nem ingyen, sőt... Minél nagyobbak az állam igényei, minél véresebbek a háborúk, annál inkább szükség van a pénzre, amint azt Montecuculi már a XVII. században megállapította. Nincs tehát mit csodálkozni, ha a mai állam kifejlődésénél a zsidóság mind szabadabban mozog, eltávolítatván a középkor el-

*) Socialismus und Fascismus in Italien. München 1925.

***) W. Sombart. *Die Juden und das Wirtschaftsleben*. Leipzig. Duncker & Humblot. 1911. 32 g következő lapokon.

avuló *előítéletei*, kiemelkedik régi helyzetéből. Sir Solomon Medina, a nagy hadi szállító III. Vilmos idejében nemesi rangra tesz szert. Az első meg nem keresztelt nemes lesz Angliában. Viktoria királynő Disraeli idejében teszi fejére India császári koronáját.

A sors kereke azonban fordul.

A régi gazdasági rend alapjaiban rendül meg. Az örökérvényűeknek tartott vezető gondolatok elveszték régi erejüket. A szabadság, a demokrácia tönkretételéhez vezet. Az állam növekedő hatalma megszülvén az aetatismust az egyéni szabadság korlátozását jelenti. A felszaporodott nagy ingó tőkék concernjei gazdasági oligarchiákat teremtenek. A XIX. század uralkodó eszméi úgylátszik sok tekintetben befejezték pályafutásukat. Ha a jelek nem csalnak, a válság kellő közepén állunk. A kivezető utakat ezideig hiába keressük.

Mily szerepe volt ebben a fejlődésben a zsidóságnak? Milyenek feladatai a jövőben? Mily okok révén nyerte meg azt a nagy erőt, mely olyan kiváló szerephez jutatta őt a modern gazdasági életben; igazán izgatóan érdekes kérdés. Kielégítő választ adni a nép lelkét formáló vallási nézetek méltatása nélkül, lehetetlen.

Ha áttekintjük a *Sulchan Aruchot*, a zsidók nemzeti életét szabályozó törvénykönyvet és a Maimonides által összeállított 248 parancsot és 365 tilalmat, lehetetlen lesz tagadni, hogy ezek az életnek jóformán minden viszonyát érintik és szabályozzák. Megtartásuk az igazhitű zsidóra nézve élet és halál kérdése.

Nehéz megmagyarázni, hogy a százféle korlát közé szorított zsidóság miként volt képes az egyesekben rejlő tehetségek érvényesülését elősegíteni. Pedig megtörtént. Értelmük élességét sokan a talmud szörszálhasogató magyarázatával igyekeznek megfejteni. Élelmes találékony-ságukat a 2000 éves támadások elhárításánál szükséges ötletek petrifikálódásából. Azt, hogy a kapitalizmus korában oly nagy hatalomhoz jutottak, onnan vezetik le, hogy vallásuk erre őket hosszú századokon át előkészítette.

A keresztyénség, amelyhez akarva nemakarva, életre-halálra hozzá voltak láncolva, miután önálló nemzeti létet folytatni nem tudtak, sokáig nem kedvezett a kapitaliz-

inus fejlődésének. Az a felfogás, mi mindent lenéz, mi nem fizet kamatot és hasznot nem hoz, a középkoron át, sőt le egészen a francia forradalom istentagadásáig és az angol iparosforradalomig, nem tudott érvényesülni. Ez csak akkor következett be, mikor a keresztyén vallás ereje elhalványulva, helyébe az új idők bálványja lépett.

A Hispániából kiüldözött és Hollandiában letelepült zsidóság közt sok volt híres gazdagságáról. A legszebb paloták Amsterdam és Hágában övéik voltak. Szép Fülöp idejében Paris házainak nagy része szintén. A szálló ige: „oly gazdag, mint egy zsidó” eleget mond. Angliában szintén sok gazdag sephardin talált otthont. Hamburg és Frankfurt a német kereskedés akkori centrumainak adólisztái hasonló bizonyíték az ottani zsidók anyagi jólétéről. Mindez arra mutat, hogy a fejlődő kapitalizmus bennük igen hivatott segítőkre talált. Nem is nehéz megmagyarázni, miért?

A kérdés ismerői nem haboznak kimondani, hogy a zsidóság vallás vezető gondolataiban feltalálhatjuk azt, minek révén a kapitalizmus mai jelentőségéhez jutott. E vallás mysteriumot nem ismer, de az átszellemülésnek azt az állapotát sem, mikor a hívő istenével egyesül. Hiányzik belőle az isteniért való szent lelkesedés. Az ünnepi isteni tisztelet a törvény olvasása és magyarázatából áll. A viszony Jahve és Izrael között szerződészerűen van rendezve; a *do ut des* alapján. Isten ígér és ad, ezért az igazhitűek viszont szolgálattal tartoznak. A betöltött kötelességért jutalom jár, a mulasztásért büntetés. Mindezek az illetőnek javára, illetőleg terhére könyveltetnek el. E nem kis munkát angyalok végzik, óvatos hívők sietnek haláluk előtt jó tettek által javukra billenteni a mérleget. Koronként a hívő kivonatot is kaphat arról, mint áll a számla. Az anyagi eszközök, a pénz szerzése, miután vele sok jót lehet tenni, fontos. A Thora körül végzett szolgálatok árát nyilvános árverésen állapítják meg, ítélik oda a legtöbbet ígérőnek.

A Talmud igen hasznos, a gyakorlatból merített tanácsokat ad gazdasági dolgokban. Az ember használja, ne hevertesse pénzét. Vagyona harmadát fektesse ingatlanba, a másikat árukba, az utolsó harmadot pedig tartsa

kéznel. E nélkül a kínálkozó jó alkalmat kihasználni nem tudja.

Túlvilágról a régi zsidóság mit sem tudott. Később a parsismus befolyására elfogadták a lélek halhatlanságát és a test feltámadását is. A földi jólét azért mégis a döntő. Bizonyítéka annak, hogy az Úr szeret, ha már itt lenn felkarol bennünket. A földi lét utáni boldogság annál biztosabb. A földi élet örömei közt nem a legutolsó a gazdagság. A törvény parancsait és tilalmait tisztelő zsidó élete egész folyamán magasabb célnak szolgál. Ebben a földi jólétnek szerepe igen nagy. Kereskedő népnél a boldogulás a szorgalom, takarékoság, pontos fizetéshez van kötve. Ezekhez a jövő lehetőségeinek kikémlélése, a jó szimat és szétágazó összeköttetések csatlakoznak. Ezek a kapitalizmus jellemző vonásai is. A kapitalizmus uralma előtt az ember, tehát a kereskedő, a homo economicus is fölötte állott az üzletnek. Emez csak eszköz volt. A kapitalizmus az embert alárendeli a termelés és értékesítés követelményeinek. Amint látjuk, a technokrácia szinte emberek nélkül akarja megoldani a termelés problémáját.

Míg a zsidó pásztornép, akadtak prófétái. Ma?

Hajdan a vagyon főforrása a föld és annak művelése volt. Az ipar és kereskedés aránylag kevés szerepet játszott. Amikor a gazdagulás és pedig a lehetőleg gyors gazdagulás lett az élet céljává, megfordult a világ. A hatalomra jutott merkantilfelfogás szakított a régi elvekkel. A vagyont szaporítani kell mindenképen. Ezért van, hogy milliók urai reggeltől estig görnyednek üzletükben, halálra fárasztják magukat újabb milliókért s nem egyszer mennek tönkre azért, hogy üzletük tönkre ne menjen.

A földbirtok és annak urai is meghajolnak az új idők szelleme előtt. A merkantilfelfogás diadalra jut, mikor reá erőszakolja a római jog elvét a földbirtokra és azt egyszerű áruvá formálják megfosztva azoktól a nemzet és társadalom szempontjából fontos jellemképző vonásoktól, melyek valaha a nemzeti fejlődés szilárdságát biztosították.

„Mindegy kié a föld, ha fizeti az adót.” Ez valaha elfogadott kormányzati elv volt. Mily botor felületesség az, mi ebben a mondásban nyilatkozik, azt ma igazán érzik a nemzetek, köztük mi is.

A földbirtok nemcsak egy darabja a termő hazai földnek, mi bennünket táplál. Sokkal több ennél. A vele foglalkozás közvetlen kapcsolatba hoz a teremtő erővel. Növeli a föld feletti hatalmakba vetett hitet, erősíti a jellem konzervatív vonásait, kapocs a múlt erőfeszítései, talán szenvedései s a jövő reménye közt. A háború alatt tudatára jutottak a nemzetek, mennyire nem mindegy, kié a föld, sőt az sem, kinek fizetjük az adósságok kamatait. Amit lehetett, megtettek arra nézve, hogy megbízhatlan kezekbe ne kerüljön. Szertelen szabadelvűségünket a gondosabb nemzetek nem is utánozták. Így például Kanadában földbirtokot a háború előtt sem vásárolhattott idegen állam polgára. A *iustum pretiumra* törekvés mi erkölcsi indítékok hatása alatt a hasznot igyekezett a munka értéke szerint megosztani, a kínálat és kívánat szabadon működő erejének adta át a hatalmat. A későbbi fejlődés e szabadságot egyes csoportok szabadságává alakította, melyek kényük szerint kezelik az árak megállapítását. A gazdasági tevékenység, a termelés fokozása, a forgalom gyorsítása mind határozottabban levetkőzte a morál által reá rakott korlátokat, öncéllá vált, még azok is eszközévé sülyedtek, akik e téren legkiválóbb szerepet játszottak. Az ember kiejtette kezéből a kormányzó hatalmat. Elismerve a felvilágosult önzést, mint irányító tényezőt, az evangéliumi felfogás mind inkább kiszorult a gazdasági életből. A racionálás célja mind kevesebb fáradság és költséggel minél többet termelni. Az emberi értékek nem számítanak. Ügy, de ily módon a termelés fokozása szembe kerül fensőbb emberi érdekekkel. Ez ellentét a haladás sírját ássa meg. Megoldása máig sem sikerült, de kezdik mindenfelé a termelés csökkentését hirdetni. Tehát azt, mi a céhek idejében elfogadott elv volt. Alárendelni a kisebb értéket a fensőbbnek.

Amikor a kapitalizmus érvényesült és a gazdagulás vágyát kezdték uralni a nyugati társadalmak, bekövetkezett az, mire a zsidóság évszázadokon keresztül készült. Az üldözések idejében megacélozott erők, a szigorú vallási törvények által racionált és fegyelmezett energiák reá vetették magukat az új ösvényekre és oly eredményeket érleltek, amelyek a legvérmesebb reményeket is túlhalad-

ták. Az ingó tőke uralma következett. Rothschildék, akik a hesseni Landgraf pénzével kezdték első vállalkozásaikat, nemzetközi hatalom lettek. Előttük nem csak a régiek, hanem az új nagyhatalom, a *szabad sajtó* is mihamar megértő hódolattal hajolt meg. Voltak esetek, amikor ők a harcban álló nemzetek mindenikét pénzelték. Ép úgy, mint utóbb Warburgék, akik Hamburgban voltak otthon, de egyikük az Északamerikai Egyesült Államokba szakadva, eszelte ki a Federal Reserve Bank Systemet, melynek Németország leverésében olyan nagy része volt.

Nem csoda, ha e küzdelemben rendesen a zsidóság maradt felül. Az atavizmus hatása a keresztyénségnél hiányzott. A Iondoni börze fejedelmeiben még ma is túlnyomóan idegen vér forog. A keresztyén vallás a szegénységet magasztalja és nem serkent a gazdagság gyűjtésére. Míg ezeknek az intéseknek ereje volt, a keresztyén lelket nem lehetett az arany jármába hajtani. Míg a földi javak csak eszköz, nem kötik le a hívek legjobb erőit. A zsidók legnagyobb diadala az volt, amikor sikerült a gazdasági téren vezető Nagy-Britannia lelkiismeretét merkantilizálni, azaz eltölteni azzal a gondolattal, hogy a fejlődés és a hatalomhoz vezető út a gyáripár és exportkereskedelem felvirágoztatása. Vannak zsidók, kik azzal dicsekesznek, hogy ez az ő érdemük. Ez talán túlzás, bár meg kell engedni, hogy nagy részük volt benne. Az angoloknál a fejlődés a zsidók nélkül is ez úton haladt. A változás mélyreható volt, mert az angol száz év előtt még minden gyarmata és exportkereskedelme mellett is a falusi életet bálványozta és többre becsülte California minden aranyánál. Érezte, hogy a mezei gazdálkodás erkölcsi és nemzeti szempontból mit jelent. Amikor azonban a haszon nagysága, az anyagi érték lett a döntő s mikor a külföld olcsó termékeit mohón kínálta, a belföldi mezőgazdaság elveszte a csatát, folyton hanyatlott s ma már csak romjai maradtak meg.

Azt azonban el kell ismerni, hogy a gyáripárban s a kiviteli kereskedelemben az eredmény igazán szédületes volt.

A XIX. században a nemzetek oly gazdasági tevékenységet fejtenek ki, melyet még nem látott a világ. Az angol-

seket. Napoleon még lenézi a „szatócsok nemzetét”, pár évtized múlva Guizot már kiadja a jelszót: gazdaguljatok! Ebben a munkában a zsidóság bőven kiveszi a részét.

Nem szándékunk, mert hiába is volna, tagadni, hogy a nemzetek vagyonosulása sok tekintetben áldást hozó. Érdemessé tette az életet az átélésre, mondják sokan, azaz megteremtette a kényelmes és élvezetes élet lehetőségét. Ma, az öngyilkosságok korában, ezek okát keresve, bukkanunk rá, hogy mily sokan vannak, kik e nélkül nem tudnak, sőt nem is akarnak élni. Előmozdította a nemzetek számszerű megerősödését, kitolta az életkor határait. Csodákat tett a közlekedés világában. Kedvezett a demokratikus eszmék elterjedésének. Felszabadította a jobbágyokat és rabszolgákat. Igyekezett a háború borzalmait mérsékelni. A jótékonyság terén túlszárnyalta az előző századokat. Jogot adott a népnek és szabaddá tette a sajtót, szelidíté az erkölcsöket. Általánosította az oktatást.

A nemzetközi kiállítások és egyesületek közelebb hozták a nemzeteket egymáshoz. Sokan voltak, akik bizton remélték, hogy ez a kezdete az álmodott aranyornak. Maga Széchenyi István a szabadságot a vagyon birtokától tette függővé,

Aztán következett Szarajewo, a nagy és véres küzdelem. A modern idők vívmányainak, gazdagság és technikai találmányoknak beállítása arra a célra, hogy a háború minél véresebb, kiterjedtebb és pusztítóbb legyen. A versaillesi ukázok, az emberiségnek, Isten nevének, a jog- és méltányosságnak kirekesztése a békeokmányokból. Ellenben az anyagi előnyök hihetetlen feldicsőítése, persze a győzők javára. Clemenceau és társai úgylátszik teljesen abban a nézetben voltak, hogy a békét meg lehet teremteni és fenntartani tisztán az erő hatalmával. Azt elismerni nem voltak hajlandók, hogy ennél erősebb tényezők intézik *in the long run* a nemzetek sorsát. A cáfolat nem késett sokáig. A győzők saját testükön kezdték és pedig elég fájdalmasan érezni botlásaik eredményét. Az ipar termelése lehanyatlott, a nemzetközi forgalom hihetetlenül és gyorsan csökkent, a munka nélkül megmaradtak száma milliókra megy és milliárdokat nyelt el. A hiteligazdalkodás korában szűnőben van a hitel! Pedig legalább a nyu-

gati országokban van sok és olcsó pénz, mi beruházást keres. A régi rend sokak véleménye szerint összeomlóban van, az új pedig nem bír megszületni.

A zsidóság erősen érzi annak a helyzetnek súlyát, melynek megteremtésében oly nagy része volt. De most az egyszer nem tudja megtalálni az utat, mi kifelé vezetne. Erre mi sem vállalkozhatunk, de annyi bizonyos, hogy a régi nézetek ereje s a beléjük vetett bizalom leszállt. Roppant érdekes azonban azt megállapítani, hová jutott el a zsidóság azoknak az eszméknek révén, melyeket a XIX. század uralt. Az elzárkózás, mi náluk a ghettó révén megvalósult nem ellenkezett vallásukkal, sőt csakis így maguk közt élve tudtak a Talmud parancsainak eleget tenni. Felszabadulni minden bilincstől, mi őket mint zsidókat kötötte kellemes, felemelő, de veszedelmes is, mert az összetartást és az egymásra utaltság érzését gyöngíti. Hirdetve és kimutatva az egyenlőséget, mint újságíróik teszik, lassanként, talán észrevétlenül is ez álláspontra helyezkednek. Holott ez élesen ellenkezik őseik hitével. Nagyon jól érzik magukat azon körülmények közt, melyek nekik annyi előnyt és hatalmat biztosítanak. Palesztinába kevesen mennek vissza, sőt Orosz-Lengyelország ghettóiba sem, ahonnan a XIX. században a nyugati zsidóság folyton új kontingenseket kapott. Belső világuk az egyenjogúsítás óta erősen változott. A régi vallásos ideálok ereje elhalványult. A Sulchan Aruch parancsait csakis úgy lehetne megtartani, ha a keresztyén társadalomból magukat kizárnák. Erre pedig kevesen hajlandók.

A változást talán mi sem mutatja inkább, mint a gyermekre vonatkozó felfogás módosulása. Hajdan a zsidó valódi gyermek kultuszt üzött. A gyermektelen asszonyt lenézték, mert a meddőséget büntetésnek és átoknak tartották. Ily esetben hajdan az asszony férjének a rabszolgánőtől született gyermekét magának szokta fogadni. Az elhalt férj fivére nőül vette az özvegyet s a született fiút jogilag az első férjének tekintették. Pár évtizeddel ezelőtt a zsidóságnál még a gyermekbőség uralkodott. A Rothschild dinasztia őseinek is tíz gyermeke volt. A legszegényebb zsidó is panasz nélkül nevelte fel az új sarjakat, bármennyi munkába és nehézségbe került is ez.

Ez a felfogás szinte hihetetlenül, gyorsan megváltozott. A zsidóság meddővé vált. Poroszországban 1820—30 közt: az évi születési átlag 5512, 1907-ben, mikor a zsidóság száma a száz év előttinek kb. háromszorosa, csak 2900 születést jegyeztek be. 37% áll 7.1%-kal szemben.*) Bevándorlás nélkül a berlini zsidóság kihalna. A főök a szerző szerint az igények emelkedése, a kapitalizmus. A zsidóság, folytatja Theilhaber, a kapitalizmus úttörője, aláveti még szerelmi életét is e bálványnak. így az aranyborjura, de rabszolgája is. Szabadságát ennek áldozza föl. Ha megkísérti áttörni azokat a gazdasági törvényeket, melyeknek árnyékában él, csak egyéni hátrányokat fog elszenvedni.**)

A fejlődés nálunk is ez. A zsidóság a faluk és kisvárosokból a nagyobbak és legnagyobbakba költözik. A nagy városok pedig a legtöbb esetben csehül állanak a fejlődés, illetőleg szaporodás tekintetében. Ez irányzat átterjed a vidékre is. Álljanak itt okulásul a következő adatok, melyeket a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal kiadmányaiból szedtünk össze.

Nálunk 1920-tól 1930-ig a zsidóság száma három törvényhatóságot, Bács, Pest és Szatmári kivéve, mindenütt csökkent. Budapesten a lakosság 23%-áról 20%-ra apadt. A születések száma igen csekély. Az 1926—30. évi átlag 5834. Ezzel szemben a halálozásoké a jelzett években átlag 6122, úgy hogy a zsidóság száma a kérdéses tíz év alatt 470.000-ról 444.000-re ment vissza. Ezt sokan a megnehezült gazdasági viszonyok rovására szeretik írni. De hiszen 50—60 év előtt a magyarországi zsidóság olyan rossz anyagi helyzetben volt, mit a maival szinte nem is lehet összemérni és még is hihetetlen szívóssággal szaporodott. Ma ennek ellenkezőjét látjuk. A felgyülemelő gazdagsággal szemben a gyermekek számának csökkenése áll. Persze, nem csak a zsidóságnál. De elmondhatjuk, hogy itt a legerősebb és szembeötlőbb.

Ha igaz, mit Theilhaber is mond, t. i. hogy a nemzetek

*) F. A. *Theilhaber*. Der Untergang der deutschen Juden. 1921. Jüdischer Verlag, Berlin. 87. és és köv. 1.

***) Id. ma 84. oldal.

hanyatlása rendszeresen belülről kezdődik s az erkölcsi romlás után következik a többi, akkor a mai zsidóság szinte eljátszotta azt a lelki és vallási tőkét, mit elődei kétezer év küzdelmei és szenvedései révén reáhagytak. Hátat fordítva Mózes parancsainak, oly úton halad, mi nem felfelé vezet. A belső baj aláássa, betömi azokat a forrásokat, honnan ereje fakadt.

Annyi hévvel és mohósággal veté magát az anyagi sikereket s az ezek révén elérhető hatalmat biztosító munkára, hogy nem maradt meg többé a régi erő és lehetőség belső világának erősítésére. Foglya lett az új idők csábításainak. A Talmudból leszúrt Sulchan Aruch parancsainak hűséges követése biztosítja a zsidóság fennmaradását századokon át, de az utolsó évtizedek alatt ennek jelleme erősen módosult. Elhanyagolja vallását, főgékonyvá vált a társadalmakat pusztító kórok iránt. A nyugati zsidóság sokáig az orosz-lengyel ghettókból kiváltak révén kapott új vért és vallásos ösztönzéseket. De ha az onnan hozzánk jutó hírek igazak az új viszonyok, a gazdasági élet bajai ott is pusztító hatással működnek. Az öngyilkosok száma, mi az előtt a nulla körül mozgott, köztük is hatalmasan felszökött. A helyzetet reájuk nézve még kedvezőtlenebbé teszi az, hogy a régi úgynevezett liberális, illetőleg merkantil gazdasági politika, mit oly kitűnően felhasználtak, csődbe került és feltámasztása lehetetlennek látszik. A gyáripar és az export fokozása nem volt elég az emberiség boldogítására. Új irányokba kell térni. Ez a felfogás terjed el. A háború utáni katasztrófák a nemzetek elszegényedését idézték elő. Ezek nem kis mértékben súlytották a zsidóságot, miután az érték-papírokba fektetett tőke nem kis részben kezükben volt,

Ki kell térnünk arra is, vájjon a *messianizmus* fogalma, mi annyira elüt a keresztyénségtől, mennyiben él még a mai zsidóságnál. Fontos ez azért, mert ez az igazi választóvonal a keresztyénség és zsidóság közt az élet végső céljaira nézve. A zsidók földi hatalmat, más nemzeteken uralkodást várnak Messiásuktól. Krisztus a szeretet érvényesülésétől reméli a nemzetek megértő testvérülését. Amitől persze, elmerülve a magunk alkotta bálványok imádatában, messze estünk. Vájjon Péter apostol

ma csak a zsidókra mondaná-e el, hogy a szentet és igazat megtagadták s az élet fejedelmét megölték? Azt, hogy mi maradt meg a zsidóságnál abból, hogy az Úr hűségest esővel, bőterméssel és az ellenség töntkretételével jutalmazza, mi a Messiás ősi felfogásából, mennyiben módosult a régi hit az új viszonyok behatása alatt, régóta igyekeztem tisztázni. Különböző irányban próbálkoztam, de csaknem teljesen hiába. Fordultam elismert egyházi tekintélyekhez felvilágosításért, direkt válasz helyett a híres hildeshemi Martin Buberhez utasítottak, ki Németországban, mint kiváló egyházi férfiú ismeretes. Ajánlott könyveket, amelyek azonban nekem legalább nem szolgáltak kellő felvilágosítással. Mintha senki sem akarta volna megmondani az igazat, közölni a tényállást.

Ekkor került kezembe Eötvös József bárónak a *Zsidók Emancipációjáról* szóló műve, melynek nem kis befolyása volt a magyarországi zsidóság későbbi sorsára nézve.*) Eötvös báró szerint a nagy Napoleon által 1806-ban összehívott Sanhédrin, a régi felfogással szemben a zsidóság hűségét, odaadását hangoztatja hazája, a szép Franciaország iránt, azt ismervén el Messiásul, ki nekik a polgári jogokat megadja. De ez nem jelenti azt, hogy a zsidóság különlétéről lemond, azaz a konzekvenciákat levonja. A régit megtagadja, de a keresztyén Messiáshoz sem csatlakozik, tehát hit és végső cél nélkül akar élni? Ez csak úgy lehet, ha a kapitalizmust teszi a régi ideát helyébe.

Azt, hogy ez úton járnak, bizonyítja Reinach, mert szerinte a mai zsidók a talmudot teljesen elhanyagolják. Izraelről, mint kiválasztott népről szóló hit is módosult és gyengült. A megszokás, a szervezetség s az köti össze, hogy valamit mégis csak kell tartani. Reinach új vallásról álmodik, mi a mai vajúdo viszonyokból születik. Szerinte a Messiás az emberiség soha véget nem érő tökéletesedésében állana kizárva a keresztyénség pesszimizmusát, mely az üdvöt csak a földöntúli létbe helyezi. Ha ez megvalósul, a diadalmas zsidóság nyugodtan meghalhat.**)

*) Megjelent 1840-ben a Budapesti Szemlében. 39—40. 1.

***) Theod. Reinach. Grande Encyclopedie. Les Juifs.

Theodor Reinachot a franciák illetékesnek tartják, hiszen különben nem bízzák reá e kérdések fejtegetését. De ő sem veszi észre, hogy még mindig a régi alapon állva keresi a megoldást, mikor a zsidóság diadaláról beszél. E mellett adós marad a felelettel arra a kérdésre, mit ért tőkéletesedés alatt?

Mindezekkel a kérdésekkel alaposan és behatóan kellett volna foglalkozni az emancipáció idejében. Ez azonban épen nem történt meg. A magyar törvényhozás csodálatos simasággal intézte el ezt az igazán fontos kérdést. A törvényjavaslathoz akkoriban megokolást nem szoktak készíteni. Ez tehát nem ad felvilágosítást. Maga a tárgyalás sivár és felületes volt. A képviselőház 1867. december 20-án foglalkozott vele. Az előadó Kerkápoly Károly, a hozzászólók Tisza Kálmán és Bernáth Zsigmond voltak. Érdelemes tárgyalás nem is igen volt, de a VII. osztály, melyben Tisza Kálmán tölte be az előadói tiszteletet, azt kívánta, hogy a haza fiai között ne létezzék különbség, ha polgári jogokról van szó és erről külön törvény is intézkedjék.

A Főrendi-házban bizottsági tárgyalás nélkül tűzték napirendre. Tisza Lajos, Szögyényi László, Prónay Gábor és Széchén Antal gróf pártoló felszólalása után 64 szóval 4 ellen el is fogadták. A szentesítés még decemberben megtörténvén, az 1867. évi XVII. t.-c. elég gyorsan született meg, anélkül, hogy törvényhozóink érdemesnek tartották volna a kérdés mélyébe hatolni és a következményekkel komolyan foglalkozni.

Ezek után fejtegetésünk eredményét a következőkben foglalhatjuk össze:

A zsidóság gyors és szinte példa nélkül való emelkedése gazdasági téren nemzeti és faji tulajdonságain kívül annak a reájuk nézve igen kedvező fejlődésnek róható föl, mit a nemzetek, főleg a XIX. században mutatnak s ami a kapitalizmus által támogatott hitelgazdálkodásban kulminált. Előmozdítja ezt a régi keresztyén vallásos érzésnek gyengülése, az a törekvés, hogy az élet valódi célját a nagy többség immár a földi lét keretében óhajtá elérni. A zsidóság javára szolgált a földrajzi szét-

szórtság, ami azonban az összekötő szálakat nem tépte el. A ghettó a faji vonásokat fejleszté, a vallásos parancsok teljesítését lehetővé tette, a messianizmus, mi a szétágazó törekvéseket egyesíté. A fejlődő, kapitalista alapokra fektetett állami hatalom beruházásaival, hadi és békebeli kölcsöneivel, a tőzsdék és ezzel a zsidóság súlyát erősen fokozta.

Ez az irány azonban egyoldalú volt, a gyáripar és kiviteli kereskedelemre támaszkodott, a mezőgazdaságot elhanyagolta, sőt tönkre tette. A külső eredmények mellett az ember lemondott belső világának erősítéséről. Ami azt jelenti, hogy a fokozódó hatalom és a szabadság okos felhasználására nem fordított elég gondot. Az erkölcsi tényezők elveszíték fölényüket. A modern polgárosulás válságba került. Ebbe belé jutott a zsidóság is, mely tartalék nélkül reá vetette magát a merkaníil-eudaimonizmusra, ezzel betömte az erőnek azon forrásait, melyekből előbb táplálkozott. A világ választott népének tekintette magát s ezt a nézetet a XIX. sz.-ban elért sikerek csak erősíthették. Elfelelte azonban Arnos próféta intését, mely szerint e kiváló helyzet fokozódó felelősséget ró reá, azaz nem csak megtartani, hanem erősíteni is kellett volna vallása erejét, példát mutatni az emberiségnek. Az ellenkező történt. Ép azok nagy része, kik a legnagyobb eredményeket érték el, siet elhagyni ősei hitét. De ezeknél is többen vannak, kik megtartják úgy ahogy a vallási parancsokat, de az élő hit nélkül. Akadnak olyanok is, akik pénzért még Krisztus dicsérésére is vállalkoznak, mert tudomásom szerint a napi lapok karácsonyi és húsvéti ünnepi cikkeik nagy részben ilyenek írják. Milyen sülyedés!

A kapcsok meglazulása, a vallási közöny terjedése, az erkölcsök hanyatlása miatt éles panaszok hangzanak fel sajtójukban és országos gyűléseiken. A tüneményes térfoglalással szemben tehát erős veszteségek mutatkoznak. A gyermekek számának csökkenése, a szaporodó öngyilkosságok és előbb szinte ismeretlen büntettek, amelyeket zsidók követnek el zsidók ellen, a hanyatlás kétségtelen bizonyítékai. Ha ez így folyik tovább, be kell következni a gazdasági és politikai hatalom visszafejlődésének is. Lehetetlen immár nem látni azt, hogy a fejlődésnek új

fejezete kezdődik és pedig nem egy tekintetben a réginek rovására.

A zsidó ura lett a pénznek, általa világra szóló halálomra tett szert. De azután szolgálja is lett, feláldozta neki jelleme nemesebb tulajdonságait s ez készül végzete lenni.

A mezőgazdasággal foglalkozó rétegekkel szemben elkövetett jogtalanságokat jóvá kell tenni. Ez az ingó tőke uralmának megingását jelenti, amit a zsidóság meg fog érezni.

Felébredőben van a keresztyén öntudat, mi nem fogja lütni azt, hogy megelégedjünk vallásos külsőségekkel. Kívánni fogja a belső világ, a döntő elhatározások fölötti uralmat. Tudatára jut annak, hogy a falusi kastélyokat és kunyhókat összedűlni hagyni, habár azokban az egyszerű erkölcsök honoltak, olyan városi palotákért, amelyek íakói csak a fényt, pompát és élvezeteket tartják az élet igazi céljának, nem okos, sőt bűn és végzetes politika.

Ebben az újjászülető világban, amelyben más nézetek lógnak dönten, mint amelyek az ő lelkéhez nőttek, a zsidóság nehezen fogja megtalálni helyét és le kell mondani arról, hogy korlátlanul uralkodjék.

A zsidókérdés megoldása

Írta: Ravasz László dr.
püspök

E cím többet mond, mint amennyit a szerző vállalhat. Nem tudunk végérvényesen feleletet adni arra, hogy a zsidó kérdés hogyan oldható meg. Aki tudna ilyenent mondani, ne hallgassa el a tudományát. Az egész emberi műveltséget hálára kötelezné maga iránt, elsősorban éppen a zsidókat, mert bármennyire is állítják, hogy nincs zsidókérdés, csak antiszemitizmus van: nagyon jól tudják, hogy a zsidóság nem csak felekezet, nem csak faj, hanem mindenekfelett szerencsétlenség. Magára a zsidóra.

De ha nem is tudjuk a zsidókérdés végleges megoldását adni, egy kaput megmutatunk, amelyen át a kérdés a zsidóság egy részére megoldható. Ez a kapu a *misszió*.

Jézus Krisztus mennybemenetele előtt, midőn királyi méltóságát kihirdette és a lélek birodalmában a főhatalmat átvette, ezzel a paranccsal fordult tanítványaihoz: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevébe.” E parancs nyilván kötelez minket, hogy a zsidóságnak hirdessük az Evangéliumot és akik elfogadták az Evangéliumot, azokat megkereszteljük. Ha erről a parancsolatról a keresztyénség nem feledkezett volna meg és ennek a parancsnak a zsidóság nem állott volna ellen, ma nem volna zsidókérdés, mert az a néhány százaléknyi zsidóság úgy felolvadt és elkeveredett volna az európai műveltség nemzeteiben, mint a folyam vize az Óceánban. Ezért azok, akik a zsidóság evangelizálását és keresztyénné tételét nem akarják, a legrosszabb szolgálatot teszik nemzetüknek és az emberiségnek.

Különböző okai lehetnek ennek. Egyik az a hiedelem, hogy a zsidóság olyan magasrendű vallás, amelynek nincs szüksége Krisztusra. Ha zsidó mondja ezt, érthető; ha keresztyén, ámulás Isten parancsa ellen; keresztyén paptól legjobb esetben theológiai analfabétaság. A másik felfogás, amely a missziót elveti, elvakult faji elméletből származik. E szerint a zsidó alacsonyabb értékű faj, mint

az árja, vagy turáni főképen erkölcsi szempontból. Nem is tudnak más megtérést elképzelni, csak olyat, amely érdekből származik. A keresztyénné lett zsidót épen olyan zsidónak tartják, mint azt, aki a ghettóban él s a keresztyén életközösség örök parancsa ép úgy nem tudja megvédeni őket a körülkarámozás elől, mint a meg nem tért zsidókat. A faj elméleteknek meglehet a maguk tudományos igazságuk, — én ebben ítéletet mondani nem tudok, — de azt látom, hogy igen sok fajelmélet nem marad meg a tudományos búvárkodás mezején, hanem természettudományos köntösbe öltöztetett politikai propagandává válik. Azokkal szemben, akik azt állítják, hogy zsidóból nem lehet jó keresztyén, a tények világára hivatkozom és megállapítom, hogy volt egy pár olyan kiváló keresztyén, aki zsidó eredetű volt, például János evangélista és a társusi Pál. A missziói gondolat ellenzésében csodálatosan találkozik a zsidó és a keresztyén ébredő az írástudatlan theológiával.

A misszió gondolatánál első és legfőbb követelmény a *meggyőződés*, a *lelki átalakulás*. Nincs szárnalmasabb lény, mint egy olyan zsidó ember, aki meggyőződés nélkül, számításból felvesz egy olyan vallást, amelyben nem tud hinni. Az ilyen keresztyénség külső tartozék, mint a nemeslevél vagy az udvari tanácsosság, csak annyiban különbözik tőlük, hogy ezt az ékítményt ingyen adják, sőt anyagilag nyerni is lehet rajta. Épen ezért nincs a világon lépés, amelyet olyan komolyan kell venni, mint a zsidóknak keresztyén hitre való áttérését. Ennek csak akkor szabad megtörténnie, ha őszinte meggyőződésből származik s Istennek lelke nyilvánvalóan megkezdte a kereső léleknek csodálatos és teljes átalakítását. Nekünk nincs szükségünk rossz keresztyénre zsidóból; van nekünk elég a magunk véreből.

Ez az álláspont azonban nem azt jelenti, hogy mi csak János evangélistákat, Pál apostolokat vegyünk át. Azt sem, hogy a zsidónak jobb keresztyénnek kell lennie, mint a született keresztyénnek, mert máskülönben nem tudja igazolni a maga létjogosultságát. Ez azt jelenti, hogy a kopogtató legyen alázatos és kereső lélek, aki történelmi formák között örökkévaló igazságot áhít s kész maga-

magát hárfául felajánlani a lélek láthatatlan fuvallatának fül nem hallotta harmóniák felébresztése céljából. Ez anynyival inkább lehetséges, mert a zsidóságot általánosságban véve három alkati tényező adventi lélekké teszi. Egyik az, hogy vallása sokkal inkább avult hagyományok, átöröklött hangulatok emléke, mintsem élő hatalom, diadalmas világnézet, ezer és egy kérdésre pontos és aktuális feleletet adó kijelentés. Minél modernebb és városibb a zsidó, minél távolabb esett a ghetto megcsontosodott életformáitól, minél jobban belefónódott a keresztyén művelődés élő testébe, annál távolabb esett a thórától és a talmudtól. Haldokló világvallás ez a maga megkövült formáiban, amelynek még el nem szakadt végső idege egy kifejezhetetlen érzés elfelejtett összetartozandóságok, elmúlt sorsközösségek tudatalatti örökségéről. A másik tényező, amely a zsidóságot magát készíti a keresztyénség fölvetelére, az, hogy minél tovább cipeli magával a mai míveltség előtt merőben idegen vallását, annál távolabbnak és elszigeteltebbnek érzi magát. Neki pedig épen ez az elszigeteltség, ez az idegenség fáj. Mindenek előtt ott hon szeretne lenni s egy olyan világról álmodik, amelyben nem csudálkoznak és nem botránkoznak meg azon, hogy ő zsidó. Ehhez pedig vagy a világnak kellene megváltozni, ami kissé soká tart, vagy neki kellene vallást változtatnia, ami hamar meglenne, ha volna elég bátorsága e komoly lelki lépés megtételére. Harmadik tényező az, hogy évezredek óta kifejlett kritikai és szkeptikus szelleme mindent szétbont, elmállaszt, fölelemez, de eközben nagy, végső bizonyosságot keres s a vallás ősi népének kollektív ösztöne föl-föllobban a kételkedés és a lenéző mosoly modern emberében, ki minden márványt elmállaszt, minden acélt megrozsdásít, minden tükörré rálehel és minden tárgyat bevon a feloszlás finom penésgombájával, de eközben rettentően boldogtalan. Az idők méhe terhes egy új, nagy profétizmussal, amelyben a senyvedésre kárhozott zsidó lélek megragadja a feléjenyújtott üdítő italt: az Evangéliumot.

Ahhoz azonban, hogy a zsidóság misszionálása sikerüljön, magasabb keresztyén életre volna szükség a keresztyének között. A mai modern míveltség erre nem képes.

A keresztyén egyházaknak volna tehát az a feladata, hogy olyan hőfokot teremtsenek, amelyben a proseliták belső embere nőni képes. Magának a keresztyénségnek kellene hódítóbbnak, étellel teljesebbnek és valóságosabbnak lennie, a hegyibeszéd halhatatlan igéje szerint: úgy fénylik a ti világosságotok, hogy lássák az emberek a ti jó cselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat. Van tehát egy missziói magatartás a zsidósággal szemben: a több békesség, több öröm, több alázat, boldogabb áldozat magatartása, amikor a keresztyén ember világossággá, lélekközlővé válik. Ez az élet missziója, amelynek nem lehet ellenállani.

Világosan kell azonban látnia épen a református embernek, hogy ez a magatartás a zsidókérdést csak azokra nézve oldja meg, akik Isten lelkétől indítatva, vezetette és hatalmasan átalakítva megérkeznek a keresztyén anyaszentegyházba és annak élő tagjai lesznek. A keresztyénség természeténél fogva az ilyen ember nem tömegcikk. A keresztyénséghez alkat kívántatik, eleveelrendeltetés, kiválasztás. Nem mindenki lehet a Krisztusé még az egyházon belül sem. Csak a kiválasztottak lehetnek a Krisztusé, de azok az Övéi az egyházon kívül is. Ily módon az Evangélium a mindenkori zsidóságból kivonja a leghívebb és legkülömb lelkeket s azokat újjászülve beleépíti a keresztyén anyaszentegyházba, a láthatóba és a láthatatlanba egyaránt.

De mi lesz azokkal, akik nincsenek kiválasztva? A feltámadó kérdések eme roppant tömkelegében próbáljunk egy-két utat vágni.

Először minden nemzet jöjjön tisztába azzal, hogy korlátlan számú zsidót nem bír el lelki minőségének lényeges megváltozása nélkül. Minden szervezetnél megvonható egy eszmei határ, amelyen túl idegen életet elhordozni és feldolgozni nem lehet. Ugyanabból a táplálékból egy bizonyos mennyiség gyógyszer és életmentés, sokszorosan több pedig betegség és halál. Só nélkül alig lehet élni, de néhány evőkanál sóval meg lehet állítani egy szervezet életműködését. Ezért a zsidóság bevándorlását szabályozni kell. Mindaddig, míg a beérkezettek kellőképpen feldolgozva, a nemzet testébe arányosan elosztva

és elhelyezve nincsenek, a beszivárgó új elemek legnagyobb veszedelem az előbb érkezett vendégekre és a házigazdára egyaránt.

Vitatható az a kérdés, hogy mennyi zsidót bír el egy nemzet? Annyit, amennyi mellett meg tud maradni — filozofiatának. Ki gondolná azt, hogy Palesztinában félannyi zsidó van, mint Budapesten? Egész Ázsiában (ázsiai Oroszországgal együtt) és Afrikában együtt nincs annyi, mint amennyi Nagymagyarországon élt. Egész Franciaországban félannyi a zsidó, mint Budapesten, tehát ott még nincs zsidókérdés. Varsóban annyi a zsidó, hogy ott nemsokára már csak keresztyén kérdés lesz.

Mi legyen a fölös zsidósággal, azokkal, akiket nem tudunk beolvasztani és feldolgozni? A misszióknak kiegészítő gondolata a *cionizmus*. A zsidónak joga van ahhoz, hogy önálló nemzetté váljék. Aki nem akar a befogadó népbe tökéletesen beolvadni, annak ez nem csak joga, hanem kötelessége is. Ezért segíteni kell a zsidóság nemzeti kialakulását, amely bibliai szempontból is szükségesség és Isten országa eljövételének előfeltétele. A Szentírás Izrael helyreállításáról beszél. Ez nem jelent mást, mint a szétszórt zsidóságnak egy nemzetállamba való összegyűjtését és megszervezését. Mikor ez a nemzetállam felveszi a keresztyénséget, akkor következik be Izrael restaurációja és történik meg a végső dolgok kifejlése. Ezért van a zsidó misszióknak egy olyan formája, mely a zsidót keresztyénné teszi ugyan, de külön nemzetiséggé: keresztyén vallású zsidó nemzeti állammá szeretné megszervezni.

Elég messze van ez a cél, elég körülményes a hozzávezető út. Addig itt van az egész zsidókérdés az egyszerű Rotschild bonmot-ja szerint: inkább vagyok a királyok zsidója, mint a zsidók királya. Azok a zsidók, akik áttérni nem tudnak, új hazába menni nem akarnak, éljenek jelenlegi országukban a keresztyén ethika törvényei szerint, e törvények erkölcsi fegyelme alatt. Hitükért senki sem fogja háborgatni őket, amint már századok óta nem háborgatja. Ne áltassák magukat azzal, hogy csak ostobaság vagy gonoszság termeli ki velük szemben az ellenérzést. Lássák meg, hogy ez egy évezredek történelmi érzés, amely útjokon véges-végig kíséri őket. Igaz, bele-

vegyült ebbe a történelmi attitude-be sok ostobaság és gonoszság; de az érzés magva kollektív reakció egy faj szellemiségével szemben. Meg kell tehát ismerniök azokat 3. vonásaikat, amelyek e reakciót felébresztik és táplálják s meg kell kérdezniök: hogyan szabadulhatnak meg tőle. Ma hiányzik a zsidóságból az önmagát vádló és a vezeklő profétizmus s talán Esaiást és Jeremiást is elintéznék azazal, hogy antiszemita. Amily mértékben lesz uralkodó érzéssé a zsidóságban ez a bűnbánó és átalakító profétizmus, vallásának elfeledett értelme és lelke: azon mértékben találkozik a metanoiát hirdető komoly keresztyénséggel és a Széchenyi szellemében magára ismerő és megtisztuló nemzettel.

S amíg ez az állapot megteremti a Treuga Deit, tovább folyhat a végleges megoldás kettős menete: azok, akik egy nemzet lélek- és ideálközösségébe belenöttek, akik részt kérnek e nép történetéből és jövődjéből; akik lélek-, vér- és sorsközösséget vállalnak az illető befogadó nemzettel, csak magukhoz következtetések, csak szívük vágyát követik, ha a minél teljesebb egybeforradás céljából a keresztyénség lelki közösségében is osztozkodni kívánnak. Akikben erősebb a faji összetartozandóság, mint a befogadó nemzet lelkiségével való egybeforradás; akik idegenekül és átutazóként érzik magukat közöttünk s akiket kiszakít a nemzettestéből és corpus mysticummá fűz egy kifejezhetetlen faji öntudat: vegyék a vándorbotot kezükbe s Ahasvér-útjukon menjenek egy kissé tovább, oda, ahol maguk között zárt és élő nemzettestté válnak s kivirul minden történelem- és műveltségképző erejük.

Pierre Loti megrázó képet rajzol a jeruzsálemi Siralmak Faláról, ahol komor zarándok zsidók porba hajtott fejjel lamentálják leomlott templomuk, megölt vezéreik, szétszórt népük és megcsúfolt oltáruk örök tragédiáját. E roppant jeremiádon áttör a Krisztus főpapi imádságának halk igéje, mint a csillagsugár a villámló fellegen: „Mindnyájan egyek legyenek, mint te én bennem Atyám és én tebenned, hogy ők is egyek legyenek mi bennünk.”

Ezért imádkozik minden evangéliumi hitű ember a zsidók megtéréséért és Izraelnek a *Krisztusban* való helyreállításáért.

TARTALOM:

ELSŐ RÉSZ.

	Oldal
<i>Zsidókérdés a mindennapok mérlegén</i>	5
<i>Zsidóság és zsidókérdés. Dr. Kiss Arnold vezető főrabbi</i>	7
<i>Antiszemitizmus—filoszemitizmus. Dr. Vámbéry Ruzstem</i> <i>ügyvéd</i>	12
<i>A zsidókérdés és megoldása. Nagykálnai Levatic Miklós</i> <i>közgazdasági író</i>	26
<i>A zsidókérdés magyar szemmel, vitéz Bajcsy-Zsilinszky</i> <i>Endre, országgyűlési képviselő</i>	35
<i>Zsidókérdés, ahogy az aktív róm. katolikus ifjúság látja.</i> <i>Kühnelt-Leddihn Erik, a „Korunk Szava” munkatársa</i>	44

MÁSODIK RÉSZ.

<i>Zsidókérdés a kálvinizmus mérlegén</i>	53
<i>A zsidóság etnikai értékelése,*) Dr. Sebestyén Jenő theol.</i> <i>akadémiai igazgató</i>	55
<i>A zsidószelem az újságírásban. Dr. Máthé Elek theol.</i> <i>m. tanár</i> . ,	67
<i>A zsidó szellem az irodalomban, Milotay István, a „Ma-</i> <i>gyarság” főszerkesztője, országgyűlési képviselő</i>	73
<i>A zsidó szellem a politikában. Berkes József ref. lelkész</i>	78
<i>A zsidók a gazdasági életben. Dr. Bernát István, a Kálvin</i> <i>Szövetség elnöke</i>	90
<i>A zsidókérdés megoldása. Dr. Ravasz László püspök</i>	105

*) Ezt a nagy és sokak számára kényesnek látszó témát **nem** egyetemes szempontból tárgyalom, hanem csupán speciális szempontból. Ne várjon tehát tőlem senki általános és minden kérdésre kiterjedő morálfilozófiai értékelést, mert itt az egész fejtegetés egy szempont alá van rendelve, tehát csak egy szempontból is történhetik.

•
Élő keresztyénséget, aktív kálvinizmust, új magyarságot akar a magyar élet vérkeringésébe árasztani a „*Soli Deo Gloria*’ Szövetség.

Lapjában: az „*Új Magyarság*”-ban a nemzeti hivatását felismert magyar kálvinizmus lelkiismerete szólalt meg.

Küzd az álkeresztyénség, álkálvinizmus és álmagyarság ellen. Pozitív keresztyénség, életté vált világnézet, új magyar öntudat: ez a magyar kálvinizmus legaktuálisabb feladata.

Az „*Új Magyarság*” megrendelhető a központban (IX., Üllői-út 25. I. em., Telefon: 8&—2—98.) Előfizetési ára: diákoknak és SDG tagoknak 4 pengő, másoknak 6 pengő.

A történelmi magyar kálvinizmus heti lapja a „Kálvini-ta Szemle”. Alapította dr. Sebestyén Jenő. Főszerkesztő dr. Kovács

J. István, Felelős szerkesztő Kiss Sándor. Előfizetési ára egy évre 10 pengő. Megrendelhető: Budapest, IX., Kálvin-tér 8,

Balatonzárszói, több, mint 3000 négyszögöles üdülőtelepén

7—800 diák talál testi és lelki felüdülést. Júniustól augusztusig

8—10 konferencián készül, hogy a magyar református jövő

győzelmesen küzdő katonája lehessen.

Diákszociális Osztálya hetenkint 43 diák ebédjéről gondoskodik. Eddig több, mint 40.000 ebédet osztott ki arra rászoruló diákoknak.

Internátusában családias otthont, református keresztyén levegőt biztosít a fővárosban tanuló ifjúság számára.

Főiskolás fiúintézménye (Budapest, IX., Üllői-út 25. I., II.)

havi 20 pengőért nyújt kényelmes lakást (világítási, takarítást)

református főiskolás diákoknak. -

Főiskolás leányinternátusa (IX., Ferenc-körút 12. III.) havi 25 pengőért biztosít kényelmes, modernül berendezett lakást (fűtés, világítás, takarítás!) a fővárosba felkerült főiskolás leányoknak.

Középfőiskolás fiúinternátusa az egyetlen középfőiskolás fiúinternátus Budapesten. Teljes ellátás, tanári felügyelet, korrepetálás havi 80 pengő.

Támogassuk érdeklődésünkkel, filléreinkkel, a munkánkban való részvételünkkel az új magyar jövő csapatát: a Soli

SAJTÓHIBÁK:

A címlapon Bernáth István dr = Bernát István dr.

Kühnelt-Leddihn Erik cikkében:

44. oldal spiritualisztikus egy Isten-hívésnek = spiritualista

Egyisten-hívésnek a formái,

45. oldal a civilizációban fölényben álló = magas civilizációjú.

45. oldal több-nejűségben = többnejűségben.

45. oldal készen állnak minden feladatra = készen állnak minden feladat nélkül.

45. oldal Az ortodox zsidóság ahhoz a = az ortodox zsidóság egy.

46. oldal A gójok pedig ezen kívül élnek = A gójok pedig benne

élnek a világban,

47. oldal szocializmus nélküli kapitalista rendszerében = szo-

cializmus nélkül, kapitalizmusban.

47. oldal valami borzasztó és utálatos = valami borzasztó és rettenetes,

48. oldal Corpus ohne Animálnak = Corpus ohne Anima lélek-

nélküli

test.

48. oldal Gorgia = Borgia,

48. oldal töretlen a hét oszlop = töretlen a hét szentség.

51. oldal Az utolsó ítéletig = A végítéletig

A Tartalomjegyzékben Nagykálnai Levatic Miklós =

Nagy-

kálnai Levatic László.